

İSPANYA PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	22
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	31
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	46
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	52

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Politikası

1986 yılında Avrupa Birliği'ne (AB) tam üye olmasının ardından İspanya, Avrupa Birliği'nin diğer tüm ortak politikalarıyla beraber ortak ticaret politikasını da üstlenmiş ve AB'nin ortak gümrük tarifelerini uygulamaya koymuştur.

Avrupa Birliği Ortak Dış Ticaret Politikası

Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeler arasında tesis edilen Gümrük Birliği çerçevesinde, üye ülkeler üçüncü ülkelerden ithalatta ortak kurallar uygulamaktadır.

Bu çerçevede, ticaret politikası münhasıran Avrupa Birliği'nin yetki alanına girmekte ve "Ortak Ticaret Politikası (OTP)" olarak adlandırılmaktadır. OTP, ortak gümrük tarifeleri; çok taraflı, bölgesel ve ikili ticaret anlaşmaları; üçüncü ülkelere uygulanan tek taraflı tavizler ve ticari savunma araçlarını kapsamaktadır. OTP çerçevesinde, mal ticaretinin yanı sıra hizmetler, ticaretle bağlantılı fikri mülkiyet hakları ve doğrudan yabancı yatırımlar AB'nin münhasır yetki alanında yer almaktadır.

Bu doğrultuda:

AB üyesi ülkelerce ortak gümrük tarifesi ve ticari savunma araçları uygulanmakta olup, ürünlere uygulanan gümrük vergileri ve varsa, ürünler üzerinde bulunan ticari savunma araçlarına TARIC CONSULTATION veri tabanı üzerinden erişilebilmektedir.

TARIC veri tabanı ürün bazında faaliyet göstermektedir. TARIC görüntüleme sayfasında ürün kodu (good code) kısmına bilgi edinilmek istenen ürünün GTİP kodu, GeliŐ/VariŐ Ülkesi (Origin/Destination) kısmına ise ürünün ihraç veya ithal edilmek istendiği ülke yazılmak suretiyle söz konusu ürüne dair mevcut tüm uygulama ve tüzüklere ulaşılabilir. Ürünün GTİP kodunu bilmiyorsanız gelişmiş arama (advanced search) sekmesinden metin bazında da arama yapılabilir.

TARIC kullanılarak ne yapılabilir?

- Ürüne dair gümrük uygulamaları ve kotalarına, gümrük muafiyetlerine;
- Ürüne dair alınmış ticaret politikası önlemlerine (dampinge karşı uygulamalar, telafi edici önlemler vs.);
- Ürüne yönelik alınmış ithalat veya ihracat kısıtlamalarına ulaşılabilir.

TARIC veri tabanına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en

Access2Market üye ülkelerin ve AB'nin 120'den fazla ticaret ortağının AB ile dış ticareti kapsamındaki;

- Gümrük vergilerine;
- Menşe kurallarına;
- Yürürlükteki diğer vergilerine;
- İthalat prosedürlerine;
- Ürüne ilişkin teknik gerekliliklere;
- Dış ticaret istatistiklerine ilişkin detaylı bilgileri ihtiva eden bir veri tabanıdır.

Access2Market veri tabanına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilir:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>

AB dışı ülkelerin AB ile olan ticari anlaşmalarına ve yararlanabildikleri gümrük muafiyetlerine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/non-eu-markets>

Üye ülkelerin pazar profillerine, ithalat prosedürlerine ve dış ticareti düzenleyen mevzuatı ile birlikte ticarete konu ürüne ilişkin teknik mevzuatına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/eu-market-0#tocms>)

Access2Market veri tabanında mal ticaretinin yanı sıra hizmet ticareti ve e-ticarete ilişkin veriler de yer almaktadır. Bu bilgilere aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/services>)

Access2Market veri tabanını daha etkin kullanmak adına Avrupa Komisyonunun organize ettiği sanal eğitim programlarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilir:

(<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/event>)

Ayrıca, AB tarafından üçüncü ülkelere karşı yürütülen ve tamamlanan dumping, sübvansiyon ve korunma önlemleri soruşturmalarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/trade-defence_en)

AB, ikili ticaret anlaşmaları bağlamında aktif bir ticaret politikası izlemektedir. AB tarafından yeni nesil serbest ticaret anlaşmaları (STA) ile mal ticaretinin yanı sıra, hizmetler, kamu alımları, fikri mülkiyet hakları, sürdürülebilir kalkınma gibi ticaret ile ilgili alanları da içeren kapsamlı STA'lar müzakere edilmekte ve akdedilmektedir. AB'nin STA'ları hakkında detaylı bilgiye aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>)

AB, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında Gelişme Yolundaki Ülke ve En Az Gelişmiş Ülkelere (EAGÜ) belirli dönemler için geçerli olacak şekilde tek taraflı olarak vergi tavizleri sağlamaktadır. Halihazırda uygulanan GTS Rejimi, düşük ve düşük orta gelirli ülkeler için gümrük tarifelerini tamamen ya da kısmen kaldıran Standart GTS Rejimi; sürdürülebilir kalkınma ve iyi yönetişimin sağlanmasını teşvik etmek üzere GTS Rejimi ekinde sayılan Uluslararası Konvansiyonları onaylamaları ve uygulamaları şartıyla gelişmekte olan ülkeler için tarifeleri sıfırlayan GTS + ve silah ve mühimmat hariç olmak üzere en az gelişmiş ülkelere gelen diğer malların vergisiz ve kotasız olarak AB pazarına girmesine imkan tanıyan Silahlar Hariç Her Şey (Everything But Arms-EBA) düzenlemelerini içermektedir. Güncel GTS yararlanıcısı ülkelerin listesine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

(<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/>)

Kanarya Adaları ise İspanya'nın ve Avrupa Birliği gümrük bölgesinin bir parçasını teşkil etmekle birlikte, AB'nin uyumlaştırılmış KDV sisteminin ve uyumlaştırılmış ÖTV rejiminin bölgesel kapsamı dışında yer almaktadır. Kanarya Adaları'nda KDV yerine, anayasal olarak tanınmış bir özel ekonomik ve mali rejimin (Régimen Económico y Fiscal de Canarias - REF) parçası olan Kanarya Adaları Genel Dolaylı Vergisi (IGIC) uygulanmaktadır.

Avrupa Birliği'nin en dış bölgelerinden (TFEU m. 349) biri olan Kanarya Adaları; uzaklık ve ada devletine özgü koşullardan kaynaklanan yapısal dezavantajları gidermek amacıyla tasarlanmış özel AB tedbirlerinden yararlanmaktadır. Tarım sektöründe ise spesifik AB destek programları, lojistik ve üretim maliyetlerindeki artışları dengelemek amacıyla belirli ürünler için tazminat ve tedarik düzenlemeleri öngörmektedir.

İspanya'nın Avrupa Birliği'ne Katılım Antlaşması'nın 2 Numaralı Protokolü uyarınca, Kuzey Afrika'da yer alan İspanyol Özerk Şehirleri Ceuta ve Melilla kendine özgü bir hukuki statüye sahiptir. Bu şehirler, İspanya topraklarının ayrılmaz bir parçası olmalarına rağmen, AB Gümrük Birliği ve uyumlaştırılmış KDV alanı dışında tutulmuşlardır. Sonuç olarak, anakara İspanya (veya AB) ile bu şehirler arasındaki ticari işlemler "topluluk dışı ticaret" statüsünde değerlendirilmekte; resmi gümrük beyannamesi ve sınır kontrollerine tabi tutulmaktadır. Bu

şehirlerde, standart KDV yerine, mal ithalatı ve üretimi üzerinden tahsil edilen ve oranları ürün kategorisine göre genellikle %0,5 ile %10 arasında değişen, IPSI (Impuesto sobre la Producción, los Servicios y la Importación-Üretim, Hizmet ve İthalat Vergisi) olarak bilinen yerel bir dolaylı vergi uygulanmaktadır.

Avrupa Yeşil Mutabakatı:

Avrupa Yeşil Mutabakatı

İş insanlarımız tarafından Avrupa Birliği üyesi ülkelerin pazarına erişimde dikkate alınması gereken önemli bir husus da Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde gerçekleşmekte olan ekonomik dönüşüm sürecidir.

Avrupa Birliği (AB), 11 Aralık 2019 tarihinde açıkladığı [Avrupa Yeşil Mutabakatı \(AYM\)](#)¹ ile 2050 yılında iklim-nötr ilk kıta olma hedefini ortaya koymuştur. AB, bu hedefe ulaşmak için yeni bir büyüme stratejisi benimseyeceğini ve tüm politikalarını iklim değişikliği ekseninde yeniden şekillendireceğini açıklamıştır. Sanayiden finansmana, enerjiden ulaştırmaya ve binalardan tarıma uzanan bir dizi alanda AB politikalarında kapsamlı değişiklikler öngören Yeşil Mutabakat, Tek Pazar'ın tesisinden bu yana AB'nin en büyük girişimlerinden birisidir.

Bu kapsamda, AB'nin iklim, enerji, arazi kullanımı, ulaşım ve vergilendirme politikalarının 2030 yılına kadar 1990'daki seviyesine kıyasla %55 emisyon azalımı sağlanacak şekilde gözden geçirilmesi için ["Fit for 55" \(55'e Uyum\) mevzuat değişikliği paketi](#)² Avrupa Komisyonu'nca 14 Temmuz 2021'de yayımlanmıştır.

Paketin uluslararası ticareti etkileyecek en önemli unsurlarından birisi [Sınırdaki Karbon Düzenlemesidir](#)³ (SKDM/CBAM). AB'de 2005 yılından bu yana uygulanan Emisyon Ticareti Sisteminin (ETS) dış ticarete yansımaları olarak kurgulanan SKDM uygulaması kapsamında çelik, alüminyum, çimento, gübre, hidrojen ve elektriğin AB'ye ihracatından karbon emisyonları oranında bir mali yükümlülüğe tabi olması öngörülmektedir. 1 Ekim 2023 ile 31 Aralık 2025 tarihleri arasında sadece ilgili ürünlerdeki emisyonların raporlamasını gerektiren SKDM uygulaması 1 Ocak 2026 itibarı ile mali yükümlülükler açısından yürürlüğe girmiştir.

SKDM kapsamında yayımlanan tüm uygulama mevzuatı, detaylı bilgi notları ve son gelişmelere Bakanlığımız [Yeşil Mutabakat](#) sayfasından erişim sağlanması mümkündür.

Yeşil Mutabakatın ana unsurlarından bir diğeri ise dögüsel ekonomi mevzuatlarıdır. AB tarafından dögüsel ekonomiye geçişin sağlanması amacıyla, ham madde temini aşamasından ürünlerin üretimi, tüketimi ve atık yönetimine dair dögüsel bir yaklaşım ile yeni kurallar getirileceği açıklanmış, elektronik ve bilişim teknolojileri, piller ve araçlar, ambalaj, plastikler, tekstil, yapı ve inşaat, gıda, su ve besinler öncelikli sektörler olarak belirlenmiştir.

Bu çerçevede, [Batarya ve Batarya Atıkları Tüzüğü](#)⁴, [Gıda ile Temas Eden Geri Dönüştürülmüş Plastik Tüzüğü](#)⁵, [Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Tüzüğü](#)⁶, [Yapı Malzemeleri Tüzüğü](#)⁷ yasalaşmış olup, [dögüsel araç tasarımına](#)⁸ ilişkin mevzuatın yasama süreci devam etmektedir.

¹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

² <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>

³ https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en

⁴ [https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L.2023.191.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2023%3A191%3ATOC)

[content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L.2023.191.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2023%3A191%3ATOC](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L.2023.191.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2023%3A191%3ATOC)

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/1616/oj>

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2025/40/oj/eng>

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/3110/oj/eng>

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023PC0451>

Öte yandan, Gümrük Birliği kapsamında ülkemizde uyum sağlanan ürün mevzuatında önemli değişiklikler getirecek olan ve 30 Mart 2022 tarihinde açıklanan Sürdürülebilir Ürün İnisiyatifi ile gıda, yem ve medikal ürünler haricinde tüm ürün grupları için sürdürülebilirliğin bir norm olarak belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu kapsamda 28 Haziran 2024 tarihinde AB Resmi Gazetesinde yayımlanarak yürürlüğe giren [Sürdürülebilir Ürünler İçin Eko-Tasarım Tüzüğü \(ESPR\)](#)⁹ ile ürün bazlı geliştirilecek eko-tasarım kurallarının genel çerçevesi oluşturulmuş olup, söz konusu eko-tasarım kuralları ile AB pazarına girişte kaynak verimliliği, çevre ve su ayak izi, zararlı kimyasal kullanımından arılık, dayanıklı, tamir edilebilir, geri dönüştürülebilir olma gibi kriterlerin esas alınması, ürün özelliklerinin dijital ürün pasaportu ile tüm ekonomik operatörlerin erişimine açık olması amaçlanmaktadır. Bu itibarla, ihracat ürünlerimizin AB pazarına girişinde, eko-tasarım kurallarına uyum sağlaması, ilgili teknik kriterlere uyumun belgelendirilmesi zorunlu hale gelecektir.

Bu doğrultuda Tüzük kapsamında çıkarılacak eko-tasarım kurallarına dair [2025-2030 Dönemi Çalışma Programı](#)¹⁰ 16 Nisan 2025 tarihinde açıklanmıştır. Ürün bazlı eko-tasarım kuralları için öngörülen takvim, demir-çelik için 2026, hazır giyim, lastik ve alüminyum için 2027, mobilya için 2028, döşekler için 2029 olarak belirlenirken; yatay olarak çıkarılacak mevzuat için takvim, tamir edilebilirlik için 2027, geri dönüştürülmüş içerik ve elektrikli aletlerin geri dönüştürülebilirliği için 2029 olarak belirlenmiştir. Ayrıca, halihazırda enerji-etiketlemesi mevzuatına tabi olan 16 elektronik cihaz için de 2030 yılına kadar eko-tasarım kurallarının belirlenmesi öngörülmüştür. Komisyon tarafından yetki devrine dayanan mevzuatlar ile çıkarılacak ürün bazlı kurallara uyum için 18 aylık geçiş süresi tanınması beklenmektedir.

Buna ek olarak, AB bir taraftan üçüncü ülkelere yönelik atık ihracatını kontrol altına almayı hedeflerken, AB içindeki mevcut atıkların da bir kaynak olarak ekonomiye kazandırılmasını amaçlamaktadır.

Bu itibarla, AB tarafından açıklanan [Atık Sevkiyatı Tüzüğü](#)¹¹ ile AB içinde toplanan atıkların öncelikli olarak AB içinde kullanılması amacıyla atık sevkiyatlarına kısıtlamalar getirilmesi öngörülmektedir. Bu çerçevede, 21 Mayıs 2027 tarihinden itibaren AB'den atık ithalatı yapan tesislerin atığı çevreye uygun koşullarda işlediğine yönelik üçüncü taraf denetimlerine tabi tutulması zorunlu hale gelecektir. Bu çerçevede, ilgili denetimden geçmemiş tesislerin atık ithalatı yapması mümkün olmayacak olup denetimlerde [AB'nin Endüstriyel Emisyonlar Direktifi \(2010/75\)](#) kapsamında atık işleme tesisleri için belirlemiş olduğu Mevcut En İyi Teknikler belgeleri başta olmak üzere mevzuatta listelenen AB mevzuatları ve uluslararası sözleşmelere uyum esas alınacaktır.

[Atık Çerçeve Direktifinin Revizyonu](#)¹² ile ise, AB içindeki atıkların kaynağında ayrı toplanması amacıyla Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (GÜS) uygulamasının tüm sektörlerde genişletilmesi amaçlanmış, bu çerçevede 2025 yılı itibarı ile AB üye ülkelerinde tekstil ve konfeksiyon atıklarının ayrı toplanmasının GÜS kapsamında gerçekleştirilmesine yönelik ortak kurallar düzenlenmiştir.

Öte yandan, [Ormansızlaşmanın Önlenmesi Tüzüğü \(EUDR\)](#)¹³ ile 30 Aralık 2026 tarihi itibarıyla, büyük oranda ormansızlaşmaya sebep olan soya, sığır eti, palm yağı, ahşap/ağaç ürünleri, kakao, kauçuk, kahve ve bunlardan elde edilen belirli ürünleri üretimde girdi olarak kullanan çikolata, mobilya, lastik, deri gibi ürünlerin AB pazarına girişinde ormansızlaşmaya/orman bozulmasına yol açmadığı ve insan ve işçi haklarına uygun üretildiğine yönelik özen yükümlülüğü beyanı zorunlu hale getirilmiştir.

29 Ocak 2025 tarihinde yayımlanan [Rekabetçilik Pusulisi](#)¹⁴ ile iklim değişikliği ile mücadele sürecinde AB'nin rekabetçiliğini artıracak adımlar atılması, inovasyonun kolaylaştırılması, yatırım ortamının iyileştirilmesi, AB mevzuatlarının basitleştirilmesi amaçlanmıştır. 26 Şubat 2025 tarihinde açıklanan Temiz Sanayi Planı ile enerji maliyetlerinin düşürülmesi, yeni finansman kaynağı oluşturulması, ham madde tedarik güvenliğinin sağlanması, uluslararası işbirliklerinin artırılması, kamu alımlarında sürdürülebilir ürünlere talebin artırılması

⁹ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401781

¹⁰ https://environment.ec.europa.eu/document/download/5f7ff5e2-eb9-4bd4-a139-db881bd6398f_en?filename=FAQ-UPDATE-4th-iteration_clean.pdf

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1157>

¹² https://environment.ec.europa.eu/publications/proposal-targeted-revision-waste-framework-directive_en

¹³ [EUR-Lex - 02023R1115-20251226 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/02023R1115-20251226-EN-EUR-Lex(europa.eu))

¹⁴ https://commission.europa.eu/document/download/10017eb1-4722-4333-add2-e0ed18105a34_en

yönelik tedbirler belirlenmiştir. Bu doğrultuda, otomotiv sektörü eylem planı ile demir-çelik ve metaller eylem planları yayımlanmıştır.

Söz konusu politikalar arasında, otomotiv sektörünü kapsayan yeni sanayi, kamu alımları ve teşvik politikalarında “**AB önceliği**”, “**Made in EU**” gibi kriterler ile yerel ürünlere ayrıcalık tanınması, hurda demir-çelik ve alüminyum ihracatına kısıtlama getirilmesi gibi politikalar ülkemizce yakından takip edilmektedir.

“Made in EU” yaklaşımının kapsamını ve kriterlerini ortaya koyması beklenen [Sanayi Hızlandırma Yasası](#) taslağı 4 Mart 2026 tarihinde yayımlanmıştır. Son açıklanan taslakta AB tarafından öncelikli sektörlerde kamu alımları ve kamu destek politikalarında düşük karbonlu ve/veya “AB menşeli” olma şartı getirilmiş olup anılan taslakta Gümrük Birliği’nin “Birlik ile eşdeğer menşe” şartını karşılayabilmesine imkan veren hukuki zemine yer verilmiştir. Bu kapsamda ülkemiz pozisyonunun korunmasına ve güçlendirilmesine yönelik AB ile teknik ve üst düzey temaslar sürdürülecektir.

**AB Yeşil Mutabakatı kapsamındaki güncel gelişmeler ve AB Kurumlarınca yayımlanan bilgi/belgeler hakkında özet bilgiye erişmek için Bakanlığımız web sitesindeki “[Yeşil Mutabakat](#)” bölümünü¹⁵ takip ediniz.

İthalat Rejimi

Gümrük Kontrolleri:

AB Gümrük İşlemleri Başlığı

- İthalat Kontrol Sistemi 2 (ICS2) Sürüm 3

ICS2 sistemi, ekonomik operatörlerin AB’ye doğrudan veya AB’den transit şekilde üçüncü ülkelere gerçekleştirilecek sevkiyatlarına ilişkin bilgi ve verilerin yükleme öncesi kargo bilgisi (PLACI) ve varış öncesi giriş özet beyanları (ENS) aracılığıyla AB Gümrük İdareleri’ne sunulmasını gerekli kılan bir elektronik gümrük sistemidir.

Sistem ile kargo ve taşımaya ilişkin risk analizinin gerçekleştirilip güvenliğe ilişkin tehditlerin önlenmesi, uluslararası gümrük işlemlerinin kolaylaşması ve ekonomik operatörler ve AB Gümrük İdareleri arasındaki bilgi alışverişinin basitleşmesi amaçlanmaktadır.

Sistemden pek çok ticari aktör etkilenecek olup AB sınırları içinde ve dışında posta operatörleri, ekspres kargo taşımacılığı, havayolu kargo taşımacılığı, denizyolu, demiryolu ve karayolu taşımacılığı, AB sınırları dahilinde belirli son alıcılar, lojistik firmaları bu aktörler arasında yer almaktadır. Bu yönüyle, doğrudan AB’ye veya AB’den transit olarak başka bir ülkeye eşya gönderen Birlik dışındaki, Türkiye dahil, tüm ihracatçılar sistemden etkilenecektir.

Sistem kapsamında, AB’nin ihtiyaç duyduğu verilerin girilmemesi halinde, taşımaya ilişkin işlemler AB sınırında durdurulup eşyanın gümrük işlemleri yapılmayacak, yetersiz beyanlar reddedilecek ya da ticaret akışını sekteye uğratabilir tedbirler söz konusu olabilecektir.

Sistem, sevkiyat kapsam ve şekline göre üç sürüm halinde uygulanmaktadır. Havayolu kargo taşımacılığı ön yükleme ve havayolu posta taşımacılığı ön yükleme için Sürüm 1, 15 Mart 2021 tarihi itibarıyla; havayolu genel kargo taşımacılığı ile havayolu taşımacılığı ve posta taşımacılığı için Sürüm 2 ise, 1 Mart 2023 tarihi itibarıyla; deniz yolu, karayolu ve demiryolu taşımacılıklarını kapsayan Sürüm 3 ise 1 Nisan 2025 tarihi itibarıyla uygulanmaktadır. Böylece, sistemin operasyonel süreci tüm taşımacılık modları için AB gümrüklerinde devreye alınmıştır.

¹⁵ <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat>

Avrupa Komisyonu tarafından sistem sürümlerine ilişkin Türkçe broşürler yayımlanmaktadır. Buna ilâve olarak, sistemin tanıtımının yapıp kullanımına ilişkin bilgilerin sunulduğu eğitim videolarına Bakanlığımız girişimleriyle Türkçe dil seçeneği de eklenmiş olup, ilgili videolara (https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs/customs-security/import-control-system-2_en#elearning-courses) adresinden erişim sağlanabilmektedir.

ICS2 sistemi kapsamındaki uygulamaya ilişkin diğer tüm bilgilere ve ekonomik operatörlere yönelik yayımlanan belgelere AB'nin [Import Control System 2 \(ICS2\) - European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/customs/ics2/) adresindeki bağlantısından erişilebilmektedir.

- Pan-Avrupa-Akdeniz (PEM) Tercihli Menşe Kurallarına Dair Bölgesel Konvansiyona İlişkin Güncel Durum

PEM Tercihli Menşe Kurallarına Dair Bölgesel Konvansiyonu revize eden yeni PEM Konvansiyonu ülkemizde 19 Aralık 2025 tarihinde onaylanmış ve revize Konvansiyonun uygulama hükümlerine ilişkin "Pan-Avrupa-Akdeniz Tercihli Menşe Kurallarına Dair Bölgesel Konvansiyon Ortak Komitesinin 1/2023 Sayılı Kararı Kapsamı Tercihli Menşe Kuralları Hakkında Yönetmelik" 20 Aralık 2025 tarihli ve 33113 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

PEM bölgesinde yer alan ülkeler arasındaki tercihli ticarete kullanılan çapraz menşe kümülasyonu sayesinde, taraf ülkeler ithal edilen girdileri üretim süreçlerinde kendi ülkeleri menşeli ürünler olarak kullanılabilir ve bu sayede nihai ürün kolay bir şekilde ihracatçı ülke menşei kazanabilmektedir.

Bölge ülkeleriyle olan 16 tercihli düzenlemeden 14'ü için (AB Tarım, AKÇT, EFTA, Faroe Adaları, Filistin, Fas, Mısır, Sırbistan, Bosna-Hersek, Kosova, Kuzey Makedonya, Karadağ, Gürcistan, Moldova) revize menşe kuralları uygulamaya alınmış ve eski kural setine dayanan Tunus ve Arnavutluk STA'larımızın da revize kurallara geçişinin sağlanması için çalışmalar devam etmektedir.

1 Ocak 2026 tarihi itibarıyla ülkemiz ile PEM'e taraf ülkeler arasında uygulanan çapraz kümülasyon olanaklarına ilişkin güncel durum ve PEM kümülasyon olanaklarına ilişkin güncel gelişmeler Bakanlığımız internet sitesinin Duyurular (<https://ticaret.gov.tr/duyurular>) bölümünde ve (<https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/avrupa-birliqi/pan-avrupa-akdeniz-tercihli-mense-kurallari>) sayfasında düzenli olarak yayımlanmaktadır.

Üçüncü ülkelerden (AB üyesi olmayan ülkelerden) mal ithalatı serbest ticaret rejimi altında gerçekleştirilmektedir.

Bu genel kurala istisna durumlar da bulunmaktadır: gözetim, sertifika veya izin gerektiren bazı malların ithalatı ek belgeler veya izinler gerektirebilir.

1) Gözetim Rejimi: Malların ithalatı AB Topluluğu Gözetim Belgesinin (Community Surveillance Document) düzenlenmesini gerektirmektedir. Yakın zamana kadar bu sistem, Komisyon Uygulama Tüzüğü (AB) 2016/670 uyarınca belirli demir ve çelik ürünlerinin yanı sıra bazı alüminyum ürünlerinin ithalatında da kullanılıyordu. Ancak bunun yerini ithalat eğilimlerinin hızlı analizini sağlamak üzere tasarlanmış bir izleme sistemi almıştır.

2) Sertifika Rejimi: Bazı tarım ürünlerinin ithalatı için AGRIM isimli ithalat sertifikası gereklidir. Bu belgeler, temel dış ticaret operasyonlarının önceki istatistiksel kontrolünü yapmak, ithalat tarife kotalarını yönetmek ve olası korunma önlemleri için bilgi sağlamak gibi birçok farklı amaçla düzenlenmektedir. İthalat sertifikası gerektiren ürün örneği: 1006.20 (Kavuzu Çıkarılmış Kahverengi Pirinç)

3) Yetkilendirme rejimi: Topluluk kısıtlamalarına maruz kalan malların ithalatı, ithalat yetkisi gerektirmektedir. Örnek: Savunma sektörü malzemeleri, diğer malzemeler ve çift kullanımlı mallar ile teknolojileri.

Yetkilendirme rejimi dahilinde verilen ithalat izinleri İspanya Ticaretten Sorumlu Devlet Sekreterliği (İspanya Ekonomi, Ticaret ve Girişimcilik Bakanlığı) tarafından verilir. Bu kurumun aşağıdaki konularda yetkileri bulunmaktadır:

- Ticari Kalite Kontrolü. PRE/3026/2003 no.'lu düzenlemenin ekinde yer alan ürünlerin gümrükten geçebilmeleri için ticari kalite sertifikası sunması gereklidir. (Örnek ürünler: soğan, sarımsak, taze incir, narenciye meyveler, zeytin yağı, vb.)
- Organik tarım ürünlerinin denetimi: Üçüncü ülkelerden ithal edilen organik tarım ürünlerinin denetimi; organik üretim ile organik ürünlerin etiketlenmesine ilişkin (AB) 2018/848 sayılı Tüzük ve bu ithalatlara yönelik denetim standartlarını belirleyen ilgili İspanyol düzenleyici hükümleri uyarınca gerçekleştirilmektedir.
- Sanayi Güvenlik Kontrolü. Bazı ürünler güvenliklerini doğrulamak amacıyla ek kontrollere maruzdur. Bu ürünler için bir kontrol belgesi verilmesi gereklidir. (Örnek ürünler: odun parçaları tahtaları, halılar ve diğer tekstil yer kaplamaları, bebek giysileri ve insan olmayan yaratıkları ve hayvanları temsil eden içi doldurulmuş oyuncaklar, vb.)
- Belirli minerallerin (kalay, tantal ve tungsten, bunların cevherleri ve çatışmalardan etkilenen ve yüksek riskli bölgelerden kaynaklanan altın) ithalatının kontrolü
- Elektrikli ve elektronik teçhizatın, pillerin ve akümülatörlerin ithalatının (üçüncü ülkelerden) denetimi. SOIVRE denetim hizmeti, tehlikeli maddelerin kullanımına ilişkin kısıtlamalar açısından elektrikli ve elektronik ekipmanın mevzuata uygunluğunu doğrulamak için üçüncü ülkelerden gelen elektrikli ve elektronik ekipman ile pil ve akümülatörlerin Avrupa Birliği'nde serbest dolaşıma girmeden önce denetim ve muayenesinden sorumludur. Ayrıca, elektrikli ve elektronik ekipman ile pilleri, akümülatörleri ve pil takımlarını Avrupa Birliği pazarına arz etmekten sorumlu olanların, atık elektrikli ve elektronik ekipman ile ilgili 20 Şubat 2015 tarihli ve 110/2015 sayılı Kraliyet Kararnamesi ile oluşturulan Entegre Sanayi Siciline ve piller ve akümülatörler ve bunların atıklarının çevresel yönetimi hakkında 1 Şubat 2008 tarihli ve 106/2008 sayılı Kraliyet Kararnamesine ilişkin yükümlülöklere uyduğunu da doğrulaması gerekir. Bu yeni önlem 16 Ocak 2023 tarihinde yürürlöğe girmiştir.

Ayrıca birçok ürünün ithalatı sırasında yapılan kontrollerden sorumlu başka İspanyol kurumları da bulunmaktadır: İspanya Sağlık Bakanlığı (gıda ürünleri kontrolü), İspanya Tarım Bakanlığı (hayvan yemi, gübre, vb. ürünlerin kontrolü), İspanya İlaç ve Sağlık Ürünleri Ajansı (kozmetik, sağlık ürünleri, ilaçların kontrolü), İspanya Vergi Kurumu (öncül kimyasalların kontrolü), Ekolojik Geçiş ve Demografik Mücadele Bakanlığı (Yaban hayvan türleri ve bitkilerinde uluslararası ticaretin kontrolü, Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CITES)), vb.

Ayrıca ithalatçıların, AB'nin temel çevre ve ticaret düzenlemelerine uyum sağlaması gerekmektedir. Özellikle, (AB) 2023/956 sayılı Tüzük uyarınca Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (CBAM); demir-çelik, alüminyum, çimento, gübre, elektrik ve hidrojen dahil olmak üzere karbon yoğunluğu yüksek belirli malların ithalatına uygulanmaktadır. 31 Aralık 2025 tarihinde sona eren geçiş dönemi raporlama aşamasının ardından, nihai rejim yürürlöğe

girmiş bulunmaktadır. 1 Ocak 2026 itibarıyla ithalatçılar, yalnızca gömülü sera gazı emisyonlarını raporlamakla yükümlü olmayıp, aynı zamanda bu doğrulanmış emisyonlara karşılık gelen CBAM sertifikalarını satın almak ve teslim etmekle de yükümlüdür.

Buna ek olarak, ormansızlaşmaya neden olmayan ürünlere ilişkin (AB) 2023/1115 sayılı Tüzük (EUDR); ahşap, kakao, kahve, soya, palmiye yağı, kauçuk ve sığır eti dahil olmak üzere belirli emtiaları ve bunlardan türetilen ürünleri AB pazarına sunan işletmeciler ve tüccarlar için, bu ürünlerin ormansızlaşma veya orman bozulmasıyla bağlantılı olmamasını sağlamak amacıyla durum tespiti yükümlülükleri getirmektedir. 2025 yılının sonlarında kabul edilen resmi yasama değişikliği uyarınca, söz konusu yükümlülüklerin uygulanması resmi olarak ertelenmiştir. Bu gereklilikler; büyük ölçekli işletmeciler ve tüccarlar için 30 Aralık 2026 tarihinde, mikro ve küçük işletmeler için ise daha ileri bir tarih olan 30 Haziran 2027 tarihinde bağlayıcı hale gelecektir.

İspanyol mevzuatı, yasadışı uyuşturucu ve ilaçların yanı sıra ozon tabakasını incelten maddeler (ODS) içeren veya bu maddelerden yapılan ürün ve ekipmanların ithalatını yasaklamaktadır. Ayrıca patlayıcı, ateşli silah, savunma ekipmanları ve malzemeleri ile tütün ithalatı için çok kısıtlayıcı düzenlemeler bulunmaktadır.

Bir ürünün ithalatının yasak olup olmadığını kontrol etmek için Avrupa Komisyonu TARIC veri tabanında bir aramanın yapılması tavsiye edilmektedir:

(https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en)

İspanyol gümrüklerinde mevcut tüm önlemlere ilişkin en kapsamlı bilgi, tüm AB önlemlerini topladığı ve bunları ulusal düzenlemelerin (tarım-gıda ürünlerinin ticari kalite kontrolüyle ilgili olanlar gibi) belirli önlemleriyle tamamladığı için İspanyol gümrüklerinin TARIC veri tabanında mevcut bulunmaktadır. Bu bilgilere erişim ücretsizdir; ancak İspanya'da geçerli bir elektronik kimlik aracı (örneğin, dijital sertifika, elektronik Ulusal Kimlik Belgesi vb.) gerektirmektedir.

(<https://sede.agenciatributaria.gob.es/Sede/procedimientoini/DD09.shtml>)

İhracat Rejimi

İthalatta olduğu gibi üçüncü ülkelere (AB üyesi olmayan ülkeler) mal ihracatı serbest ticaret rejimi çerçevesinde yapılmaktadır. Aynı şekilde, özel rejimlere tabi olan ve İspanya Ticaretten Sorumlu Devlet Sekreterliği'nden izin, sertifika veya yetki alınmasını gerektiren bazı mallar ile ilgili istisnalar da bulunmaktadır:

1) Gözetim Rejimi: Bu rejim, hem Avrupa mevzuatında ve hem de ulusal mevzuatta yer almaktadır. Öte yandan halihazırda bu rejime maruz kalan herhangi bir ürün bulunmamaktadır.

2) Sertifikasyon Rejimi: Belirli tarım ürünlerinin ihracatında, AGREX olarak bilinen bir ihracat lisansının ibrazı gerekli olabilmektedir. Bu lisans; ticaret akışlarının istatistiksel takibini kolaylaştırmak ve bazı durumlarda, belirli ürünlere uygulanan ihracat tarife kotalarını yönetmek amacıyla kullanılmaktadır.

3) Yetkilendirme rejimi: Savunma malzemeleri, diğer malzemeler ve çift kullanımlı mallar ve teknolojileri ürünlerinin ihracatı ile yaptırımlara veya kısıtlayıcı önlemlere maruz kalan ülkelere yapılan ürün ihracatını yetkilendirir.

Ayrıca bazı ürünlerin ihracatı için verilen gerekli izinler ve sertifikalardan sorumlu olan başka İspanyol kurumları da bulunmaktadır: Tarım Bakanlığı (hayvanlar ve hayvansal ürünlerin sağlık sertifikaları, sebzeler için verilen sağlık sertifikaları), İspanya Vergi Kurumu (öncül kimyasallar), İspanya Kültür Bakanlığı (kültürel mallar), Ekolojik Geçiş ve Demografik Mücadele Bakanlığı (yaban hayvan türleri ve bitkilerinde uluslararası ticaretin kontrolü, Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CITES)), vb.

Gümrük Vergileri

Türkiye-AB Gümrük Birliği

Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği kapsamındaki ürünler için gümrük vergisi veya herhangi bir miktar kısıtlaması bulunmamaktadır. Gümrük Birliği 31 Aralık 1995 tarihinden beri yürürlükte olup, temeli 1963'te imzalanan Ankara Anlaşması ve 1970'de imzalanan Ek Protokol'e dayanmaktadır.

Gümrük Birliği, sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünlerini (sanayi payı itibarı ile) kapsamaktadır. Gümrük Birliği sınırlarında üretilen ve elde edilen mallar ya da Gümrük Birliği'nde serbest dolaşıma sunulan mallar bu gümrük statüsünün kanıtı olan A.TR Belgesi eşliğinde Gümrük Birliği topraklarında herhangi bir yerde serbestçe dolaşma hakkına sahiptir.

Yasal Dayanaklar:

- AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin Gümrük Birliği'nin son aşamasının uygulanmasına ilişkin 1/95 sayılı ve 22 Aralık 1995 tarihli kararı:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:21996D0213%2801%29&rid=2>

- AT-Türkiye Gümrük İşbirliği Komitesi'nin 1/2006 sayılı ve 26 Eylül 2006 tarihli AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 1/95 sayılı kararının uygulamasına ilişkin ayrıntıları düzenleyen karar

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:265:0018:0038:en:PDF>

Gümrük Birliği, Amsterdam Anlaşması EK 1'de belirtilen tarım ürünleri ile Avrupa Kömür ve Çelik Anlaşması'nın kapsadığı kömür ve çelik ürünlerini kapsamamaktadır. Bu ürünler aşağıdaki yasal dayanaklar çerçevesinde tavizli bir rejimden yararlanabildikleri zaman bir menşe ispat belgesi ibraz edilmesi gerekmektedir (Movement Certificate-Dolaşım Belgesi-EUR.1 ve fatura beyanı).

Yasal Dayanaklar:

- AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 25 Şubat 1998 tarihli ve 1/98 sayılı kararı ile tarım ürünleri ticaret rejimi hakkında 3 no.lu Protokol:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:1998:086:TOC>

- Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki anlaşma uyarında Anlaşmanın 1. Protokolünü değiştiren 8 Temmuz 1991 tarihli Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu kuran Anlaşma kapsamındaki ürünlerin ticaretiyle ilgili düzenlenen Ortak Komite'nin 2/99 sayılı kararı:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2009.143.01.0001.01.ENG

2024 yılı Temmuz ayından bu yana, İspanya dahil olmak üzere AB üye devletlerinin gümrük makamları, Türk makamları tarafından elektronik ortamda düzenlenen A.TR dolaşım belgelerini kabul etmektedir. Bu elektronik sertifikalar, doğrulanabilir bir QR kodu veya diğer

elektronik kimlik doğrulama mekanizmalarını içermeleri kaydıyla, ıslak imza ya da fiziksel mühür gerektirmemektedir.

Rekabet

AB'nin Rekabeti Bozucu Yabancı Sübvansiyonlar Tüzüğü

Avrupa Komisyonunun Rekabeti Bozucu Yabancı Sübvansiyonlar Tüzüğü 23 Aralık 2022 tarihinde L 330 sayılı AB Resmi Gazetesinde EU 2022/2560 sayısıyla yayınlanmış olup, anılan Tüzük kapsamında, Avrupa Komisyonu'na üçüncü ülkeler tarafından verilen ve AB pazarında rekabeti bozan sübvansiyonlara karşı soruşturma yürütme ve gerekli durumlarda önlem alma yetkisi verilmektedir. Böylelikle, AB'nin katı rekabet kurallarına tabi AB'de yerleşik firmalar ile üçüncü ülke firmaları arasında eşit rekabet şartlarının sağlanmasının hedeflendiği açıklanmıştır.

Tüzük ile birlikte üçüncü ülkenin, doğrudan veya dolaylı olarak iç pazarda faaliyette bulunan bir veya daha fazla yüklenici veya sektöre fayda sağlayan mali katkı yabancı sübvansiyon olarak değerlendirileceği ifade edilmiştir.

Tüzük kapsamında, yüklenicilerin eşik değerlerin üzerinde kalan tüm satın alma ve birleşmeleri ile kamu alımlarına katılımlarının Komisyona ön bildirimini yapılması gerekmekte olup, ayrıca Komisyonun eşik değerler altında kalsalar dahi, piyasayı bozucu yabancı sübvansiyon şüphesi bulunan tüm piyasa hareketlerini soruşturma yetkisi bulunmaktadır. Tüzüğe (<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2560/oj>) bağlantısından erişilebilmektedir.

Söz konusu Tüzük, 12 Temmuz 2023 tarihi itibarıyla uygulanmaya başlamış olup, 12 Ekim 2023 itibarıyla şirketlerin, yabancı mali katkıları içeren ve ilgili bildirim eşiklerini aşan şirket birleşmeleri ve kamu alımları hakkında bildirimde bulunmaları gerekmektedir.

Tüzük kapsamında Komisyonun soruşturması, üçüncü ülke tarafından sağlanan mali katkının iç pazarı bozan bir yabancı sübvansiyon niteliğinde olup olmadığının değerlendirildiği bir ön inceleme aşaması ile başlamaktadır. Komisyonun bu değerlendirmeye ulaşması halinde, yabancı sübvansiyon alan teşebbüse yönelik derinlemesine soruşturma başlatması mümkündür. Halihazırda, Komisyonun hem resen hem de bildirim yükümlülükleri çerçevesinde başlattığı çeşitli soruşturmalar bulunmaktadır.

Tüzük ile ilgili olarak 12 Temmuz 2023 tarihli AB Resmi Gazetesinde (EU) 2023/1441 sayılı Uygulama Tüzüğü yayınlanmıştır. Söz konusu Tüzükte birleşmelere ilişkin bildirimlerin ve kamu alımları prosedürlerinde yabancı mali katkı bildirimlerinin şekil, içerik ve usulü, Tüzüğe göre yapılması gereken sözlü açıklamaların usulüne ilişkin detaylar, ifşa, dosyalara ve gizli bilgilere erişim hakkındaki detaylı kurallar, şeffaflık gereklilikleri ve zaman kısıtlarının hesaplanması ve Tüzük kapsamındaki taahhütlere ilişkin zaman kısıtlarının detayları belirlenmiştir.

Uygulama Tüzüğüne [Implementing regulation - 2023/1441 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1441/oj) adresinden ulaşılabilir.

İç Vergiler ve Oranları

İspanya vergi sistemi; farklı hükümet kademeleri tarafından tahsil edilen ulusal, bölgesel ve yerel vergilerden oluşmaktadır. Ulusal düzeyde; gelir, tüketim ve servet üzerinden vergi alınmaktadır. İspanya vergi sistemi, yüksek dereceli bir mali ademi merkezîyetçilik ile karakterize edilmektedir. Kişisel Gelir Vergisi, Servet Vergisi ile Veraset ve İntikal Vergisi dahil olmak üzere birçok temel vergi, kısmen Özerk Topluluklara devredilmiştir. Bu topluluklar, ulusal çerçeve dahilinde belirli oran ayarlamaları, muafiyetler ve vergi indirimleri uygulama yetkisine sahiptir. Sonuç olarak, bireyler ve belirli varlıklar üzerindeki efektif vergi yükü, bölgeler arasında önemli ölçüde farklılık gösterebilmektedir.

Ulusal ve bölgesel vergilere ek olarak İspanya, belediyeler ve diğer yerel yönetimler tarafından tahsil edilen bir yerel vergi sistemine sahiptir. Bu vergiler; atık toplama, sokak temizliği ve yerel altyapı projeleri gibi mahalli kamu hizmetlerinin finansmanında kullanılmaktadır. Temel yerel vergiler arasında Emlak Vergisi (IBI) ve ticari faaliyetlerde bulunan gerçek ve tüzel kişilere uygulanan bir belediye vergisi olan Ekonomik Faaliyetler Vergisi (IAE) yer almaktadır. Ancak net cirosu 1 milyon avrodan az olan şirketler genel olarak bu vergiden muaftır.

İspanya vergi yasalarında son yıllarda sürekli değişiklikler meydana gelmektedir. Örneğin, Finansal İşlem Vergisi, Dijital Hizmet Vergisi ve geri dönüştürülemeyen plastik ambalajlara yönelik Plastik Ambalaj Vergisi dahil olmak üzere yeni vergiler getirilmiştir. Daha yakın bir tarihte, 2024 yılında, büyük çok uluslu ve yerel gruplar için küresel çapta %15 oranında asgari efektif vergi oranı sağlamak amacıyla bir Asgari Tamamlama Vergisi uygulamaya konulmuştur. Ayrıca hükümet, bankacılık ve enerji sektörlerine geçici ek vergiler getirmiş, büyük servetlere yönelik dayanışma vergisi uygulamış ve tütün ve ilgili ürünlere uygulanan özel tüketim vergilerinde sürekli güncellemeler yapmıştır. Bu değişikliklerin amacı, vergi sisteminin adil ve etkili kalmasını, kamu hizmetleri için yeterli finansman sağlanmasını ve ülke genelinde ekonomik büyümenin teşvik edilmesini sağlamaktır.

Ülkede uygulanan başlıca doğrudan vergiler şunlardır:

- Kurumlar Vergisi
- Kişisel Gelir Vergisi
- Yabancı Uyruklu Gelir Vergisi

Ülkede uygulanan temel dolaylı vergiler şunlardır:

- Katma Değer Vergisi (KDV)
- Mülkiyet Devir Vergisi ve Damga Vergisi

İspanya'da standart kurumlar vergisi oranı %25'tir. Bununla birlikte, belirli indirimli oranlar da uygulanmaktadır. Bir önceki yıldaki net cirosu 1 milyon avronun altında olan küçük ölçekli şirketler, %23 oranında indirimli vergiye tabidir. Ayrıca, yeni kurulan şirketler, pozitif vergi matrahı bildirdikleri ilk vergi yılında %15'lik bir orandan yararlanmaktadır.

Ülkede mal ve hizmet alımlarında standart KDV oranı %21'dir. Ancak, temel sektörleri desteklemek ve bazı mal ve hizmetleri daha uygun fiyatlı hale getirmek amacıyla, belirli kategorilere indirimli ve çok indirimli oranlar uygulanmaktadır.

Tarım, ormancılık ve hayvancılık faaliyetlerinde kullanılan belirli girdilere (tohum, gübre ve bitki koruma ürünleri gibi) %10 oranında indirimli KDV uygulanmaktadır. Ayrıca, turizm ve konaklama hizmetleri ile restoran ve catering hizmetleri de bu indirimli oran kapsamına girmektedir. Belirli kültürel etkinlikler, toplu taşıma ve bazı tıbbi ve sağlık ürünleri de bu indirimden faydalanmaktadır.

%4 oranındaki süper indirimli KDV oranı, temel mal ve hizmetlere tahsis edilmiştir. Bu kapsamda, İspanyol Gıda Kodeksi'nde tanımlanan temel gıda ürünlerinin yanı sıra kitaplar, gazeteler ve dergiler (dijital yayınlar dahil) yer almaktadır. Ek olarak, belirli sosyal konut

projeleri ile engelli bireylere yönelik spesifik ürün ve hizmetler de bu oran kapsamına girmektedir.

Güncel KDV oranlarını içeren bir tabloya, İspanya Vergi Dairesi'nin resmi internet sitesinden ulaşılabilir:

(https://sede.agenciatributaria.gob.es/Sede/en_qb/iva/calculo-iva-repercutido-clientes/tipos-impositivos-iva.html)

Kanarya Adaları, Ceuta ve Melilla'da KDV uygulanmamaktadır. Kanarya Adaları'nda, 1 Ocak 1993'ten bu yana Kanarya Adaları Genel Dolaylı Vergisi (IGIC) olarak adlandırılan farklı bir dolaylı vergi uygulanmaktadır. Bu vergi, Kanarya Adaları'ndaki mal ve hizmet alımları ile ithalata uygulanmakta olup standart oranı %7'dir. Ceuta ve Melilla'da ise IPSI (Impuesto sobre la Producción, los Servicios y la Importación - Üretim, Hizmet ve İthalat Vergisi) olarak bilinen ayrı yerel dolaylı vergiler uygulanmaktadır. (<https://www.investinspain.org/en/guide-business/chapter3>)

İspanya'da uygulanan vergilere ilişkin ayrıntılı bilgiye, ICEX - Invest in Spain (İspanya Yatırım Ajansı) aracılığıyla ulaşılabilir:

(<https://www.investinspain.org/en/guide-business/chapter3>)

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Avrupa Birliği'nin Ürünlere Dair Teknik Mevzuatı

Bir ürünün Avrupa Birliği (AB) pazarına girebilmesi için AB'nin tüzük, direktif vb. olarak adlandırılan (EURLEX internet sayfasından ulaşılabilen) teknik mevzuata uygun olarak üretilmesi ve piyasaya arz koşullarını sağlaması gerekmektedir. AB'nin teknik mevzuatı, tüm ürünler için temel kuralları belirleyen yatay mevzuatın yanı sıra, ürünlere ilişkin teknik düzenlemelerden (örn: oyuncaklar, makineler, asansörler, tıbbi cihazlar, yapı malzemeleri, kimyasallar vs.) oluşmaktadır. Bunun haricinde, AB içinde ortak bir düzenlemeye tabi olmayan (kırtasiye ürünleri, mobilyalar, saatler vs.) ürünlere ilişkin üye ülkeler kendi düzenlemelerini yapmakta serbesttir.

Ülkemiz, Gümrük Birliği gereğince AB'nin ürünlere dair teknik mevzuatını ve sistemini uyumlaştırmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye AB'nin CE İşareti, onaylanmış kuruluşlar, piyasa gözetimi ve denetimi, AB'nin ortak bir düzenlemesi olmayan alanda karşılıklı tanımaya dair kurallarını ve ürünlere ilişkin (sektörel) mevzuatını ulusal mevzuatına aktarmıştır. Ülkemiz, AB'nin ürünlere ilişkin mevzuatındaki güncellemeleri de takip ederek bilahare ulusal mevzuatına yansıtmaktadır.

Ülkemizde, AB mevzuatı kapsamında atanmış onaylanmış kuruluşların listesi ise güncel olarak AB'nin Yeni Yaklaşım Onaylanmış Kuruluş Bilgi Sistemi'nde (NANDO- <https://webgate.ec.europa.eu/single-market-compliance-space/home>) yayınlanmaktadır.

Sonuç olarak, ortak bir AB mevzuatı bulunan ürünler yönünden ulusal mevzuatımızı uyumlaştırdığımız ölçüde veya düzenlenmemiş alanda yer alan ürünler yönünden Türk ürünlerinin AB'de ilave test/belgelendirmeye ihtiyaç olmaksızın AB menşeli ürünlerle eşit muameleye tabi tutulması ve malların serbest dolaşımı ilkesi kapsamında ithalat kontrollerine tabi tutulmaması gerekmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'de üretilen ürünler, AB'de üretilmiş ürünlere eşdeğer güvenlik ve kalite düzeyini sağlamaktadır. Ülkemizce uyum sağlanan AB mevzuatı ve ilgili yetkili kuruluşların irtibat bilgileri "Türkiye Ürün Kuralları Veri Tabanı"nda yer almaktadır; anılan Veri Tabanına (<https://urunkurallari.ticaret.gov.tr/>) adresinden erişim sağlayabilirsiniz.

AB teknik mevzuatına ilişkin ayrıntılı bilgi edinmek için (abteknik@ticaret.gov.tr) adresinden irtibata geçilebilmektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği'nce hazırlanan ve ürün kurallarının uygulanmasına ilişkin bilgiler içeren

güncel Mavi Rehber, Bakanlığımız tarafından Türkçeye çevrilerek üreticilerimizin, ilgili Bakanlıklarımızın, sivil toplum kuruluşlarımızın ve ilgili tüm paydaşların hizmetine sunulmuştur.

Mavi Rehber'e aşağıda yer alan adres üzerinden erişilebilmektedir:

(<https://ticaret.gov.tr/data/5dc55af713b87654fc017421/MAV%C4%B0%20REHBER%202022,..pdf>)

AB ve Ürün Standartları

Bazı ürünler menşesine bakılmaksızın Avrupa Birliği'nin getirdiği zorunluluklar sebebiyle birtakım mevzuatla sınırlandırılmıştır. Diğer taraftan, bütün Birlik ülkeleri için özellikle adil rekabeti destekleyici çeşitli garanti sistemleri bulunmaktadır. ISO 9000 serisi kaliteyi garantileyen ve rekabet faktörünü ön plana çıkaran bir uygulamadır. Çevre üzerine ISO 14000 serisi ve iş sağlığı ve güvenliği amacıyla ISO 45001 sistemi önem kazanmıştır. GLOBALGAP (eski adıyla EUREPGAP) sertifikasının alınması zorunlu olmamakla birlikte ürün satın almada tercih nedenidir.

AB kuralları gereğince bazı sanayi ürünlerinin AB pazarına girebilmesi için AB teknik mevzuatına uyumlu olması gerekmektedir. CE işareti bu kapsamdaki uygulamalardan biridir. Birçok sanayi ürününde CE işareti (https://ec.europa.eu/growth/single-market/ce-marking_en) bulunması zorunludur. Ürünlerin, CE işaretli olarak piyasaya sunulmasından imalatçı sorumludur. Ancak, eğer imalatçı ya da imalatçının yetkili temsilcisi Avrupa Birliği içinde değilse, bu sorumluluğu ithalatçı yerine getirmek zorundadır. Diğer bir anlatımla, ithalatçı ithal ettiği ürünlerin AB mevzuatına uygunluğunu temin etmek zorundadır.

Ürünlerin piyasaya arz edilmesine ilişkin akreditasyon ve piyasa gözetimi ve denetimi işlemleri AB'nin 765/2008/EC sayılı Tüzüğü ile 2019/1020/EU sayılı Tüzüğü'ne göre yürütülmektedir. Anılan mevzuat, AB gümrüklerinde kontrolleri, CE işareti ve akreditasyonunun yanı sıra üye devletlerde piyasa gözetimi ve denetimine yönelik hükümler ihtiva etmekte olup, üye ülkeler tarafından işbirliği içinde uygulanmaktadır.

AB genelinde gıda ile ilgili genel prensiplerin ve temel düzenlemelerin çerçevesini belirleyen 178/2002/EC sayılı Tüzük doğrultusunda Genel Gıda Yasası uygulanmaktadır. 2002 tarihli düzenlemeyle, aynı zamanda, AB Gıda Güvenliği Otoritesi kurularak gıda güvenliği konusunda uygulanması zorunlu prosedürler belirlenmiştir. Genel Gıda Yasası, gıdaların izlenebilirliği konusunda da hükümler içermektedir ve düzenlediği ana başlıklar Ocak 2005 tarihinde uygulamaya girmiştir.

AB genelinde tarım ürünlerinin piyasaya arzına ilişkin ortak kuralları 1308/2013/EU ve 1379/2013/EU sayılı Tüzükler belirlemektedir.

Üçüncü ülkelerden ithal edilen taze meyve ve sebzelerin sevkiyatının AB pazarlama standartları ve diğer eşdeğer standartlara uygun olması gerekmektedir. Bu yönde, 2023/2429 sayılı Tüzük taze meyve ve sebze ithalatı ile ilgili genel ve spesifik pazarlama standartlarını belirlemektedir.

Avrupa Birliği (AB), tek pazarındaki ürünlerin kalitesini, güvenliğini ve rekabet gücünü garanti altına almak için bir düzenleyici çerçeve oluşturmuştur. Bu çerçeve, endüstriyel ve gıda ürünleri için zorunlu düzenlemelerin yanı sıra, genellikle gönüllü olsa da küresel ticaret için kıstas haline gelen uluslararası kalite standartlarını içerir. Bu kurallar, tüketicileri korumayı, şeffaflığı teşvik etmeyi ve üye devletler arasında adil ticareti kolaylaştırmayı amaçlamaktadır.

Endüstriyel ürünler için AB, harmonize ve harmonize olmayan mallar arasında ayırım yapar. Harmonize ürünler, temel güvenlik, sağlık ve çevre gerekliliklerine uyumu onaylayan CE işareti gibi AB genelinde ortak teknik düzenlemelere tabidir. Örnekler arasında makineler, oyuncaklar ve elektrikli ekipmanlar bulunur. Öte yandan, harmonize olmayan ürünler karşılıklı tanıma

ilkesine tabidir; bu durum, bir AB ülkesinde yasal olarak pazarlanan bir ürünün, sağlık veya çevre için riskler gibi haklı istisnalar olmadığı sürece başka bir ülkede satılabileceği anlamına gelir. Düzenleyici yaklaşım, her ürün için ayrıntılı teknik özelliklere dayanan "eski yaklaşımdan", teknik ayrıntıları CEN veya ISO gibi kuruluşlar tarafından geliştirilen uyumlu standartlara bırakırken genel temel gereklilikleri belirleyen "yeni yaklaşıma" doğru evrilmiştir.

Mevzuata uyum sorumluluğu üreticiye aittir, ancak üretici AB dışındaysa, ithalatçı ürünlerin piyasaya sürülmeden önce AB standartlarını karşıladığından emin olmalıdır.

Gıda ürünleri hem AB hem de ulusal düzeyde kapsamlı bir dizi düzenlemeye tabidir. AB düzeyinde, (EC) 178/2002 sayılı Tüzük, izlenebilirlik ve risk yönetimi de dahil olmak üzere gıda hukukunun genel ilkelerini belirlerken, 2017/625 sayılı Tüzük, gıda zinciri boyunca uyumluluğu sağlamak için harmonize gıda kontrolleri için kurallar belirler. Buna ilaveten, pazarlama standartları meyve, sebze, yumurta ve kümes hayvanları gibi ürünlere uygulanır ve boyut, şekil, renk, olgunluk, izin verilen kusurlar ve etiketleme gibi yönleri düzenler. Bu standartlar, tüketiciler için yüksek kalite ve gıda güvenliği seviyelerini sağlamayı, tarımsal ticarete adaleti ve şeffaflığı teşvik etmeyi ve üreticilerin rekabet gücünü artırmayı amaçlamaktadır.

İspanya'da Gıda Güvenliği ve Beslenme Yasası (Yasa 17/2011), AB düzenlemelerini ulusal bağlama uyarlar. Bu yasa, yalnızca fiziksel, kimyasal ve biyolojik tehlikelerin tespiti ve ortadan kaldırılması gibi gıda güvenliğinin geleneksel yönlerini ele almakla kalmaz, aynı zamanda obeziteyi önleme ve gıda reklamcılığı kuralları gibi daha yeni konuları da içerir. Yurt içi ve ithal ürünlere eşit şekilde uygulanır ve tutarlı bir güvenlik ve kalite seviyesi sağlar. Yasa ayrıca gıda düzenlemesinden sorumlu kamu idareleri arasında prosedürel kuralları ve koordinasyon mekanizmalarını tanımlar, şüpheli gıdalar için denetim ve gözetim kuralları oluşturur ve etkili bir uygulama sağlamak için ihlalleri sınıflandırır.

Zorunlu düzenlemelere ek olarak, uluslararası kalite standartları ürün güvenliğini, sürdürülebilirliğini ve rekabet gücünü sağlamada önemli bir rol oynar. Bu standartların çoğu gönüllüdür ancak operasyonel verimliliği artırma ve pazar beklentilerini karşılama yetenekleri nedeniyle yaygın olarak benimsenmiştir. Örneğin, ISO 9001, işletmelerin süreçlerini optimize etmelerine ve sürekli olarak yüksek kaliteli ürünler sunmalarına yardımcı olan kalite yönetim sistemleri için küresel olarak tanınan bir standarttır. Benzer şekilde, ISO 14001 çevre yönetimine odaklanarak şirketlerin ekolojik ayak izlerini azaltmalarını ve sürdürülebilirlik hedeflerine uymalarını sağlar. Bu standartlar, bu tür çerçevelere uyumun genellikle alıcılar ve tüketicilerle güven oluşturmak için bir ön koşul olarak hizmet ettiği Avrupa pazarında özellikle değerlidir.

Belirli sektörlerde, gönüllü standartlar uluslararası ticaret için temel kıstaslar haline gelmiştir. Gıda endüstrisinde, BRC (British Retail Consortium) ve IFS (International Featured Standards) gibi sertifikasyonlar, Avrupa perakendecileri ve dağıtıcıları tarafından gıda güvenliği ve kalitesinin garantisi anlamında yaygın olarak tanınmaktadır. Tarımda, GLOBALGAP, iyi tarım uygulamalarına ve sürdürülebilirliğe uyumu sağlamak için alıcılar tarafından sıklıkla talep edilmektedir. Bu arada, ormancılık ve kağıt endüstrilerinde, FSC (Forest Stewardship Council) gibi sertifikasyonlar sorumlu kaynak sağlamayı ve çevre yönetimini göstermektedir. İşletmeler bu standartları benimseyerek, yalnızca Avrupa pazarlarının beklentilerini karşılamakla kalmaz,

aynı zamanda kalite, güvenlik ve sürdürülebilirliğe olan bağlılıklarını sergileyerek rekabette bir adım öne geçer.

AB'nin düzenleyici çerçevesi, uluslararası kalite standartlarıyla birleştğinde, zorunlu uyumluluk ve gönüllü iyileştirme arasında bir denge yaratır. Bu yaklaşım, yalnızca ürünlerin temel güvenlik ve kalite gerekliliklerini karşılamaını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda işletmelerin daha yüksek standartları benimseyerek rekabet avantajı elde etmelerine yardımcı olur. Bu uygulamaları entegre ederek, şirketler küreselleşmiş bir pazarda sorumlu ve verimli bir şekilde faaliyet gösterebilirken tüketici güvenini koruyabilir ve sürdürülebilirliği teşvik edebilir.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

UNE (İspanyol Standartlar Birliği: <https://www.en.une.org>), 2017 yılında kurulmuş ve İspanyol makamları tarafından tek ulusal standardizasyon kuruluşu olarak belirlenmiş özel, çok sektörlü ve kar amacı gütmeyen bir kurumdur. UNE'nin amacı firmaların ürünlerinin, hizmetlerinin ve işleyişlerinin rekabet gücünü artırmakla beraber tüm bunların güvenli bir ortamda uygulanmasını sağlamaya katkıda bulunmaktır. Ayrıca UNE, insanların, tüketicilerin ve çevrenin korunması, engelli insanların entegrasyonu, sosyal sorumluluğun geliştirilmesi ve iş riski kontrolünün iyileştirilmesi gibi konulara da destek olmayı amaçlamaktadır.

ENAC (Entidad Nacional de Acreditación-National Accreditation Entity), ise Ulusal Akreditasyon Kurumu'dur. Ülkedeki uygunluk değerlendirme kuruluşlarının teknik yeterliliğini resmi olarak onaylar. Bu kuruluşlar; laboratuvarlar, denetim kuruluşları, gözetim şirketleri, belgelendirme kuruluşları vb. gibidir.

Ulusal düzeyde, İspanyol Bakanlıkların yanı sıra Özerk Bölgeler ve yerel yönetimler ENAC akreditasyonlarını kullanmaktadır. ENAC aynı zamanda İspanyol Tarım Bakanlığı tarafından tarımsal ürünlerin bitki sağlık kriterlerine uygunluğunu test eden laboratuvarların İyi Laboratuvar Uygulamalarına uygunluğunu değerlendirmeye yetkili kuruluş olarak belirlenmiştir.

Uygunluk Değerlendirme

AB ve Uygunluk Değerlendirme

Standartlara uygunluk değerlendirme adımı AB mevzuatına uygunluğun sağlanmasında zorunlu bir adımdır. Burada amaç üretimin her aşamasında gerekli koşullara uyumun sağlanması ve nihai ürünün kabulünün kolaylaştırılmasıdır.

AB ürün mevzuatı üreticilere ürünlerinin kullanımı sırasında oluşabilecek risk düzeyine göre uygunluk değerlendirme aşamasında bir miktar seçme hakkı sunmaktadır. Bu seçenekler öz sertifikasyon, tip inceleme ve ürün kalite kontrol sistemi, tam kalite güvencesi olabilmektedir.

AB üyesi ülkelerin uygunluk değerlendirme kuruluşları listesi AB Komisyonu web sitesinde yer almaktadır (NANDO- <https://webgate.ec.europa.eu/single-market-compliance-space/home>).

Nihai ürünün pazara girişini kolaylaştırmayı sağlayan bazı zorunlu olmayan değerlendirme programları da bulunmaktadır. Bunlar hakkında bilgi CEN (Avrupa Standardizasyon Komitesi), CENELEC-Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi ([CEN-CENELEC - CEN-CENELEC](http://www.cenelec.eu)) ve ETSI-Avrupa Telekomünikasyon Standartları Kurumu'ndan (<https://www.etsi.org/>) temin edilebilir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

AB ve Ambalaj, Paketleme, Etiketleme

Tüketicinin korunması göz önünde tutularak, AB içerisinde sadece AB etiketleme mevzuatına uyan ürünlerin pazarlanmasına izin verilmektedir. AB etiketleme mevzuatı, gıda, ev gereçleri, ayakkabı, tekstil vb. sektörler için zorunlu etiketleme standartları koymaktadır.

Paketleme ve ambalajlama, tüketici sağlığı ve çevrenin korunması amacıyla, AB tarafından belirlenen kurallara uygun yapılmak zorundadır. Paketleme ve ambalajlamaya ilişkin temel AB mevzuatı şunlardır:

- Tüzük 2025/40/EC; Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Tüzüğü, AB pazarına arz edilen tüm ürünlerin ambalajlarına dair eko-tasarım kuralları,
- Tüzük 1272/2008/EC (CLP); madde ve karışımların sınıflandırması, etiketlenmesi ve ambalajlanması hakkında kurallar,
- Tüzük 2022/1616/EC; gıda ile temas eden geri dönüştürülmüş plastik materyallerin pazara giriş koşulları ve geri dönüşüm teknolojilerine ilişkin kurallar,
- Direktif 94/62/EC (OJ L-365 31/12/1994); paketleme ve paket artıklarına dair genel kurallar. (Ambalajlama ile ilgili AB'nin 94/62/EC sayılı Direktifini **kademeli** olarak yürürlükten kaldıran 2025/40 sayılı Tüzük 22 Ocak 2025 tarihli AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanmış olup, 11 Şubat 2025 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 94/62/EC bazı hükümleri yönünden bir süre daha uygulanacaktır.)
- Tüzük 1935/2004/EC (OJ L-338 13/11/2004); gıda maddeleriyle temas eden malzemelere dair özel kurallar.
- Tüzük 2016/2031 (OJ L 317, 23/11/2016); ağaç ve diğer bitkilerden yapılan paketlere uygulanacak bitki sağlığı kuralları.

AB içerisinde pazarlanan ambalajlar, çevrenin korunmasına yönelik konulan genel kuralların yanı sıra tüketici sağlığı için herhangi bir riski önlemek amaçlı özel hükümleri yerine getirmelidir

(EU Labels: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/product-safety-and-requirements/eu-labels_en).

AB, üye ülkelerde gönüllülük esasına bağlı olarak, 66/2010/EC sayılı Tüzük ile Çevre Etiketleri (Eco-label) düzenlemesi geliştirmiştir. Çevre Etiketleri ile ilgili bilgi

https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/eu-ecolabel_en bağlantısından edinilebilir.

Piyasaya sürülen ambalajlar, Avrupa Birliği'nin uyumlu çevre koruma gerekliliklerine ve tüketici sağlığına yönelik riskleri azaltmak için tasarlanmış özel hükümlere uymalıdır. AB düzeyinde, halihazırdaki yasal çerçeve, yeni AB Ambalaj ve Ambalaj Atıkları Tüzüğü'ne (PPWR) geçiş süreci (https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/packaging-waste_en) ile birlikte, önceden paketlenmiş ürünler için nominal miktarlara ilişkin 2007/45/EC sayılı Direktif (<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2007/45/oj/eng>) ve gıda ile temas etmesi amaçlanan malzemelerle ilgili 1935/2004 sayılı (EC) Tüzük (https://food.ec.europa.eu/food-safety/chemical-safety/food-contact-materials_en) gibi yerleşik standartlarla düzenlenmektedir.

Ulusal düzeyde İspanya bu hedefleri, hükümleri 2026 yılı itibarıyla tam olarak yürürlüğe giren ambalaj ve ambalaj atıklarına ilişkin **1055/2022 sayılı Kraliyet Kararnamesi** aracılığıyla uygulamaya koymuştur.

<https://www.miteco.gob.es/es/calidad-y-evaluacion-ambiental/temas/prevencion-y-gestion-residuos/flujos/envases.html>

Bu kararnamenin temel gerekliliklerinden biri, evsel ambalajların bertaraf edileceği özel konteyneri veya atık türünü belirtmek amacıyla zorunlu olarak işaretlenmesidir (Örneğin plastik, kağıt veya cam bileşenler için standartlaştırılmış simgelerin kullanılması). Çok malzemeli (kompozit) ambalajlarda etiket, her bir malzeme bileşeni için uygun konteyneri belirtmelidir; eğer ayırıştırma teknik olarak mümkün değilse, etiket ağırlıkça baskın olan malzemeye karşılık gelen konteyneri işaret etmelidir.

İspanya **Metroloji Merkezi (CEM)** (<https://www.cem.es/en>), paketlenmiş miktarların metrolojik kontrolü konusunda yetkili makam olma özelliğini sürdürmektedir.

Etiketleme ve Tüketici Korunması

Yüksek düzeyde bir tüketici korunması sağlamak amacıyla, İspanya'da pazarlanan tüm ürünlerin hem AB hem de ulusal etiketleme düzenlemelerine uyması zorunludur. Bu kurallar; etiketlerin içerik, bileşim, güvenli kullanım ve özel önlemler hakkında açık, silinmez ve kolayca anlaşılabilir bilgiler sağlamasını şart koşmaktadır.

AB düzeyinde tekstil, ayakkabı, kozmetik ve tıbbi cihazlar gibi kategoriler için sektöre özel mevzuatlar uygulanmaktadır. Gıda sektöründe, tüketicilerin gıdalar hakkında bilgilendirilmesine ilişkin **1169/2011 sayılı (AB) Tüzüğü** temel referans kaynağıdır (https://food.ec.europa.eu/food-safety/labelling-and-nutrition_en). Ayrıca, yeşil dönüşüm için tüketicilerin güçlendirilmesine yönelik 2024/825 sayılı AB Direktifi uyarınca, "çevre dostu", "eco-friendly" veya "yeşil" gibi genel çevresel beyanların kullanımı, tescilli bir çevresel mükemmeliyetle desteklenmediği veya resmi bir sertifika ile kanıtlanmadığı sürece yasaklanmıştır.

Ulusal düzeyde, İspanya'daki tüketici haklarına yönelik genel yasal çerçeveyi **1/2007 sayılı Kraliyet Yasama Kararnamesi** (Tüketicilerin ve Kullanıcıların Korunmasına İlişkin Genel Kanun) (<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2007-205559>) oluşturmaktadır. Bu çerçeve, doğrudan

tüketicie satılması amaçlanan sanayi ürünlerinin etiketlenmesini ve reklamını düzenleyen **1468/1988 sayılı Kraliyet Kararnamesi** gibi yatay düzenlemelerle desteklenmektedir.

İspanya yasaları uyarınca, tüm zorunlu etiket bilgilerinin en azından **İspanyolca (Kastilya lehçesi)** dilinde yer alması zorunlu bir gerekliliktir. Bu kural, ek dillerin kullanılmasına veya (QR kodları gibi) dijital etiketleme yöntemlerinin sunulmasına bakılmaksızın geçerlidir.

Gıda ürünleri için resmi kontroller ve etiketleme kurallarının uygulanması, AB hukuku ve ulusal mevzuatın belirlediği çerçeve dahilinde, öncelikle İspanya'nın **Özerk Topluluklarının** yetkili makamları tarafından yürütülmektedir. Merkezi hükümet düzeyinde ise sorumluluklar, ilgili düzenleme alanına bağlı olarak birkaç bakanlık arasında paylaştırılmıştır. **İspanya Gıda Güvenliği ve Beslenme Ajansı (AESAN)** gıda güvenliği ve genel tüketici etiketleme politikasını koordine ederken, **Tarım, Balıkçılık ve Gıda Bakanlığı (MAPA)** gıda kalite standartlarından, birincil üretim güvenliğinden, ticari kalitenin kontrolünden ve tarım-gıda sahteciliğiyle mücadeleden sorumludur. Sağlık ve tüketici işlerinden sorumlu bakanlıklar da dahil olmak üzere diğer merkezi hükümet birimleri, kendi yetki alanları dahilinde koordinasyon görevlerini yerine getirmektedir.

Teknik Engeller

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağliğı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur (<https://teknikenqel.ticaret.gov.tr/>). Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak

gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

AB ve Fikri Sınai Mülkiyet Hakları

AB, fikri ve sınai mülkiyet haklarının etkin şekilde korunmasını sağlamak ve üye devletler arasında tutarlı bir uygulama tesis etmek amacıyla kapsamlı bir yasal çerçeve geliştirmiştir. 1 Haziran 2023 tarihinde yürürlüğe giren ve geliştirilmiş iş birliği kapsamında bir grup üye devleti kapsayan üniter patent sistemi ile, birden fazla AB ülkesinde patent korumasının tek ve sadeleştirilmiş bir prosedürle sağlanması mümkün hale gelmiştir.

<https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy/intellectual-property/patent-protection-eu/unitary-patent-system-en>

AB ayrıca, Dünya Ticaret Örgütü (WTO) ve Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) üyesi olup, Ticaretle İlgili Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması (TRIPS) başta olmak üzere uluslararası fikri mülkiyet düzenlemelerinin tarafıdır. AB'nin akdettiği ticaret anlaşmalarında da fikri mülkiyet haklarına ilişkin kapsamlı hükümlere yer verildiği görülmektedir.

Avrupa Birliği Fikri Sınai Mülkiyet Hakları Ofisi-EUIPO, AB markaları, tescilli topluluk tasarımları, zanaat ve sanayi ürünlerine yönelik coğrafi işaretler ile fikri mülkiyet alanında Avrupa'da ve uluslararası arenada iş birliğini yönetmekten sorumlu bir AB kuruluşudur. Ayrıca, Fikri Mülkiyet Haklarının İhlallerine İlişkin Avrupa Gözlemevi'ni (European Observatory on Infringements of Intellectual Property Rights) yönetmekle görevlidir. Bu kuruluş, ulusal ve bölgesel faaliyet gösteren Fikri Sınai Mülkiyet Ofisleri, kullanıcı grupları, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve diğer uluslararası kuruluşlarla ortak çalışmaktadır (<https://euipo.europa.eu/>).

İspanya'daki fikri ve sınai mülkiyet haklarına ilişkin mevzuat, diğer AB üye devletlerinin mevzuatıyla tutarlıdır. İspanya, bu alanda hem İspanyol vatandaşları hem de yerleşik olmayanlar için fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunmasını sağlayan çeşitli uluslararası anlaşmalar imzalamıştır. Benzer şekilde, İspanyol vatandaşları diğer ülkelerde bu korumalardan yararlanabilir.

Aşağıda İspanya tarafından imzalanan en önemli uluslararası anlaşmalardan bazıları yer almaktadır:

- Fikri Mülkiyet Haklarının Ticaretle İlgili Yönlerine İlişkin DTÖ Anlaşması (TRIPS)
- Paris Sözleşmesi-Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO)
- WIPO Patent İşbirliği Anlaşması (PCT)
- Avrupa Patent Sözleşmesi-Avrupa Patent Örgütü (EPO)
- Madrid Anlaşması-WIPO
- Madrid Protokolü-WIPO
- Edebi ve Sanatsal Eserlerin Korunmasına Dair Bern Sözleşmesi-WIPO

İspanya'da, fikri ve sınai mülkiyet haklarını ilgili sınai mülkiyet ofisine kaydettirmek koruma için bir ön koşuldur (bu telif hakkı için geçerli değildir). İspanya, "ilk başvuran" sistemini takip eder, yani başvuruyu ilk yapan kişi öncelik haklarına sahip olur. İyi bilinen ticari markalar hariç, bir ticari markanın yalnızca kullanımı üçüncü kişilere karşı hak sağlamaz.

Kayıt süreci, talep edilen hak türü, sınıf sayısı ve bölge gibi faktörlere bağlı olarak değişen resmi ücretlerin ödenmesini içerir. İspanyol Patent ve Marka Ofisi (İspanyolca kısaltmasıyla OEPM), çeşitli endüstriyel mülkiyet haklarının kaydı ve verilmesinden sorumlu kamu kuruluşudur.

OEPM'nin web sitesi (www.oepm.es), başvuru formları, ücretler, veri tabanları ve ilgili yasalar hakkında ayrıntılı bilgi sağlar. Web sitesi ayrıca İngilizce bilgi sunar.

İspanya'da Endüstriyel Mülkiyet Haklarının Türleri

OEPM, İspanya topraklarının tamamında geçerli olan aşağıdaki tipte sınai mülkiyet hakları vermektedir:

- Endüstriyel Tasarımlar: Ürünlerin dış görünümünü korur.
- Ticari Markalar ve Ticari Adlar (Ayırt Edici İşaretler): Belirli ürünleri veya hizmetleri pazardaki diğerlerinden ayırt etmeye yardımcı olan grafik veya sözcük kombinasyonlarını korur.
- Patentler ve Faydalı Modeller: Endüstriyel olarak çoğaltılabilen ve uygulanabilen ürün veya süreçlerden oluşan icatları korur.
- Yarı iletken Topografyaları: Entegre devreyi oluşturan katmanların ve elemanların üç boyutlu düzenini korur.

İspanya, ulusal hakların yanı sıra Avrupa Birliği ticari markası, uluslararası ticari markalar, Avrupa patentleri, PCT kapsamındaki uluslararası patent başvuruları, AB tasarımları ve uluslararası tasarımlar gibi AB genelindeki ve uluslararası hakları da tanımaktadır.

İspanya'da Telif Hakkı

Endüstriyel mülkiyet haklarının aksine, İspanya'daki telif hakkı koruması otomatiktir ve bir eser yaratıldığı andan itibaren geçerlidir. Kitaplar, müzik besteleri, görsel-işitsel eserler, projeler, planlar, grafikler, bilgisayar programları ve veri tabanları gibi orijinal edebi, sanatsal veya bilimsel eserler telif hakkı yasası kapsamında korunmaktadır.

Telif hakkı koruması için kayıt gerekli olmasa da, yazarlar anlaşmazlıklar durumunda daha güçlü kanıt elde etmek için eserlerini gönüllü olarak İspanya Kültür Bakanlığı Telif Hakkı Siciline kaydedebilirler.

Telif hakkı kaydı hakkında daha fazla bilgi Kültür Bakanlığı web sitesinde bulunmaktadır: (<https://www.cultura.gob.es/cultura/propiedadintelectual/la-propiedad-intelectual.html>)

EUIPO ve Uluslararası İş Birliği

Avrupa Birliği Fikri Mülkiyet Ofisi (EUIPO) merkezi İspanya'nın Alicante kentindedir. EUIPO, AB ticari markalarını ve tescilli Topluluk tasarımlarını yönetmekten sorumludur. Ulusal ve bölgesel fikri mülkiyet ofisleri, kullanıcı grupları, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve diğer uluslararası kuruluşlarla iş birliği içinde çalışır.

Patentlerin EUIPO tarafından değil, merkezi Münih, Almanya'da bulunan Avrupa Patent Ofisi (EPO) tarafından yönetildiğini belirtmek önemlidir. Patentler hakkında daha fazla bilgi için EPO web sitesini ziyaret edin: (<https://www.epo.org/en>)

Temel Kaynaklar

- İspanyol Patent ve Marka Ofisi (OEPM): www.oepm.es
- AB Fikri Mülkiyet Ofisi (EUIPO): www.euipo.europa.eu
- Invest in Spain: www.investinspain.org
- Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO): www.wipo.int

Dağıtım Kanalları

İspanyol ekonomisinin büyümesine paralel olarak özellikle tüketici piyasasında dağıtım kanallarının önemi artmıştır. Toptancıların, perakende mağazaların, ülkede sayıları giderek artan büyük çok uluslu süpermarketlerin ve merkezi satın alma birimlerinin (central purchasing units) tercih ettikleri yeni ve karmaşık metotlara kadar dağıtım kanalları sektörü büyük gelişme göstermiştir.

İspanya'daki ticari dağıtım yapısı, çok önemli bir teknolojik değişime uğramış, self-servis satış teknikleri hızla gelişmiştir. Dağıtım sektörü, ülkede değişik satın alma kalıplarındaki tüketici gruplarına hizmet veren kuruluşların ortaya çıkmasıyla daha da büyümüştür.

Diğer batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi İspanya'da da fiyat, marka bilinirliği, geleneksel alışkanlıklar, kredi ve ödeme koşulları ile satış sonrası hizmetler de ülkede faaliyet göstermek isteyen firmaların pazarlama alanında başarılı olabilmesinde çok büyük rol oynamaktadır.

Büyük mağazalar ve hipermarketler, İspanya'daki perakende dağıtımda en önemli yeri tutmaktadır. Hipermarketler, uyguladıkları geleneksel piyasa fiyatlarıyla pazar paylarını artırmışlardır. Ayrıca, 1980'li yılların başından bu yana, özellikle büyük şehirlerdeki alışveriş merkezleri hem sayı olarak artmış hem de ürün yelpazesinin çeşitliliği bakımından gelişmiştir.

Bunlara ilave olarak ülkede son yıllarda, çeşitli sektörlerde uzmanlaşmış büyük süpermarketler ile franchising şeklinde faaliyet gösteren fabrika çıkış mağaza zincirlerinin sayısı da artmaktadır.

İspanya piyasası, Madrid ve Barselona merkezinde faaliyet gösteren bir dizi bölgesel piyasadan oluşmaktadır. Dağıtıcılar, araçlar, yabancı temsilcilikler ve devlet kontrolündeki birimlerin büyük çoğunluğu bu iki merkezde faaliyet göstermekte, bunların dışında kalan bölgelerde faaliyet gösteren aracı ve şubeler ise tedariklerini çok büyük ölçüde bu iki merkezden sağlamaktadır. Dolayısıyla ülkede faaliyet göstermek isteyen yabancı firmaların başarı sağlaması, yine bu iki merkezde temsilcilik açmak ya da bir dağıtıcı veya aracı ile anlaşma yapmak yoluyla mümkün olabilmektedir. Bununla beraber, bu bölgeler dışında kalan alanlarda imalat yapanlara sağlanan teşviklere bağlı olarak son yıllarda yatırım yapmak için diğer bölgeleri tercih eden firmalar görülmektedir.

İspanya gıda sektöründe, franchising yöntemi ile çalışan restoran zincirleri, "self-servis" türü işletmeler ve özellikle süpermarket ve hipermarketlerin sayısında son yıllarda kayda değer

artış görülürken, geleneksel gıda satış mağazalarının sektördeki pazar payları gittikçe azalmaktadır.

İspanya'da E-Ticaret

Dijitalleşme ve Yapay Zekadan Sorumlu Devlet Sekreterliği'ne bağlı bir kamu kuruluşu olan Ulusal Teknoloji ve Toplum Gözlemevi (ONTSI), en son yayımlanan "*İspanya'da Online Alışveriş 2025*" raporuna göre (2024 yılına ait konsolide verileri yansıtmaktadır), e-ticaretin ülkede tam bir olgunluğa ve konsolidasyona ulaştığını belirtmektedir.

Belge; tüketici profillerini, satın alma alışkanlıklarını ve sektörel trendleri analiz etmektedir.

Öne çıkan bulgular şunlardır:

- **Pazar Büyüklüğü ve Yaygınlığı:** İspanya'da B2C (işletmeden tüketiciye) e-ticaret cirosu 110,68 milyar avro ile rekor bir seviyeye ulaşmıştır. İspanya'da yaklaşık 29,4 milyon kişi internet üzerinden alışveriş yaparak, internet kullanıcısı nüfusun %83'ünden fazlasını temsil etmektedir.
- **Ortalama Harcama:** Çevrimiçi alışveriş yapan başına düşen ortalama yıllık harcama tutarı 3.762 avroya yükselmiştir. İnternet üzerinden en çok satın alınan kategoriler; giyim ve ayakkabı, kültürel etkinlik biletleri, kozmetik ürünleri ve yemek siparişi hizmetleri olmaya devam etmektedir.
- **Çok Kanallı Gerçeklik ("Fijital"):** Fiziksel ve dijital kanallar arasındaki sınır belirsizleşmiştir. Tüketiciler, bir ürünü mağazada denemek, akıllı telefon (kullanıcıların yaklaşık %80'i için tercih edilen cihaz) aracılığıyla çevrimiçi satın almak ve fiziksel bir noktadan teslim almak veya iade etmek gibi kusursuz birçok kanallı deneyim beklentisi içindedir.
- **Yapay Zekanın Yükselişi:** Yapay zeka (YZ), sektörü derinden dönüştürmektedir. İşletmeler tarafından envanter yönetimi ve hiper kişiselleştirme için, tüketiciler tarafından ise yeni bir arama standardı olarak kullanılmaktadır. Üretken yapay zeka platformları giderek doğrudan satın alma yönlendiricisi görevi görmektedir.
- **Lojistik ve Sürdürülebilirlik:** Tüketiciler yüksek düzeyde kolaylık (hızlı, ücretsiz teslimat ve iade) talep ederken; sektör, bu beklentileri sürdürülebilirlik hedefleriyle uyumlu hale getirme konusunda önemli zorluklarla karşı karşıyadır. Bu hedefler arasında teslimat rotalarının optimize edilmesi, sevkiyatların birleştirilmesi ve ambalaj atıklarının azaltılması yer almaktadır.

Tüketici Tercihleri

İspanya'daki tüketici davranışlarını ve harcama kalıplarını doğru bir şekilde anlamak için Cetelem Gözlemevi (Observatorio Cetelem) tarafından yayımlanan araştırmalar temel bir referans kaynağıdır. Kurumun yayımlanan en son raporu olan "Estudio Consumo España 2025"e göre, tüketici güveni ve harcamalar, önceki yılların enflasyonist baskılarının ardından net bir toparlanma belirtisi göstermiştir.

Rapor, İspanyol tüketici alışkanlıklarına ilişkin birkaç temel bulgunun ana hatlarını çizmektedir:

- **Tüketici Harcamalarında Genel Toparlanma:** Önceki yılların aksine, analiz edilen neredeyse tüm perakende sektörlerinde ortalama harcama miktarında dikkate değer bir artış yaşanmıştır (yalnızca %3'lük küçük bir düşüş görülen oyun ve spor sektörleri bu durumun istisnasıdır). Bu tablo, satın alma gücünde ve tüketici güveninde bir toparlanmaya işaret etmektedir.
- **Harcamalarda Ev Yenileme Liderliği:** Evle ilgili harcamalar, tüketici bütçelerinden en büyük payı almaktadır. Ev tadilatları, bir önceki yıla göre %13'lük bir artışla 4.334 avro tutarında en yüksek ortalama harcama seviyesine ulaşmıştır. Bunu, %38 gibi dikkat çekici bir büyüme kaydederek ortalama 1.220 avroya ulaşan mutfak mobilyaları ile ortalaması 741 avro olan genel mobilya ve ev aksesuarları takip etmiştir.
- **Teknoloji ve Beyaz Eşya:** Teknoloji ve ev gereçlerine yapılan yatırımlar, İspanyol tüketiciler için yüksek öncelikli olmaya devam etmektedir. Bu kategorideki ortalama harcama tutarı %19 oranında artarak 559 avro seviyesine ulaşmıştır.
- **Kanal Tercihleri:** Büyük uzmanlaşmış mağazalar (tekno-marketler, yapı marketler vb.), çoğu sektörde İspanyol tüketiciler için tercih edilen alışveriş kanalı olma özelliğini korurken, bunları e-ticaret platformları yakından takip etmektedir. Bununla birlikte; kolaylık, yakınlık ve kişiselleştirilmiş müşteri hizmetlerine öncelik veren tüketiciler nezdinde, yerel mahalle mağazaları güçlü varlığını sürdürmeye devam etmektedir.
- **Sürdürülebilirlik ve Döngüsel Ekonomi:** Sürdürülebilir tüketim eğilimi pekişmeye devam etmektedir. Çevresel etkilere ve döngüsel ekonomi ilkelerine karşı duyarlılıkları giderek artan genç nüfusun etkisiyle, ikinci el ve yenilenmiş ürün pazarları popülerliğini korumaktadır.
- **Geleceğe Yönelik Olumlu Görünüm:** Gelecek yıl için planlanan ortalama harcama miktarı, tüm alanlarda (yatak/uyku ürünleri ve mutfak mobilyaları hariç) pozitif bir büyüme eğilimi göstermektedir. Bu durum, İspanyol tüketicilerin kısa ve orta vadede tüketim seviyelerini korumayı veya bir miktar artırmayı planladıklarına işaret etmektedir.

E-Ticaret Eğilimleri

IAB Spain (İnteraktif Reklamcılık Bürosu) tarafından yayımlanan en son "2025 Yıllık E-Ticaret Araştırması"na göre, İspanya dijital pazarı tam olgunluk seviyesine ulaşmıştır. Rapor, birkaç kritik eğilimin altını çizmektedir:

- **İnternette Alışverişin Yaygınlığı:** 2025 yılında, 16 ila 75 yaş arasındaki internet kullanıcılarının %77'si (yaklaşık 27,4 milyon kişi) interneti bir alışveriş kanalı olarak kullanmakta ve önceki yılların yüksek yayılım oranını korumaktadır.
- **Çoklu Kanal ("Fijital") Gerçekliği:** Çevrimiçi ve çevrimdışı alışverişini birleştiren hibrit model, baskın davranış biçimi haline gelmiştir. Alıcıların %79'u gelecekte her iki kanalı bir arada kullanmayı planlamaktadır. Fiziksel mağaza artık bir rakip olarak değil, dijital deneyimin hayati bir tamamlayıcısı (örneğin ürünü mağazada inceleyip internette alma, fiziksel iade ve mağazadan teslim alma gibi) olarak görülmektedir. Sadece internet üzerinden alışveriş yapanların oranı ise %6'ya kadar gerilemiştir.
- **Alışveriş Sıklığı ve Ortalama Harcama:** E-ticaret, günlük hayatın bütünlük bir parçası haline gelmiştir. Ortalama alışveriş sıklığı ayda 2,5 kez ile istikrar kazanırken, işlem başına ortalama harcama tutarı 68 avro seviyesindedir (2024 yılındaki seviyeler korunmaktadır). Alıcıların neredeyse %90'ı sipariş başına 100 avro'dan daha az harcama yapmaktadır.
- **Akıllı Telefonların ve Pazar Yerlerinin Hakimiyeti:** Akıllı telefonlar, alıcıların %80'i tarafından kullanılarak (özellikle genç nesiller ve kadınlar arasında) masaüstü bilgisayarları (%53) açık ara geride bırakmış ve çevrimiçi alışverişte tartışmasız birincil cihaz haline gelmiştir. Platformlar açısından ise pazar yerleri —ve özellikle Amazon— sektöre hâkim durumdadır. Her 10 çevrimiçi alıcıdan 8'i geçtiğimiz yıl Amazon üzerinden alışveriş yapmış olup, kullanıcıların %55'i için bu platform ürün aramalarında başlangıç noktası işlevi görmektedir.
- **E-Ticaretin Temel İtici Güçleri:** Tüketiciler, kolaylığa (%96), ürün çeşitliliğine (%92) ve kampanya/rekabetçi fiyatlara (%87) öncelik vermektedir. Bu unsurlar artık rekabet avantajı olarak değil, temel gereklilikler olarak görülmektedir.
- **Yapay Zekanın Dönemi:** Günümüzde alıcıların %13'ü ürün aramak veya satın alma kararı vermek için yapay zeka araçlarını kullanmaktadır. Bu kullanıcıların %61'i, özellikle zaman tasarrufu, fiyat karşılaştırma ve uzman görüşü alma gibi konularda yapay zekadan yararlanmaktadır.
- **Sosyal Medya ve Canlı Alışveriş:** İşletmeler için Facebook (%63) ve Instagram (%58), ticari amaçlarla en çok kullanılan sosyal platformlar olma özelliğini korumaktadır; ancak sosyal ağlar üzerinden alışveriş yapan tüketiciler arasında TikTok önemli bir ivme kazanmıştır. Buna ek olarak, *Canlı Alışveriş (Live Shopping)* gibi formatlar tüketici tercihlerini etkilemeye başlamıştır.
- **Profesyonel Bakış Açısı-Genişleme Yerine Verimlilik:** E-ticaret profesyonellerinin perspektifinden bakıldığında, başarının temel taşları saldırgan bir genişlemeden ziyade, operasyonel verimlilik ve müşteri bağlılığına kaymıştır. En kritik faktörler; ürün kalitesi (%45), rekabetçi fiyatlandırma (%38), iyi müşteri hizmetleri (%33) ve kolay iade süreçleridir (%28). Satın alma sonrası deneyimin müşteri sadakati için vazgeçilmez hale gelmesiyle birlikte, özellikle iade süreçleri kayda değer bir önem kazanmıştır.

Tüketici Kararlarında Sürdürülebilirlik ve Döngüsel Ekonomi

Cetelem Gözlemevi tarafından yürütülen "Sürdürülebilirlik ve Tüketim 2025" araştırması, sürdürülebilirliğin İspanyol tüketicilerin satın alma kararlarında ikincil bir mesele olmaktan çıkıp temel bir faktöre dönüştüğünü vurgulamaktadır. İspanyolların %57 gibi önemli bir oranı iklim değişikliği konusunda derin endişe duyduğunu belirtirken, %43'ü satın alma işlemlerinde sürdürülebilirliği istikrarlı bir şekilde göz önünde bulundurmaktadır. Dikkat çekici bir şekilde, tüketicilerin %52'si artık sürdürülebilir ürünler için fiyat farkı ödemeye gönüllü olup, bu durum bilinçli tüketime doğru kararlı bir kaymayı yansıtmaktadır.

Bu eğilim, özellikle aşağıdaki temel alanlarda kendini göstermektedir:

- **Evde Enerji Verimliliği:** Tüketiciler, evlerini daha sürdürülebilir hale getirmek için aktif olarak yatırım yapmaktadır. Enerji verimliliği sistemlerine (verimli beyaz eşyalar, LED aydınlatma, güneş panelleri ve ısı yalıtımı gibi) yapılan ortalama harcama, bir önceki yıla göre %11 artarak 3.404 avro seviyesine ulaşmıştır. Her 10 İspanyoldan 9'u için enerji verimliliği, artık yeni bir ev satın almayı değerlendirirken kritik bir faktör teşkil etmektedir.
- **Döngüsel Ekonominin Yükselişi:** Döngüsel ekonomi İspanya'da muazzam bir ivme kazanmış olup, doğal kaynakların korunması açısından geniş kitlelerce (%58) faydalı bulunmaktadır. Tüketiciler, atıkların azaltılmasına yönelik pratik çözümler olarak ikinci el ve yenilenmiş ürünleri her geçen gün daha fazla benimsemektedir. 2025 yılında, ikinci el ürünlere yapılan ortalama harcama %22 artarak 460 avroya ulaşırken, kullanılmış eşyaların satışından elde edilen gelir %21 artışla 362 avroya yükselmiştir. Ayrıca, her 10 İspanyoldan 8'i yenilenmiş ürünleri tanımakta ve bu modeli hem tüketiciler hem de markalar için olumlu bir yaklaşım olarak görmektedir.
- **Sürdürülebilir Hareketlilik:** Kentsel hareketlilik de bir dönüşüm içerisindedir; her 10 İspanyol'dan 6'sı sürdürülebilir hareketliliği önemli veya çok önemli bulmaktadır. Toplu taşıma, günlük hayatta tercih edilen en popüler seçenek (%58) olma özelliğini korurken, bunu bisikletler (%33) ve elektrikli araçlar/motosikletler (%26) takip etmektedir.

Organik Ürünlere Yönelik Talep

Önemli bir ivme kazanan bir diğer dikkat çekici tüketim eğilimi, organik ürünlere yönelik artan taleptir. İspanya'daki organik üretim alanında önde gelen meslek kuruluşlarından biri olan Ecovalia tarafından yayımlanan güncel "*2025 Yıllık Organik Üretim ve Tüketim Raporu*"na göre, organik gıda pazarı istikrarlı bir büyüme göstermeye devam etmektedir.

Pazar, toplam 3,14 milyar avro değerine ulaşarak sürdürülebilir bir yukarı yönlü eğilimi ve bir önceki yıla göre yaklaşık %3'lük bir artışı yansıtmaktadır. Bu büyüme, İspanyol tüketicilerin daha geniş bir sürdürülebilir tercihler çerçevesinde, organik ürünlere yönelik artan talebini ortaya koymaktadır.

Rapor, İspanya'da tüketici başına düşen yıllık ortalama organik ürün harcamasının 66 avroya yükseldiğini göstermektedir. Satın alma kanallarına bakıldığında, süpermarketler ve hipermarketler organik harcamaların %45'ini bünyesinde toplayarak bu ürünlerin artık genel

tüketici kitlesine hitap ettiğini kanıtlamaktadır. Bu sürekli genişlemenin temel itici gücü ise, organik ve geleneksel ürünler arasındaki fiyat farkının kademeli olarak kapanmasıdır. Bu durum, daha geniş bir tüketici kitlesinin ürünlere erişimini kolaylaştırmaktadır.

Pazar Potansiyeli ve Fırsatlar: İspanya, toplam organik pazar payı açısından küresel ölçekte ilk 10 ülke arasında yer alması ve organik tarım alanında (3 milyon hektarı aşan yüz ölçümüyle) Avrupa lideri olmasına rağmen, kişi başına düşen tüketim miktarı diğer Avrupa ülkelerine kıyasla hala oldukça düşüktür. Kişi başına düşen harcama tutarları İsviçre (468 avro), Danimarka (362 avro) ve Avusturya (292 avro) gibi ülkelerde çok daha yüksektir. Bu rakamlar, İspanya'daki organik pazarın istikrarlı bir şekilde büyümesine karşın, özellikle kişi başı tüketimin diğer Avrupa pazarları ile karşılaştırıldığında hala ciddi bir genişleme alanı ve pek çok ticari fırsat barındırdığını göstermektedir.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Ülkede büyük mağazalar, alışveriş merkezleri ve hipermarketler tarafından alışveriş kartları, indirimler ve müşteriye özel promosyonlar yoluyla, müşteri sadakati ve bağlılık yaratma çalışmaları yapılmaktadır. Diğer taraftan, doğrudan pazarlama, posta yoluyla satış, telefonla pazarlama ve elektronik ticaret gibi yeni satış teknikleri giderek yaygınlaşmaktadır.

Kamu İhaleleri

İspanya'daki kamu alımları alanındaki ana düzenleme Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 26 Şubat 2014 tarihli 2014/23/EU ve 2014/24/EU sayılı direktiflerini İspanya'da yürürlüğe sokan 8 Kasım 2017 tarihli ve 9/2017 sayılı Kamu Alımları Kanunu'dur.

Bu kanun 2018 yılı Mart ayında yürürlüğe girerek 5 prosedürü karşılamıştır:

1. Gerçek veya tüzel kişilerin teklif sunabileceği sözleşme şartlarının herhangi bir müzakeresi dışında olan açık prosedürler
2. İhale duyurularına cevap olarak ilgili firmaların başvurabileceği kısıtlı prosedürler
3. Yalnızca belirli koşullar altında kullanılabilen müzakere edilmiş prosedürler
4. Rekabetçi diyaloglar: seçilen adaylara bir teklif sunmaları için bir temel oluşturacak, bir veya birden fazla çözüm geliştirmek amacıyla taleplere göre seçilen adaylarla kurulan diyaloglar
5. İnovasyon ortaklıkları: Amacı yenilikçi ürünlerin, hizmetlerin veya eserlerin geliştirilmesi ve daha sonra satın alınmaları

Kamu sektörü için tedarik en iyi değer ilkesini izlemektedir. İspanya'daki kamu ihalelerinde yerli tercih veya yabancı tedarikçilere karşı ayrımcılık konusunda resmi bir politika bulunmamaktadır.

9/2017 sayılı Kanununun 65. maddesi, kamu sektörüyle sözleşme yapabilecek kuruluşların karar verme kapasitesine, gerçek veya tüzel kişiliğe, herhangi bir kamu ihalesi yasağı bulunmadığına, ekonomik/mali ve teknik/mesleki ödeme gücüne sahip olması gerektiğini belirtmektedir.

68. maddede ise yabancı firmaların menşe ülkelerinde İspanyol firmalarının da kamu kuruluşları ile sözleşme yapabileceğini (karşılıklılık ilkesi) bir raporla kanıtlanması gerekliliğine yer verilmektedir. Söz konusu rapor, İspanya'nın yurt dışında bulunan Ekonomi ve Ticaret

Ofisleri tarafından hazırlanmaktadır. Uyumlu düzenlemelere tabi sözleşmeler söz konusu olduğunda Dünya Ticaret Örgütü Kamu Alımları Anlaşması'nı imzalayan devletlerden herhangi birine ait firmalar için böyle bir rapor gerekmemektedir. (Halihazırda bu anlaşma için Türkiye, gözlemci konumunda yer almaktadır.) Ayrıca AB üyesi olmayan ülkelerden firmaların ihaleye katılmaları durumunda İspanya'da bir şube açmak, temsilci atamak ve Ticaret Sicili'ne kaydolmak istenebilmektedir.

İspanya'daki kamu ihalelerinin çoğu sadece İspanyolca dilinde hizmet veren aşağıdaki internet adresinden takip edilebilir:

Plataforma de contratación del sector Público (<https://contrataciondelestado.es/>)

Ayrıca "Supplement to the Official Journal of the European Union" isimli AB Resmi Gazetesi Eki "Tenders Electronic Daily" isimli İhale Elektronik Günlüğü yayınlanmaktadır: (<https://ted.europa.eu/en/>)

İspanyol resmi gazetesinin web sitesinde, İspanya'nın kamu sektörü sözleşmelerini ("Código de Contratos del Sector Público") (yalnızca İspanyolca) yöneten tüm düzenlemelerini derleyen bir belge bulunmaktadır. Yukarıda bahsi geçen 9/2017 sayılı Kamu Sektörü Sözleşmeleri Yasası, 30 Ekim 2007 tarihli ve 30/2007 sayılı Kamu Sektörü Sözleşmeleri Yasasını kısmen uygulayan 817/2009 sayılı Kraliyet Kararnamesi ve hatta savunma gibi belirli sektörlerde kamu alımları (1 Ağustos 2011 tarihli 24/2011 sayılı Kanun (https://www.boe.es/biblioteca_juridica/codigos/codiqo.php?id=31&modo=2¬a=0&tab=2) gibi ilgili yasal metinleri okumak mümkündür.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

2025 yılı sonlarında, İspanyol bankası Unicaja, *Analistas Económicos de Andalucía* tarafından hazırlanan ve "*İspanya'da Tarım Sektörü ve Gıda Sanayii: 2024 Yılı Temel Özellikler ve Bölgesel Analiz*" başlığını taşıyan yıllık raporunu yayımlamıştır. Söz konusu rapor, bir önceki yıl yaşanan kuraklıkların ardından kaydedilen belirgin toparlanmaya dikkat çekerek, İspanyol tarım sektörüne ilişkin kapsamlı bir analiz sunmaktadır.

Raporun temel bulguları şunları içermektedir:

- **Ekonomik Katkı:** İspanya, tarım sektörü tarafından yaratılan katma değer bakımından Avrupa Birliği (AB) genelinde üçüncü, istihdam açısından ise dördüncü büyük ülke konumunu sürdürmektedir. 2024 yılında, tarım sektörünün Brüt Katma Değeri 40 milyar avroyu aşarak reel anlamda üst üste ikinci yıl büyüme kaydetmiştir. Sektör halihazırda İspanya'nın toplam Brüt Katma Değerinin %2,8'ini temsil etmekte olup, bu oran, AB ortalamasının bir puan üzerindedir.
- **Bölgesel Dağılım:** Sektörün ulusal ölçekte yarattığı katma değer %30'undan fazlası Endülüs bölgesinde üretilmektedir. Bu bölgeyi sırasıyla Kastilya-La Mancha (%11'e yakın), Kastilya ve Leon (yaklaşık %10) ve Galiçya (%9,5) izlemektedir. Bu bölgelerde — ve özellikle de Extremadura'da— tarım sektörünün bölgesel ekonomi içerisindeki payı, %6,5'in üzerine çıkarak ulusal ortalamayı aşmaktadır.
- **İstihdam:** Sektör, 2024 yılında yaklaşık 752.000 kişiye istihdam sağlayarak İspanya'nın toplam işgücününün %3,5'ini oluşturmuştur. Bununla birlikte tarım, büyük ölçüde Castilla y León ve Castilla-La Mancha gibi bölgelerdeki azalışlar nedeniyle, istihdamın gerilediği (-%2,0) üst üste üçüncü yıl olan 2024'te de bu düşüşün yaşandığı yegane sektör olmuştur. Endülüs ve Murcia, bu sektörde en fazla istihdam sağlayan bölgeler olma özelliğini sürdürmektedir.
- **Ekili alanlar:** İspanya, 16,7 milyon hektarlık işlenen tarım alanı ile bu alanda Avrupa Birliği'nin ikinci büyük ülkesidir; söz konusu arazilerin yaklaşık %22'si sulu tarım kapsamındadır. Bu arazilerin yaklaşık %33'ü tahıl üretimine tahsis edilmiş olup, zeytinlikler yaklaşık 2,8 milyon hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Toplam ekili alanın %64'ünden fazlası Castilla-La Mancha, Castilla y León ve Endülüs bölgelerinde yoğunlaşmıştır.
- **Zeytin Üretiminde Küresel Liderlik:** İspanya, zeytin yetiştiriciliği ve üretiminde dünya lideri konumundadır. Ayrıca meyve ve sebze üretiminde Avrupa Birliği'nin en büyük üreticisi sıfatını taşımaktadır. Bir önceki hasat döneminde yaşanan sert düşüşün ardından, zeytinyağı üretimi 2024 yılında %60'ın üzerinde bir artış göstererek yaklaşık 1,4 milyon tona ulaşmıştır. Bu üretimin %80'inden fazlası tek başına Endülüs bölgesi tarafından gerçekleştirilmiştir.
- **Diğer Ürünler:** 2024 yılında sebze üretimi, temel ürün gruplarının genelinde gözlenen bir büyümeyle artış kaydetmiştir. Domates üretimi, Extremadura ve Endülüs bölgelerinin öncülüğünde, bahçe bitkileri üretiminin yaklaşık %30'unu temsil etmektedir. Meyve grubunda ise tatlı portakal üretimi, ağırlıklı olarak Endülüs ve (mandalina üretiminde de lider olan) Valensiya topluluğunda yoğunlaşarak yaklaşık %9 oranında artmıştır. Murcia, limon ve şeftali üretiminde lider konumunu

sürdürmektedir. Tahıl üretimi de Kastilya ve Leon bölgesindeki artışın etkisiyle belirgin bir toparlanma göstermiştir.

- **Hayvancılık:** En büyük canlı hayvan popülasyonlarını domuz (2024 yılında artış göstermiştir) ve koyun (azalış kaydedilmiştir) varlığı oluşturmaktadır. Domuz yetiştiriciliğinde Aragon ve Katalonya, ulusal üretimin yaklaşık yarısını ellerinde bulundurarak en önde gelen bölgeler konumundadır. Koyun varlığının en yoğun olduğu bölgeler Extremadura, Kastilya-La Mancha ve Kastilya ve Leon iken; keçi yetiştiriciliğinde Endülüs lider konumdadır. Süt üretiminde ise Galiçya, ulusal toplamın yaklaşık üçte birini tek başına karşılayarak tartışmasız liderliğini sürdürmektedir.
- **Tarımsal Gelir Artışı:** İspanya, tarımsal gelir bakımından AB ülkeleri arasında ilk sırada yer almaktadır. Tarım, Balıkçılık ve Gıda Bakanlığı verilerine göre, İspanya'nın tarımsal geliri 2024 yılında 36,76 milyar avroya ulaşarak 2023 yılına oranla nominal bazda %11,2 gibi dikkate değer bir artış kaydetmiştir. Bu büyüme, bitkisel üretimdeki artış ve girdi fiyatlarındaki düşüşe bağlı olarak ara tüketim maliyetlerinde üst üste yaşanan gerileme ile tetiklenmiştir.
- **Üretim Değeri:** Tarımsal üretim (bitkisel ve hayvansal üretim) toplam değeri 2024 yılında, nominal bazda %2,9'luk bir artışla 67,48 milyar avroya ulaşmıştır. Bu yükseliş, ortalama fiyatlardaki %7'lik düşüşü dengeleyen ve AB genelindeki en yüksek artış oranı olan yaklaşık %11'lik üretim hacmi sıçraması ile desteklenmiştir.
- **Bitkisel Üretim ile Hayvansal Üretimin Karşılaştırması:** Bitkisel üretim, 2024 yılında 37,72 milyar avroya (toplam tarımsal çıktının %56'sı) ulaşmış; özellikle tahıl ve zeytinyağı üretimindeki toparlanmanın etkisiyle bir önceki yıla göre %5,8 oranında büyüme kaydetmiştir. Bu süreçte hayvansal üretim ise 28,24 milyar avro tutarında gerçekleşmiştir. Hayvansal üretim hacmi %1,6 oranında artış göstermesine rağmen, süt ve yumurta gibi hayvansal ürünlerin fiyatlarındaki gerileme nedeniyle toplam üretim değeri %0,8 oranında hafif bir düşüş yaşamıştır.
- **Tarım-Gıda İhracatı (Rekor Seviye):** 2024 yılında tarım-gıda ihracatı, 71,79 milyar avro ile tarihi bir rekora imza atarak İspanya'nın toplam ihracatının %18,7'sini oluşturmuştur. İhraç edilen temel ürünler arasında domuz eti, zeytinyağı, narenciye ve şarap ilk sıralarda yer almaktadır. Toplam ihracatın %66'sının gerçekleştirildiği Avrupa Birliği birincil pazar olma özelliğini korurken; Fransa, Almanya, İtalya ve Portekiz en çok ihracat yapılan ülkeler olmuştur.

Balıkçılık Sektörü

İspanya, balıkçılık sektöründe köklü bir geleneğe sahiptir. Geniş kıyı şeridi ve denizcilik mirası ile İspanyol balıkçılık endüstrisi, binlerce kişiye istihdam sağlamakta ve özellikle kıyı bölgelerinde ekonomiye önemli katkılarda bulunmaktadır. Ülkede tüketilen tüm balık miktarının yaklaşık %60'ının İspanya karasularından elde edildiği tahmin edilmektedir. Bu yüksek yerli üretim kapasitesi, balıkçılık sektörünü hayati bir gelir ve istihdam kaynağı sağlayarak ekonominin kritik bir bileşeni haline getirmektedir.

Tarım, Balıkçılık ve Gıda Bakanlığı (MAPA) tarafından Avrupa Komisyonu Denizcilik İşleri ve Balıkçılık Genel Müdürlüğüne (DG MARE) sunulan son konsolide verilere göre, İspanyol balıkçılık filosu, en son istatistiksel yılı 8.432 kayıtlı gemi ile tamamlamıştır. Filo, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirliği temin etmek amacıyla kademeli bir yapısal küçülme sürecinden geçmesine rağmen, Avrupa Birliği'nin en büyük ve en güçlü filolarından biri olma özelliğini korumaktadır. İstihdam verileri incelendiğinde, deniz balıkçılığı ve su ürünleri yetiştiriciliği

sektörlerinin yaklaşık 30.000 işçiye doğrudan iş imkânı sağladığı, işleme, dağıtım ve gemi inşa sanayilerinde ise çok daha fazla dolaylı istihdam oluşturulduğu görülmektedir.

Balıkçılık sektörü yalnızca istihdama ve gıda güvenliğine olan katkısıyla değil, aynı zamanda İspanya'nın su ürünleri üretiminde küresel bir lider olarak konumunu sürdürmesindeki rolüyle de İspanyol ekonomisinin hayati bir bileşenidir. İspanyol balıkçı gemilerinin dünyanın dört bir yanındaki sularda faaliyet gösteriyor olması, ülkenin güçlü denizcilik geleneğinin ve uluslararası balıkçılık yönetimindeki stratejik öneminin bir yansımasıdır.

Su Ürünleri Yetiştiriciliği Sektörü

Su ürünleri yetiştiriciliği sektörü, İspanya'nın deniz ekonomisi için aynı derecede öneme sahiptir. İspanya Deniz Ürünleri Yetiştiricileri Birliği (APROMAR), 2025 yılının sonunda yıllık raporu olan "İspanya'da Su Ürünleri Yetiştiriciliği 2025" belgesini yayımlamıştır. Ulusal balıkçılık verilerine ilişkin standart raporlama döngüleri nedeniyle rapor, 2025 yılına dair piyasa tahminlerinin yanı sıra, mevcut en güncel konsolide verileri (2024 yılına tekabül eden) sunmaktadır. Rapordan elde edilen temel bulgular şunlardır:

- **Toplam Üretim ve Değer:** İspanya'da su ürünleri yetiştiriciliği kapsamındaki konsolide hasat 2024 yılında 268.564 tona ulaşarak tahmini 856,5 milyon avroluk bir ilk satış değeri oluşturmuştur. Üretimi en çok yapılan tür, 138,1 milyon avro değerindeki 184.593 tonluk üretimle midye (*Mytilus spp.*) olmuştur. Bunu sırasıyla levrek (27.376 ton, 123,7 milyon avro), gökkuşağı alabalığı (16.693 ton, 54,6 milyon avro), çipura (10.765 ton, 53,4 milyon avro) ve mavi yüzgeçli orkinos (10.312 ton, 129 milyon avro) takip etmiştir.
- **Altyapı ve İstihdam:** En son resmi altyapı sayımı (2023) verilerine göre, İspanya'da aktif olarak faaliyet gösteren 4.908 su ürünleri yetiştiriciliği tesisi bulunmaktadır. Bu tesislerin büyük bir çoğunluğu (4.663) yumuşakçalara ayrılmış olup, 245 adedi ise (iç sular, kara tabanlı deniz suyu tesisleri ve deniz kafes sistemlerini kapsayacak şekilde) balık çiftliğidir. Sektör, 5.854 kişilik bir istihdam oluşturmuştur. Bu iş gücünün önemli bir kısmı (3.895 kişi), temel olarak geleneksel midye yetiştiriciliği alt sektöründe yoğunlaşan kendi hesabına çalışanlardan oluşmaktadır.
- **Deniz Balığı Yetiştiriciliği Görünümü:** İspanya'da deniz balığı hasadı 2024 yılında 65.036 ton olarak gerçekleşmiş ve tahmini 603 milyon avroluk bir ilk satış değeri oluşturmuştur. Valensiya Özerk Topluluğu, levrek ve çipura gibi temel türlerin üretiminde başı çekerek ulusal listenin ilk sırasında yer almıştır. İstatistiksel yılın nihai kapanışından önce yapılan sektörel tahminlere dayanarak; deniz balığı üretiminin, temel olarak Valensiya, Katalonya ve Galiçya'dan gelen çıktılarının etkisiyle 2025 yılı için yaklaşık %5,8 oranında artması beklenmektedir.

Sanayi

Sanayi sektörü; katma değer yaratma, teknolojik yetkinlik, ihracat performansı ve nitelikli istihdama olan katkısıyla İspanya'nın ekonomik modelinin yapısal bir sütunu olma özelliğini sürdürmektedir. Çoğu gelişmiş ekonomide olduğu gibi, geçtiğimiz on yıllar boyunca sanayinin göreceli ağırlığı hizmetler sektörü lehine gerilemiş olsa da imalat sanayii; ekonomik direnç,

inovasyon kapasitesi ve dış rekabet gücü üzerinde belirleyici bir rol oynamaya devam etmektedir.

Hem İspanya hem de Avrupa Birliği düzeyinde, sanayi politikası stratejik önemini yeniden kazanmıştır. İmalat faaliyetlerinin GSYİH içindeki payının yaklaşık %20 seviyesine çıkarılması yönündeki AB uzun vadeli hedefiyle uyumlu olarak İspanya; üretim kapasitesini güçlendirmeyi, firmaların ölçek büyütmesini sağlamayı ve bölgeler arası sanayi ekosistemlerini sağlamlaştırmayı amaçlayan yenilenmiş bir sanayi stratejisini benimsemiştir.

Bu bölüm, en temsili sanayi kollarının ve merkezlerin yapılandırılmış bir genel özetini sunsa da metnin genel bir giriş mahiyetinde olduğu unutulmamalıdır. İspanya'nın sanayi tabanı, aşağıda vurgulanan örneklerden çok daha geniş ve coğrafi olarak daha yaygın bir dağılıma sahiptir; zira neredeyse tüm Özerk Topluluklarda ek kümelenmeler ve uzmanlaşmış faaliyetler mevcuttur.

Temel İmalat Sanayii Kolları

İspanya'nın imalat sanayii manzarası, geleneksel güçlü yanlarını geliştirmekte olan stratejik sektörlerle birleştirerek çeşitlenmiş ve küresel değer zincirlerine entegre olmuş bir yapı sergilemektedir.

- **Tarım-Gıda Sanayii:** Tarım-gıda sanayii hem üretim çıktısı hem de istihdam açısından İspanya'daki en büyük imalat koludur. Yüksek düzeyde ihracat odaklı olan bu sektör, gelişmiş işleme teknolojileri, güçlü kalite standartları ve değer zinciri genelinde giderek artan dijitalleşme ile karakterize edilmektedir.
- **Otomotiv ve Mobilite:** İspanya, Avrupa'nın önde gelen araç üretim ülkelerinden biri ve küresel otomotiv grupları için temel bir üretim platformu olma konumunu sürdürmektedir. Sektör, elektrikli mobilite, bağlantılı araçlar ve sürdürülebilir ulaşım çözümlerine doğru derin bir dönüşümden geçmektedir. Bu geçiş süreci, batarya üretimini, elektrikli araç montajını ve yeni mobilite bileşenleri ile yazılım sistemlerinin geliştirilmesini kapsamaktadır.
- **Kimya ve İlaç Sanayii:** İspanya, güçlü bir kimya sanayiine ve yüksek Ar-Ge kapasitesine sahip, uluslararası düzeyde entegre olmuş bir ilaç sektörüne ev sahipliği yapmaktadır. Bu endüstriler; inovasyon, sağlık güvenliği ve diğer imalat faaliyetleri için ara malı tedariki konularında merkezi bir rol oynamaktadır.
- **Yatırım Malları, Makine ve İleri İmalat:** Makine, sanayi ekipmanları ve metal ürünler, İspanya'nın sanayi ekosisteminin temel bileşenleri olmayı sürdürmektedir. Bu sektörler; otomasyon, robotik, hassas mühendislik ve diğer endüstrilerin dijital dönüşümünü destekleme noktasında özellikle büyük önem taşımaktadır.

Gelişmekte Olan ve Stratejik Sektörler: Avrupa'nın sanayi öncelikleriyle uyumlu olarak İspanya, gelecekteki rekabet gücü ve direnç açısından stratejik kabul edilen, yüksek katma değerli sektörleri aktif olarak teşvik etmektedir. Bu sektörler şunları içermektedir:

- Batarya değer zincirleri ve elektrikli mobilite bileşenleri
- Yarı iletkenler ve mikroelektronik
- Havacılık, uzay ve savunma sanayii imalatı
- Biyoteknoloji ve ileri sağlık teknolojileri

- Yenilenebilir hidrojen ekipmanları ve temiz teknoloji (clean-tech) imalatı

Bu sektörler, yerel üretim kapasitesini güçlendirmeyi ve dışa bağımlılığı azaltmayı amaçlayan hedefli ulusal programlar, kamu-özel sektör ortaklıkları ve AB eş finansman mekanizmaları aracılığıyla desteklenmektedir.

Bölgesel Sanayi Merkezleri. İspanya'nın sanayi yapısı, güçlü bölgesel uzmanlaşma ve kümelenme odaklı kalkınma ile karakterize edilmektedir.

- **Kuzey İspanya (Bask Bölgesi, Navarra).** Geleneksel olarak ülkenin sanayi omurgasını oluşturan bu bölge; otomotiv bileşenleri, takım tezgahları, metalürji ve enerji ile ilgili ekipmanlar alanındaki ileri imalat kabiliyetleriyle ayrılmaktadır. Özellikle Bask Bölgesi, sanayi yoğunluğu ve teknolojik gelişmişliği ile öne çıkmaktadır.
- **Katalonya:** Barselona merkezli olan Katalonya; ilaç, kimya, otomotiv, gıda işleme ve dijital teknolojiler alanındaki güçlü kümelenmeleriyle İspanya'nın sanayisi en çok çeşitlenmiş bölgelerinden biridir.
- **Valensiya Özerk Topluluğu:** Akdeniz lojistik güzergahlarına stratejik erişimi olan bölge; seramik, tekstil, kimya ve tarım-gıda işleme alanlarında önemli faaliyetlere ev sahipliği yapmaktadır.
- **Madrid, Aragon ve Endülüs:**
 - Madrid havacılık, uzay, savunma ve yüksek teknoloji imalatı alanlarındaki konumunu pekiştirmiştir.
 - Aragon otomotiv üretimini güçlü bir lojistik altyapı ile birleştirmektedir.
 - Endülüs havacılık ve uzay imalatı, tarım-gıda işleme ve giderek artan bir şekilde yenilenebilir enerji teknolojilerinde önemli bir rol oynamaktadır.

Bu örneklerin ötesinde; sanayi faaliyetleri, genellikle uzmanlaşmış kümelenmeler veya Avrupa tedarik zincirlerine entegre olmuş ihracat odaklı KOBİ'ler aracılığıyla İspanya'nın çoğu bölgesinde mevcudiyet göstermektedir.

İhracat Odaklılık ve Stratejik Özerklik

İspanyol imalat sanayi, üretimin büyük bir payının Avrupa ve küresel pazarlara yönelik olmasıyla güçlü bir ihracat odaklılık sergilemektedir. İspanya, başta otomotiv, kimya, makine ve tarım-gıda ürünleri olmak üzere Avrupa değer zincirlerine derinlemesine eklemlenmiş durumdadır.

Son yıllarda sanayi politikası, giderek artan bir şekilde *Stratejik Özerklik* kavramına odaklanmıştır. AB çerçevesinde stratejik özerklik; ekonomik izolasyon anlamına gelmemekte, aksine kritik mallara, teknolojilere ve girdilere güvenli erişimi sağlama kapasitesi olarak tanımlanmaktadır.

İspanya için bu durum şu anlamlara gelmektedir:

- Yarı iletkenler, bataryalar, ilaçlar ve savunma teknolojileri gibi kilit sektörlerde yerel üretimin güçlendirilmesi,
- Kritik bileşenlerde AB dışı tedarikçilere olan aşırı bağımlılığın azaltılması,
- Avrupa Tek Pazarı bünyesinde çeşitlendirme ve yakın ülkelerden tedarik yoluyla tedarik zinciri direncinin artırılması,

- Teknolojik şokları ve jeopolitik aksamaları göğüsleyebilecek kapasiteye sahip sanayi ekosistemlerinin desteklenmesi.

İspanya, AB pazarına erişim, altyapı ve sanayi birikimini, artan inovasyon kapasitesiyle birleştirerek kendisini Avro Bölgesi içerisinde güvenilir bir imalat platformu olarak konumlandırmaktadır.

Yapısal Zorluklar ve Politika Hedefleri: İspanya, imalat sanayiinin GSYİH içindeki payını yaklaşık %20 seviyesine çıkarma konusundaki stratejik hedefi AB ile paylaşmaktadır. Günümüzde, sanayi yoğunluğu en yüksek bölgelerden biri olan Bask Bölgesi de dahil olmak üzere, yalnızca sınırlı sayıda bölge bu eşiğe yaklaşmakta veya bu eşiği aşmaktadır. Bölgelerin çoğunun bu eşiğin altında kalması, hizmetler sektörüne yönelik uzun vadeli kaymayı yansıtmaktadır.

Temel yapısal zorluklar şunları içermektedir:

- Sanayi firmalarının ortalama ölçeğinin büyütülmesi ve KOBİ'lerin ölçeklendirilmesinin desteklenmesi.
- Teknik ve dijital mesleklerdeki beceri açıklarının kapatılması.
- Verimliliğin ve teknoloji benimseme oranlarının artırılması.
- Sanayi kalkınmasındaki bölgesel eşitsizliklerin azaltılması.

Bu zorlukların üstesinden gelmek için İspanya, AB sanayi politikasıyla uyumlu, kapsamlı sanayi dönüşüm programlarını hayata geçirmiştir. Bu girişimler; dijitalleşmeyi, karbonsuzlaştırmayı, inovasyonu ve kritik değer zincirlerine yönelik stratejik yatırımları teşvik etmektedir.

Görünüm

İspanyol sanayisinin geleceği; dijital dönüşüm ve sürdürülebilir, düşük karbonlu üretim modellerine geçişi kapsayan İkiz Dönüşüm (Twin Transition) ile direnç ve teknolojik egemenliğe yönelik yenilenen odak tarafından şekillendirilmektedir. İspanya; inovasyon ekosistemlerinden, kümelenme odaklı kalkınmadan, Avrupa entegrasyonundan ve yükselen endüstrilere yönelik stratejik yatırımlardan yararlanarak, imalat sektörünü giderek daha karmaşık ve jeopolitik açıdan hassas hale gelen küresel ekonomide uzun vadeli rekabet gücü için yeniden konumlandırmaktadır.

Hizmetler

Hizmet sektörleri hem GSYİH'nin hem de ulusal istihdamın büyük çoğunluğunu oluşturarak İspanya ekonomisinin yapısal motoru görevini görmektedir. İspanya, oldukça çeşitlenmiş bir yapıya sahip olmakla birlikte; ülkenin uluslararası prestijinin ve ekonomik direncinin temel itici güçleri olan turizm, müteahhitlik ve mühendislik ile telekomünikasyon gibi çeşitli stratejik alanlarda küresel liderlik ve yüksek katma değer sergilemektedir.

Turizm

Kültürel, tarihi ve doğal çeşitliliğiyle dünya çapında tanınan İspanya'nın turizm sektörü, ulusal ekonominin temel direği olmaya devam etmektedir. Dünya standartlarında altyapı, uluslararası düzeyde takdir gören gastronomi ve eşsiz bir sanatsal mirasla desteklenen

İspanya, dünyanın en rekabetçi ve dirençli turizm destinasyonlarından biri olarak konumunu pekiştirmiştir.

2025 yılında sektör hem ziyaretçi sayısı hem de daha önemlisi ekonomik katkı bakımından tüm zamanların rekorlarını kırmıştır. Ulusal İstatistik Enstitüsü (INE) verilerine göre; uluslararası turist harcamaları 134,7 milyar avro ile emsalsiz bir seviyeye ulaşırken (2024 yılına kıyasla %6,8 artış), uluslararası ziyaretçi sayısı ise 96,8 milyona (+%3,2) yükselmiştir.

Bu performans toplam harcamadaki artışın (%6,8), ziyaretçi sayısındaki artışı (%3,2) önemli ölçüde geride bıraktığı, daha yüksek katma değerli bir turizm modeline yönelik başarılı yapısal kaymayı teyit etmektedir. Bu eğilim, İspanya'nın daha yüksek harcama profiline sahip turistleri çekme ve ortalama konaklama süresini artırma becerisini yansıtmaktadır.

- **Başlıca Pazarlar:** Birleşik Krallık, 19 milyon ziyaretçiyle (+%3,7) 2025 yılında birincil kaynak pazar olma özelliğini korumuş; onu Fransa (12,7 milyon) ve Almanya (12 milyonun üzerinde) takip etmiştir. Özellikle ABD ve Asya pazarları gibi uzak mesafe pazarlar, en yüksek büyüme oranlarını sergileyerek ortalama harcamadaki genel artışa önemli katkı sağlamıştır.
- **Bölgesel Dağılım:** Katalonya, 20,1 milyon uluslararası turist (24,8 milyar avro gelir) ile en çok ziyaret edilen destinasyon olma özelliğini sürdürmüştür. Kanarya Adaları, 15,7 milyon turistten elde ettiği 24,4 milyar avro ile ekonomik açıdan Katalonya'yı yakından takip ederken; Balear Adaları 21 milyar avro gelir yaratmıştır. Madrid ve Endülüs de dahil olmak üzere diğer bölgeler de rekor kıran rakamlar bildirmiştir.

Makroekonomik Katkı ve İstihdam: Exceltur (Turizmde Mükemmeliyet İttifakı) tarafından 2026 başlarında yayımlanan raporlara göre, turizm GSYİH'sı 2025 yılında %2,5 oranında büyüme kaydetmiştir. Sektörün İspanya ekonomisine toplam katkısı 218,4 milyar avroya ulaşarak ulusal GSYİH'nın %13'ünden fazlasını oluşturmuştur.

Finansal ağırlığının ötesinde sektör, iş kalitesinde dikkate değer bir iyileşme sergilemiştir. Son dönemdeki iş gücü reformlarının ardından, turizm endüstrisinde kadrolu istihdamda önemli bir artış ve mevsimsellik etkisinde bir azalma görülmüştür. 2025 yılında turizmle ilgili faaliyetler 2,9 milyondan fazla istihdam sağlayarak toplam ulusal istihdamın %13'ünden fazlasını temsil etmiştir.

Stratejik Dönüşüm ve Gelecek Görünümü: İspanyol turizm ekosistemi, halihazırda üç stratejik eksene odaklanan köklü bir modernizasyon sürecinden geçmektedir:

- **Sürdürülebilirlik ve Destinasyon Yönetimi:** Çevresel korumaya ve turizmin sosyal sürdürülebilirliğine daha fazla odaklanması, ziyaretçiler ile yerel topluluklar arasında dengeli bir birlikteliğin sağlanması.
- **Dijitalleşme ve Akıllı Destinasyonlar:** Gezgin deneyimini iyileştirmek ve kaynak yönetimini optimize etmek amacıyla yapay zekâ, büyük veri ve dijital araçların yaygın şekilde benimsenmesi.
- **Çeşitlendirme ve Mevsimsellikten Arındırma:** Kültür, gastronomi ve MICE (Toplantı, Teşvik Gezisi, Konferans ve Sergi) turizmini yıl geneline yayarak "Yazın Ötesindeki İspanya" anlayışını teşvik etmeye yönelik başarılı çalışmalar.

Müteahhitlik Hizmetleri

İspanyol müteahhitlik ve mühendislik firmaları; küresel pazarda, özellikle karmaşık altyapı, ulaştırma ve enerji sektörlerinde üstün bir konuma sahiptir. Bu liderlik, büyük ölçekli inşaat mühendisliğindeki onlarca yıllık uzmanlığın yanı sıra **tasarım, finansman, inşaat ve uzun vadeli işletmeyi** sıklıkla bir araya getiren özgün bir iş modeli üzerine inşa edilmiştir. İspanyol şirketleri, günümüzde ulaştırma altyapısı alanında dünyanın önde gelen geliştiricileri olarak kabul edilmektedir.

Küresel Pazar Payı ve Bölgesel Hakimiyet: İspanyol mühendisliğinin bir "ülke markası" olarak kolektif gücü, sahip olduğu geniş küresel ayak izi ile kanıtlanmaktadır. 2025 yılında yayımlanan **ENR En Büyük 250 Uluslararası Müteahhit** raporuna göre İspanyol firmaları, toplam küresel uluslararası müteahhitlik gelirinden **%13,3 pay** almış ve toplamda 66,5 milyar doları aşan bir ciroya ulaşmıştır.

İspanyol hakimiyeti, özellikle yüksek düzeyde denetlenen ve teknolojik açıdan talepkar olan pazarlarda dikkat çekici bir boyuttur:

- **Kuzey Amerika:** İspanyol firmaları, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki uluslararası müteahhitlik gelirlerinde **%38,7'lik bir pazar payına** sahip olup ülkenin altyapı yenileme planlarında kilit ortaklar olarak rol oynamaktadır.
- **Avustralasya/Okyanusya:** Avustralya ve Yeni Zelanda'daki büyük demiryolu ve tünel projelerine liderlik ederek bu bölgede **%41,4'lük bir pazar payını** ellerinde tutmaktadırlar.
- **Latin Amerika:** Kültürel ve tarihi bağlardan yararlanan İspanyol şirketleri, özellikle su arıtma, enerji ve kentsel ulaşım alanlarında Çinli firmaların ardından ikinci sırada yer alarak **%20,7'lik bir pazar payını** korumaktadırlar.

Önde Gelen İspanyol Firmaları: Bu küresel performans, sürekli olarak dünyanın elitleri arasında yer alan birçok sektör devi tarafından yönlendirilmektedir. Mutlak küresel liderliği sergileyen ACS/HOCHTIEF grubu, 2025 ENR sıralamasına göre dünyanın en büyük uluslararası müteahhidi olarak 1 numaralı pozisyonu elde etmiş ve 46,7 milyar dolara ulaşan uluslararası gelirleriyle başlıca küresel rakiplerini geride bırakmıştır.

Küresel En İyi 50 listesindeki diğer önemli oyuncular şunlardır: Acciona (15. sırada), FCC (27. sırada), Sacyr (34. sırada) ve OHLA (42. sırada).

Öne Çıkan Uluslararası Projeler ve Yakın Dönemdeki Önemli Gelişmeler: İspanyol firmaları, Panama Kanalı'nın genişletilmesi, Mekke-Medine yüksek hızlı demiryolu hattı ve Londra Heathrow gibi büyük uluslararası aktarma merkezlerinin geliştirilmesinin yanı sıra Riyad, Lima ve New York metro sistemleri ile Avustralya ve Orta Doğu'daki devasa su arıtma tesislerini kapsayan ikonik küresel mega projelere öncülük etmişlerdir.

Bu süregelen ivmeyi vurgulayan İspanyol yükleniciler, 2025 yılı ve 2026'nın başlarında çeşitli stratejik sektörlerde yüksek profilli birçok mega sözleşme imzalamışlardır. Bu kapsamdaki güncel örnekler arasında, Şubat 2026'da ACS Grubu'nun bir iştiraki olan Turner Construction'a Amerika Birleşik Devletleri'nde Meta için devasa bir yapay zeka veri merkezi kampüsü geliştirmek üzere verilen 8,4 milyar avro tutarındaki dönüm noktası niteliğindeki sözleşme, Melbourne'de ACS ve Acciona'nın dahil olduğu bir konsorsiyum tarafından yürütülen 2,2

milyar avro değerindeki "Suburban Rail Loop East" çift tüplü tünel projesinin devam eden icrası, Őili'deki 1,95 milyar dolarlık San Antonio Dış Liman geniŐletme projesi için İspanyol liderliğindeki konsorsiyumların n yeterlilik alması ve Kuzey Avrupa ile Kuzey Amerika genelinde açık deniz rüzgar enerjisi alt yapıları ile yeşil hidrojen tesislerine yönelik giderek büyüyen bir iş portföyü yer almaktadır.

İspanyol müteahhitler, uygun maliyetli, yenilikçi ve sürdürülebilir çözümler sunma yetenekleriyle ne çıkmaktadır. BIM (Yapı Bilgi Modellemesi) konusundaki liderlikleri ve "İkiz Dönüşüm" (dijital ve yeşil) konusundaki kararlılıkları, 21. yüzyıl altyapılarının geliŐtirilmesinde dünya genelindeki hükümetler ve özel kuruluşlar için tercih edilen ortaklar olmaya devam etmelerini sağlamaktadır.

Telekomünikasyon

Son yirmi yılda, İspanya'nın telekomünikasyon sektörü derin bir yapısal deęiŐimden geçmiştir. 1990'ların sonunda sektörün serbestleŐmesi, piyasayı yeni operatörlere açmıŐ, rekabeti artırmıŐ ve tüketiciler fiyatlarının düŐmesine katkıda bulunmuŐtur. 2000 yılı civarına kadar Telefnica baskın konumunu korumuş olsa da Jazztel, Vodafone ve Orange gibi rakiplerin giriŐi ve büyümesiyle birlikte pazar görünümü kademeli olarak deęiŐmiŐtir.

Sektörün geliŐiminde doğrudan yabancı yatırımlar kritik bir rol oynamıŐ; uluslararası gruplar, satın almalar ve aę kurulumları yoluyla pazarda güçlü bir yer edinmiŐtir. Son yıllarda, büyük operatörlerin pazar paylarını artırmak ve hizmet yelpazelerini çeŐitlendirmek amacıyla daha kkk ölçekli firmaları bünyelerine katmalarıyla birlikte, pazar yoğunlaşması sektörü tanımlayan temel eğilim haline gelmiştir. Bu süreçteki önemli dönüm noktaları arasında Vodafone'un ONO'yu satın alması ve MsMvil'in bir özel sermaye konsorsiyumu tarafından devralınması yer almaktadır. En dönüŐtürücü değişim ise 2024 yılında Orange ve MsMvil'in birleŐerek, günümüzde İspanya'nın ana entegre telekomünikasyon operatörlerinden biri olan **MASORANGE'**ı kurmasıyla gerçekleşmiştir.

Geleceğe bakıldığında, İspanyol hkmetinin iddialı bir dijital bağlanabilirlik yol haritası belirlediği görülmektedir. "**Dijital İspanya 2026**" adıyla güncellenen ulusal plan, **ultra hızlı geniş bant erişimini nüfusun tamamına yaymayı** ve kentsel ile stratejik bölgelerde **geniş kapsamlı bir 5G kapsayıcılığı** sağlamayı hedeflemektedir. Uygulamada, geliŐimin bir sonraki aşaması giderek yalnızca kapsama alanına değil; aynı zamanda **kalite, dayanıklılık ve endüstriyel kullanım senaryolarına** (rneğin zel 5G ağları, IoT bağlanabilirliği, akıllı lojistik ve sanayi için gelişmiş hizmetler) odaklanmaktadır.

Pazar Yapısı ve Altyapı (CNMC verileri): Ulusal Piyasalar ve Rekabet Komisyonu (CNMC), İspanya telekomünikasyon pazarını denetleyen temel düzenleyici kurumdur.

2024-2025 dönemini kapsayan halka açık en güncel verilere göre:

- **Mobil Bağlanabilirlik:** İspanya'daki mobil hat sayısı **61,2 milyonu** aşarak istikrarlı bir yıllık büyüme sergilemiştir. Süregelen 4G/5G kurulumlarıyla desteklenen mobil geniş bant hatları, geniŐlemesini sürdürmüştür.

- **Pazar Yoğunlaşması:** Telefónica (Movistar), MASORANGE ve Vodafone'un toplam pazar payı, tüm mobil hatların %87'sinden fazlasını oluşturmaktadır. Bu durum, pazar yapısının yüksek derecede yoğunlaştığını yansıtmaktadır.
- **Sabit Geniş Bant Liderliği:** İspanya, ultra hızlı sabit ağlar konusunda Avrupa'da bir referans noktası olmayı sürdürmektedir. Sabit geniş bant hatlarının yaklaşık 19 milyona ulaşması ve FTTH teknolojisinin tüm aktif sabit geniş bant bağlantılarının %90'ından fazlasını oluşturmasıyla, fiberin baskın teknoloji olarak konumu pekişmiştir.
- **Alternatif Operatörler:** Movistar, MASORANGE ve Vodafone, sabit geniş bant hatlarının yaklaşık %84'ünü elinde bulundursa da DIGI gibi meydan okuyan aktörler, rekabetçi fiyatlandırma ve agresif müşteri kazanımı stratejileriyle pazar payını %10,5'in üzerine çıkararak hızlı bir ivme kazanmıştır.

Hane halkı ve İşletmeler Tarafından Dijital Benimseme (INE verileri): Ulusal İstatistik Enstitüsü (INE), Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) hane halkı ve firmalar arasındaki yayılımını takip etmektedir.

En güncel anketler (2025 verileri) şu hususları öne çıkarmaktadır:

- **Hane halkı:** Bağlanabilirlik oranları evrensel düzeye yaklaşmıştır. **2025 yılında** 16-74 yaş aralığındaki bireylerin **%96,3**'ü son üç ay içerisinde internet kullanmıştır. Sabit hatlı telefonlar yapısal gerileyişini sürdürerek hane halklarının **%53,9**'unda bulunurken, cep telefonu yaygınlığı **%99,5** ile istikrarını korumuştur. E-ticaretin benimsenme oranı da yükselmeye devam etmiş ve nüfusun **yaklaşık %60**'ı düzenli olarak internet üzerinden alışveriş yapmaya başlamıştır.
- **İşletmeler:** 10 ve üzeri çalışanı olan firmalar arasındaki dijital entegrasyon güçlü bir ilerleme kaydetmektedir. İnternet erişimi olan şirketlerin **%81,8**'i kurumsal bir web sitesine sahiptir. Gelişmiş teknolojilerin benimsenme hızı artmaktadır. Şirketlerin **%37,7**'si bulut bilişim hizmetleri satın almış, **%12,4**'ü ise yapay zekâ kullanmıştır. Hizmet sektörü bu benimseme eğrisinde başı çekmekte olup, daha geniş çaplı katılım ise ulusal ve AB finansmanlı dijitalleşme programlarıyla desteklenmektedir.

AB "2025 Dijital On Yılın Durumu" Çerçevesinde İspanya: Avrupa Komisyonu, üye devletlerin ilerlemesini (eski DESI endeksinin yerini alan) **2030 Dijital On Yıl Politika Programı** aracılığıyla takip etmektedir.

İspanya için hazırlanan 2025 yılı değerlendirmesi, temel gelişim alanlarının yanı sıra kökleşmiş güçlü yönleri de öne çıkarmaktadır:

- **Dijital Altyapı (Güçlü Yönler):** İspanya, yüksek kapasiteli sabit ağlar (FTTH/gigabit bağlanabilirlik) ve birçok temel idari sürecin çevrim içi yürütülmesine olanak tanıyan olgun bir e-devlet ekosistemi ile dijital kamu hizmetlerinde istikrarlı bir şekilde AB ortalamasının üzerinde yer almaktadır.
- **Dijital Beceriler (Karma Sonuçlar):** Nüfusun **%66,5**'inin en az temel dijital becerilere sahip olması (AB ortalamasının üzerinde) olumlu bir tablo çizse de uzmanlaşmış yetenek eksikliği bir kısıtlama olmaya devam etmektedir. BİT (Bilgi ve İletişim Teknolojileri) uzmanlarının iş gücü içindeki payının **%4,4** ile AB ortalamasının (**%4,8**) altında kalması; eğitim, beceri dönüşümü ve yetenek çekmeye yönelik sürdürülebilir yatırım ihtiyacını pekiştirmektedir.

- **İşletmelerin Dijitalleşmesi (Zorluklar):** Gelişmiş teknolojilerdeki (yapay zeka dahil) ilerlemeye rağmen, KOBİ'lerin geniş tabanlı dijitalleşmesi aynı hızda ilerlememektedir. Örneğin, İspanyol işletmeleri arasındaki bulut bilişim kullanımı (%27,2), AB ortalamasının (%38,9) altında kalmaya devam etmektedir. Bu durum, daha fazla benimseme desteği ve verimlilik odaklı dijital yatırım ihtiyacının altını çizmektedir.

Stratejik Perspektif ve Görünüm: Tüketici bağlantısının ötesinde İspanya, kendisini giderek Avrupa için stratejik bir dijital altyapı merkezi olarak konumlandırmaktadır: Yüksek fiberleşme oranına sahip, 5G kapsama alanı genişleyen, veri merkezi ekosistemi büyüyen ve sınırlar ötesi dijital hizmetler için önemi artan bir ülke profili çizmektedir. İspanya aynı zamanda Avrupa, Latin Amerika ve Kuzey Afrika arasında bir bağlantı köprüsü olan coğrafi konumundan da yararlanmakta ve böylelikle ülkenin veri trafiği, bulut kapasitesi ve dijital hizmetler için bir Güney Avrupa merkezi olma potansiyelini sağlamlaştırmaktadır.

Sonuç olarak İspanya, dünya standartlarındaki fiber altyapısını ve gelişmiş dijital kamu hizmetlerini, yüksek hane halkı bağlanabilirlik oranlarıyla birleştirmektedir. Dijital dönüşümün bir sonraki aşaması; KOBİ'ler arasında bulut bilişim kullanımını ölçeklendirmeye, BİT uzmanı havuzunu genişletmeye, siber güvenliği ve dayanıklılığı güçlendirmeye ve endüstriyel dijital uygulamaların yayılımını hızlandırmaya odaklanacaktır. Bu gidişatı desteklemek amacıyla İspanya, "Dijital On Yıl" yol haritasını iletirmek ve uzun vadeli rekabet gücünü artırmak için kamu bütçesinden **26,7 milyar avro** (GSYİH'nin yaklaşık %1,68'i) tahsis etmiştir.

Diğer Stratejik Hizmet Sektörleri

Turizm, altyapı ve telekomünikasyon en görünür temel direkler olsa da İspanya'nın hizmet ekosistemi, dünya çapındaki diğer birçok sektörle desteklenen, derinlemesine çeşitlenmiş ve yüksek düzeyde uluslararasılaşmış bir yapıya sahiptir.

- **Finans ve Bankacılık Hizmetleri:** İspanya bankacılık sektörü yüksek düzeyde konsolide olmuş, dirençli ve dijital dönüşümde küresel bir liderdir. Özellikle Latin Amerika, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri'nde lider konumda bulunan Banco Santander ve BBVA gibi sistemik finans devlerine ev sahipliği yapmaktadır. Bu geniş uluslararası varlık, İspanyol bankalarının Avro Bölgesi'ndeki en verimli ve teknolojik olarak en gelişmiş bankalar arasında istikrarlı bir şekilde yer almasıyla birlikte, İspanya'yı Avrupa ile Amerika kıtaları arasında kritik bir finansal köprü haline getirmektedir.
- **Dijital Hizmetler ve İnovasyon Ekosistemleri:** Fiziksel bağlanabilirliğin ötesinde İspanya, yazılım geliştirme, BT danışmanlığı ve dijital inovasyon konularında Avrupa'nın önde gelen merkezlerinden biri haline gelmiştir. Madrid, Barselona ve Málaga gibi şehirler, canlı birer uluslararası teknoloji merkezi olarak konumlarını pekiştirmiştir. Küresel şirketler (Google, Microsoft, Amazon ve Cisco dahil), İspanya'nın sunduğu yüksek yaşam kalitesi ve uzmanlaşmış yetenek havuzundan yararlanarak, özellikle Aragon ve Madrid bölgelerinde yüksek katma değerli Ar-Ge merkezleri, siber güvenlik birimleri ve gelişmiş bulut veri merkezleri kurmuşlardır.
- **Ulaştırma ve Lojistik:** Avrupa, Afrika ve Atlantik arasındaki stratejik bir coğrafi kavşakta yer alan İspanya, küresel bir lojistik devidir. Ülke Algeciras, Valensiya ve Barselona limanları aracılığıyla Akdeniz'in en kritik deniz yolu altyapılarından bazılarını yönetmektedir. Ayrıca havacılık sektöründe Aena; İspanya, Avrupa ve Latin Amerika

genelinde geniş bir merkez ağını yöneterek yolcu hacmi bakımından dünyanın önde gelen havalimanı işletmecisi konumundadır.

- **Sağlık ve Yaşam Bilimleri:** İspanya, gelişen bir yaşam bilimleri sektörü için temel teşkil eden, dünyanın en verimli sağlık sistemlerinden birine sahiptir. Ülke, klinik araştırmalar ve organ nakli konularında küresel bir lider olup, biyoteknoloji firmaları ve araştırma merkezlerinden oluşan güçlü bir ekosisteme ev sahipliği yapmaktadır. Bu sektör, özellikle onkoloji, rejeneratif tıp ve dijital sağlık çözümleri alanlarında önemli miktarda uluslararası yatırım çekmektedir.

Madencilik

İspanya'nın madencilik sektörü, Roma İmparatorluğu'na kadar uzanan bir mirasa sahiptir. GSYİH'ye doğrudan katkısı diğer sektörlerle kıyasla mütevazı kalsa da Avrupa Birliği'nin endüstriyel egemenliği için stratejik bir temel direk olarak yeniden ön plana çıkmıştır. İspanya'nın kendine has jeolojik çeşitliliği, yüksek kaliteli istihdam sağlamanın ve bölgesel kalkınmayı teşvik etmenin ötesinde, ülkeyi küresel enerji ve dijital dönüşüm için gerekli olan kritik minerallerin kilit tedarikçisi konumuna getirmektedir.

Ekolojik Dönüşüm Bakanlığı tarafından 2026 yılı başında yayımlanan "**2024 İspanya Madencilik İstatistikleri**" raporundaki en güncel veriler, İspanya'nın birkaç kritik segmentteki liderliğinin altını çizmektedir:

Avrupa Birliği Liderliği:

- **Tek Üretici:** Stronsiyum ve sepiyolit (lületaşı türevi).
- **Lider Üretici:** Florit ve alçıtaşı.
- **En Büyük İkinci Üretici:** Bakır cevheri, manyezit ve potasyum tuzları.
- **En Büyük Üçüncü Üretici:** Tungsten (volfram).

Küresel Liderlik:

- **Dünyanın En Büyük Üreticisi:** Çatı arduvazı (kayrak taşı) (uluslararası pazara hakim konumdadır.)
- **En Büyük İkinci Üretici:** Süs taşları ve mermer.
- **En Büyük Dördüncü Üretici:** Granit.

Ekonomik Değer ve Sektör Dinamikleri. 2024 yılında İspanya'nın madencilik üretiminin toplam değeri, bir önceki yıla göre %1,6'lık bir artışla **3,62 milyar avroya** ulaşmıştır. Bu büyüme büyük ölçüde, inşaat sektörüyle bağlantılı taş ocağı ürünlerine olan talepten ve sektörün temel ekonomik itici gücü olmaya devam eden metal madenciliğinin sürdürülebilir yüksek değerinden kaynaklanmıştır. Metal madenciliği, **toplam sektör değerinin %27'sini** oluşturmaktadır.

Kritik Ham Maddeler ve Stratejik Özerklik. AB Kritik Ham Maddeler Yasası (CRMA) çerçevesinde İspanya, Avrupa'nın dışa bağımlılığını azaltmada odak noktası haline gelmiştir. Ülke; bakır, florit, feldispat, stronsiyum ve tungsten gibi malzemelerin tedarikinde hayati bir rol oynamaktadır. Bu stratejik malzemelerin ekonomik değeri 2024 yılında 830 milyon avroya ulaşmıştır. Özellikle bakır ve tungsten; yenilenebilir enerji şebekeleri, savunma teknolojileri ve

yarı iletken endüstrisi için taşıdıkları hayati önem nedeniyle stratejik olarak sınıflandırılmaktadır.

Bölgesel Uzmanlaşma: Madencilik faaliyetleri, aşağıdaki kilit bölgelerde yoğunlaşmış durumdadır:

- **Endülüs: Ulusal madencilik değerinin %33,9'unu** tek başına üreten tartışmasız liderdir. Bu başarısını temel olarak, yüksek verimliliğe sahip metalik madenlerin **bulunduğu İber Pirit Kuşağı**'na borçludur.
- **Kastilya ve Leon (%12):** Tungsten (volfram), arduvaz ve glauberit gibi endüstriyel mineraller için ana merkez konumundadır.
- **Katalonya (%11,1):** Potasyum üretiminde ulusal liderdir.
- **Galiçya ve Asturias:** Galiçya süs amaçlı arduvaz üretiminde, Asturias ise altın çıkarımında hayati bir öneme sahip bölgelerdir.
- **İstihdam ve Sosyal Etki:** Madencilik sektörü, 2024 yılında doğrudan **30.234 kişiye** istihdam sağlamıştır. Son rapordaki en dikkat çekici eğilim, **kadın istihdamında görülen %17,8'lik artıştır**. Bu durum, iş gücünün ilerici bir şekilde modernize edildiğini ve çeşitlendiğini yansıtmaktadır. Sektör, çok sayıda küçük ölçekli operasyonla karakterize edilse de (işletmelerin %74'ü 10'dan az işçi çalıştırmaktadır), toplam iş gücünün %20'sinden fazlasını bir avuç büyük ölçekli metal madeni karşılamaktadır. Bu tablo, geleneksel taş ocağı işletmeciliği ile yüksek teknoloji endüstriyel madenciliğin bir arada var olduğunu göstermektedir.

Gelecek Görünümü: 2030 yılına doğru ilerlerken İspanya, daha sıkı çevresel düzenlemeler ve döngüsel ekonomi (maden atıklarından mineral geri kazanımı) aracılığıyla "**Sürdürülebilir Madencilik**" anlayışını aktif olarak teşvik etmektedir. Halihazırda izin veya arama aşamasında olan birkaç büyük lityum ve nadir toprak elementi projesiyle İspanya, Avrupa'nın batarya ve yeşil teknoloji değer zincirleri için gerekli olan ham maddelerin birincil sağlayıcısı olma rolünü daha da genişletmek üzere konumlanmış durumdadır.

Enerji

İspanya enerji sektörü, ülkeyi yeşil dönüşümde başarılı bir şekilde küresel lider olarak yeniden konumlandıran köklü bir yapısal dönüşümden geçmiştir. Tarihsel olarak ithal fosil yakıtlara bağımlı olan İspanya; sürdürülebilir, dayanıklı ve giderek artan oranda kendi kendine yetebilen bir enerji sistemi inşa etmek için doğal kaynaklarından ve gelişmiş mühendislik gücünden yararlanmıştır.

Bu modernizasyonun stratejik yol haritasını, 2024 sonlarında resmi olarak kabul edilen **Güncellenmiş Ulusal Entegre Enerji ve İklim Planı (PNIEC 2023-2030)** oluşturmaktadır. Bu revize edilmiş çerçeve, AB'nin "Fit for 55" hedefleriyle ve daha fazla stratejik özerklik ihtiyacıyla uyumlu hale gelmek amacıyla İspanya'nın iklim hedeflerini önemli ölçüde yükseltmektedir.

2030 için Temel Hedefler:

- **Yenilenebilir Elektrik:** Toplam elektrik üretiminin %81'inin yenilenebilir kaynaklardan sağlanması (2050 yılına kadar %100 oranına ulaşma bağlayıcı hedefiyle birlikte).

- **Enerji Karması Kapasitesi:** Toplam kurulu gücün 214 GW'a çıkarılması öngörülmektedir. Bu kapasite, **76 GW Güneş PV**, **62 GW Rüzgâr** (deniz üstü/offshore dahil) ve İspanya'yı Avrupa'nın birincil temiz hidrojen merkezi yapacak olan **12 GW Yeşil Hidrojen** elektrolizörünü kapsamaktadır.
- **Depolama ve Esneklik:** Şebeke istikrarını sağlamak ve yenilenebilir enerjideki arz dalgalanmalarını yönetmek için 22,5 GW enerji depolama kapasitesi (bataryalar ve pompaj depolamalı hidroelektrik santralleri).
- **Stratejik Özerklik:** Enerji dışa bağımlılığının 2019'daki %73 seviyesinden 2030'da %50'ye düşürülmesi. Bu adım, ulusal ticaret dengesini önemli ölçüde iyileştirecek ve ekonomiyi küresel fosil yakıt fiyatlarındaki dalgalanmalara karşı koruyacaktır.

Red Eléctrica de España (REE) tarafından Mart 2026'da yayımlanan **2025 Elektrik Sistemi Raporu**'na göre; ülke, karbonsuzlaştırma ve şebeke modernizasyonu konularında tarihi dönüm noktalarına ulaşmıştır:

- **Yenilenebilir Enerjide Liderlik:** İspanya, 2025 yılını (öz tüketim hariç) toplam 142,5 GW kurulu güçle tamamlamıştır. Mevcut durumda yenilenebilir enerji kaynakları, toplam kapasitenin %67,1'ini oluşturmaktadır. Konut ve sanayi ölçekli öz tüketim sistemlerinin hızlı yayılımı da hesaba katıldığında, toplam kurulu güç 150 GW eşliğini aşmaktadır.
- **Üretim Rekorları: Yıllık toplam elektrik üretiminde** yenilenebilir enerji kaynaklarının payı, ilk kez %55,5 seviyesini aşarak 150.988 GWh'a ulaşmıştır. Rüzgar enerjisi %21,6'lık payla enerji karmasındaki liderliğini sürdürürken, onu %19 ile nükleer enerji ve %18,4 ile tarihi zirvesine ulaşan güneş fotovoltaik (PV) sistemleri izlemiştir.
- **Karbonsuzlaştırma ve Kömürün Sonu:** Elektrik sektöründen kaynaklanan karbon emisyonları, 2024 yılına oranla %9,1 azalarak **29,5 milyon ton CO₂ eşdeğeri** ile tüm zamanların en düşük seviyesine gerilemiştir. Kömür kaynaklı elektrik üretimi büyük ölçüde aşamalı olarak sonlandırılmış olup, 2025 yılı toplam enerji karması içindeki payı **%0,6** düzeyine inmiştir.
- **Şebeke Yatırımları:** Bu geçiş sürecini desteklemek amacıyla, iletim şebekesine yapılan yatırımlar 2025 yılında 1,42 milyar avroya ulaşmıştır (yıllık bazda %45,9'luk bir artış). Bu fonlar; yeni yenilenebilir enerji merkezlerinin sisteme entegrasyonu, uluslararası enterkonneksiyon hatlarının (özellikle Fransa ve Portekiz ile) güçlendirilmesi ve şebekenin dijitalleştirilmesi çalışmalarına tahsis edilmiştir.
- **Talep ve Elektrifikasyon:** Ulusal elektrik talebi; ekonominin elektrifikasyonu (özellikle endüstriyel süreçler ve elektrikli mobilité) ile güçlü ekonomik büyümenin etkisiyle **2025 yılında %2,8 oranında artarak** 256 TWh seviyesine ulaşmıştır.

İspanya'nın enerji dönüşümü, yalnızca çevresel bir taahhüt değil, aynı zamanda bir **rekabet avantajıdır**. Yenilenebilir enerjinin yüksek nüfuz oranı, İspanya'nın Avrupa Birliği genelinde en rekabetçi toptan elektrik fiyatlarını sürdürmesine olanak tanımıştır. Bu durum, enerji yoğun endüstriler ile "İkiz Dönüşüm" (Yeşil ve Dijital) kapsamındaki stratejik yatırımlar için elverişli bir ortam hazırlamıştır.

Küresel Liderlik ve Kurumsal Mükemmeliyet: İspanya'nın enerji dönüşümündeki başarısı geleneksel kamu hizmeti sağlayıcılarından, yenilenebilir enerji ve karbonsuzlaştırma alanında küresel liderlere dönüşen, dünya standartlarındaki enerji şirketlerinin oluşturduğu güçlü ekosistem tarafından desteklenmektedir.

- **Iberdrola:** Piyasa değeri bakımından dünyanın en büyük elektrik dağıtım ve altyapı şirketlerinden biri olan Iberdrola; karasalve deniz üstü rüzgar enerjisi alanında küresel bir öncüdür. Şirket; Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık ve Brezilya'da baskın ve genişleyen mevcudiyetiyle, yenilenebilir enerji varlıkları ve akıllı şebekelerden oluşan devasa bir uluslararası portföyü yönetmektedir.
- **Naturgy:** Küresel gaz ve elektrik sektörlerinde kilit bir oyuncu olan şirket, Avrupa'nın LNG (sıvılaştırılmış doğal gaz) arz güvenliği açısından kritik bir öneme sahiptir. Naturgy, stratejik enerji altyapılarını birden fazla kıtada yönetirken, aynı zamanda başta biyometan ve yeşil hidrojen olmak üzere yenilenebilir gazların ölçeklendirilmesine öncülük etmektedir.
- **Endesa (Enel Group):** İber Yarımadası'ndaki enerji dönüşümünün ana itici güçlerinden biri olan şirket, atıl kömür santrallerinin devreden çıkarılması ve bu tesislerin "Adil Geçiş" girişimleri kapsamında büyük ölçekli güneş, rüzgar ve batarya depolama merkezlerine dönüştürülmesine öncülük etmektedir.
- **Repsol:** Küresel bir çoklu enerji sağlayıcısı olmaya yönelik köklü bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Şirket, 2050 yılına kadar net sıfır emisyon hedefine yönelik bağlayıcı taahhüdünü gerçekleştirmek amacıyla, ileri nesil biyoyakıtlar (HVO), sentetik yakıtlar ve yenilenebilir enerji üretimine yoğun yatırımlar yapmaktadır.
- **Acciona Energía:** Temiz teknolojilere odaklanması ve sürdürülebilir altyapı ile uzun vadeli Enerji Satın Alma Anlaşması (PPA) çözümlerinde entegre liderliğiyle tanınan, küresel çapta faaliyet gösteren, yalnızca yenilenebilir enerji alanında faaliyet gösteren bir şirkettir.

Ayrıca İspanya enerji sisteminin teknolojik altyapısı, iki uzman operatör tarafından desteklenmektedir: Yüksek gerilim şebekesinin istikrarını ve akıllı yönetimini sağlayan **Redeia** (eski adıyla Red Eléctrica) ile ulusal gaz iletim sistemi operatörü olan **Enagás**.

Enagás, halihazırda AB'nin amiral gemisi niteliğindeki "Ortak Çıkar Projesi" (PCI) olan **H2Med**'in geliştirilmesine öncülük etmektedir. İber Yarımadası'nı Fransa ve Orta Avrupa'ya bağlayacak olan bu proje, tasarlanan ilk büyük "yeşil hidrojen koridoru" olup İspanya'nın Avrupa'nın gelecekteki temiz enerji merkezi olma rolünü pekiştirmektedir.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

İspanya pazarında başarıya ulaşmanın temel koşulu, güvene dayalı yakın ilişkiler tesis etmektir. Potansiyel distribütörler veya müşterilerle kurulacak ilk temasların yüz yüze gerçekleştirilmesi ideal bir yaklaşımdır. İspanyol iş kültürü, kişisel bağ kurmayı ve karşılıklı güveni, salt işlemsel etkileşimlerin üzerinde tuttuğu için doğrudan görüşmeler, yalnızca e-posta veya uzaktan iletişim yöntemlerine güvenmekten çok daha etkili sonuçlar vermektedir.

İspanyol şirketleriyle yürütülen müzakerelerde dil, belirleyici bir faktördür. Genç nesiller arasında İngilizce yetkinliği istikrarlı bir şekilde artış gösterse ve büyük çok uluslu şirketler ile ana ticaret merkezlerinde (Madrid ve Barselona gibi) İngilizce kullanımı yaygın olsa da İspanya'nın genel İngilizce yeterlilik düzeyi, diğer Batı Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığında orta seviyededir. (<https://www.ef.com/wwen/epi/>)

Genel iş dünyası perspektifinden bakıldığında, özellikle İspanyol iş sektörünün büyük çoğunluğunu oluşturan Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde (KOBİ), yönetim düzeyinde İngilizce akıcılığının her zaman mevcut olduğu varsayılmamalıdır. Bu nedenle, kurumsal web sitelerinin, sunumların ve teknik materyallerin İspanyolcaya tercüme edilmesi önemle tavsiye edilmektedir. Ayrıca, yabancı yöneticilerin kritik müzakereler sırasında yerel bir tercümanın veya İspanyolca konuşan bir temsilcinin hizmetlerinden yararlanması standart bir uygulama olarak kabul edilmektedir.

İspanya'da faaliyet gösteren büyük ölçekli şirketler ile çok uluslu danışmanlık ve teknoloji firmalarında İngilizce, iş ilişkilerinin yürütülmesi bakımından genel olarak yeterli bir iletişim aracı olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte, iş dünyasının çoğunluğunu oluşturan küçük ve orta ölçekli işletmeler, aile şirketleri, bölgesel ticaret ve sanayi odaları, kamu kurumları ile fuar, sektörel networking etkinlikleri ve gayri resmi temas ortamlarında İspanyolca kullanımı, muhataplarla daha yakın ve güvene dayalı ilişkiler tesis edilmesine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Nitekim, resmi görüşmelerin İngilizce yürütüldüğü durumlarda dahi, temasların gayri resmi safhalarında iletişimin İspanyolcaya evrilmesiyle birlikte, iş ilişkilerinin geliştirilmesine katkı sunabilecek daha samimi, açık ve derinlikli bilgi alışverişinin mümkün hale geldiği gözlemlenmektedir. Bu nedenle İspanyolca dilini kullanabilmek pazara yönelik planı olan iş insanlarına önemli avantajlar sağlayacaktır.

İspanyol iş profesyonelleri, satın alma kararlarında genel olarak muhafazakar bir yaklaşım sergilemektedir. Bu bağlamda, cesur veya test edilmemiş stratejiler yerine güvenilirliği, istikrarı ve kanıtlanmış başarı geçmişini önceliklendirme eğilimindedirler. Profesyonellik, ilk temaslarda saygılı ve nispeten resmi bir tonun benimsenmesi ve fikirlerin iyi yapılandırılmış bir şekilde sunulması büyük önem atfedilen değerler arasındadır.

Kararların ilk toplantıda alınmasının nadir görülen bir durum olduğu unutulmamalıdır. Aksine, toplantılar genellikle fikir alışverişinde bulunmak, güven oluşturmak ve fikir birliğine varmak amacıyla gerçekleştirilir. Karar alma süreçleri tipik olarak titizlikle yürütüldüğü, kısa vadeli sonuçlardan ziyade uzun vadeli faydalara odaklandığı için, güven telkin etmek ve yetkinlik sergilemek temel öneme sahiptir.

Yerel iş görgü kurallarına hâkim olmak kritik bir öneme sahiptir. Toplantılar, asıl iş konularına geçilmeden önce genellikle ilişki kurma sürecinin vazgeçilmez bir parçası olan gayri resmi sohbetlerle başlar. Ayrıca, iş yemekleri oldukça yaygındır ve bu görüşmeler masada anlaşma sağlamaktan ziyade mevcut güveni pekiştirmek amacıyla kullanılır. Son olarak, yabancı yatırımcıların çalışma takvimini göz önünde bulundurması gerekmektedir: Ağustos ayı İspanya'da geleneksel tatil ayıdır; bu dönemde karar alma süreçleri veya kurumsal geri dönüşler ciddi şekilde sekteye uğramaktadır.

Para Kullanımı

İspanya, 1 Ocak 2002 tarihinde İspanyol pesetasının yerine avroyu resmi para birimi olarak kabul etmiştir.

Ülke, yıllar içinde nakit gibi geleneksel yöntemleri dijital ve mobil ödeme çözümlerinin artarak benimsenmesiyle dengeleyerek çeşitli bir ödeme ekosistemi geliştirmiştir. Dijital ödeme yöntemlerinin artan kullanılabilirliğine rağmen, nakit özellikle günlük işlemler için İspanya'da en yaygın kullanılan ödeme yöntemi olmaya devam etmektedir. Bu durum, dijital alternatifler ivme kazanırken bile nakit paraya olan güçlü kültürel bağlılığı yansıtmaktadır.

İspanya Merkez Bankası (Banco de España) tarafından yayımlanan "2025 Yılı Nakit Kullanım Alışkanlıkları Araştırması"na göre, nakit para, fiziksel işletmelerde en yaygın kullanılan ödeme yöntemi olma özelliğini sürdürmektedir. Bu durum, özellikle günlük ve düşük tutarlı işlemlerde nakit kullanımına yönelik güçlü bir kültürel bağlılığın yansımasıdır.

Bununla birlikte, nakit paranın hakimiyeti kademeli olarak azalmaktadır. 2025 yılı itibarıyla nakit, nüfusun %57'si için birincil ödeme yöntemi olma özelliğini korumaktadır (bu oran önceki yıllara göre düşüş göstermiştir). Nakit kullanımının temel gerekçeleri olarak kolaylık, mahremiyet ve alışkanlıklar öne çıkmaktadır. Nakit kullanımı, özellikle 55 yaş üstü bireyler ile temel eğitim düzeyine sahip kesimler arasında baskınlığını sürdürmektedir.

Öte yandan **banka kartları**, nüfusun %27'si tarafından birincil tercih olarak tanımlanarak en yaygın ikinci ödeme yöntemi olmayı sürdürmektedir. En dikkat çekici değişim ise ciddi bir artış gösteren **mobil ödemelerde** yaşanmaktadır. Günümüzde İspanyolların %15'i mobil cihazları ana ödeme yöntemi olarak kullanmaktadır (önceki yıl %11 olan bu oran yukarı yönlü bir ivme kazanmıştır). Bu büyüme, büyük ölçüde genç nesiller ve yüksek eğitim düzeyine sahip bireyler tarafından yönlendirilmektedir.

Bizum ve Mobil Ödemelerin Yükselişi: Çoğu İspanyol bankası tarafından desteklenen gerçek zamanlı bir ödeme uygulaması olan Bizum, İspanya'nın ödeme ortamında göze çarpan bir başarıya ulaşmıştır. Kişiler arası işlemlerde ise bu yöntem, nakit paranın (%57) hemen ardından gelerek %37'lik pay ile en popüler ikinci ödeme yöntemi konumundadır. Bizum'un benimsenmesi özellikle genç bireyler ve yüksek eğitim seviyesine sahip olanlar arasında yüksektir. Bu durum bu ödeme şeklinin kullanım kolaylığını ve günlük hayata entegrasyonunu yansıtmaktadır.

Apple Pay, Google Pay ve Samsung Pay gibi mobil ödeme çözümleri de özellikle genç demografik gruplar arasında ilgi görmektedir. Ancak çoğu kullanıcı hala bankalarının sağladığı ödeme çözümlerini tercih etmekte olup, Bizum başarılı yerel inovasyonun başlıca örneğidir.

Demografik ve Davranışsal Eğilimler:

İspanya'da ödeme yöntemi seçimi yaşa, cinsiyete ve eğitim düzeyine göre önemli ölçüde değişmektedir:

- **Nakit:** Çoğunlukla erkekler, 55 yaş üstü bireyler ve temel eğitime sahip olanlar tarafından kullanılmaktadır. Kullanımı yaşla birlikte artar ve 64 yaş üstü kişilerin %80'i nakit kullanımının önümüzdeki yıl sabit kalmasını beklemektedir.
- **Kartlar:** Kadınlar, 25-54 yaş arası bireyler ve yüksek eğitime sahip olanlar tarafından tercih edilir.
- **Mobil Ödemeler:** Genç nesiller ve orta ila yüksek eğitim seviyesine sahip olanlar tarafından tercih edilir ve dijital çözümlere doğru bir nesil değişimini yansıtır.

Banka şubesi olmayan kırsal alanlarda, dijital altyapıya sınırlı erişim nedeniyle nakit ödeme en yaygın ödeme yöntemi olmaya devam etmektedir. Ayrıca, İspanyolların taşıdığı ortalama nakit miktarı 2023 yılındaki 43 avrodan 46 avroya hafifçe yükselmiş olup, çoğu kişi günlük harcamalar için yeterli nakit bulundurmaktadır.

Gelecek Görünümü ve Sonuçlar: Geleceğe bakıldığında, daha ileri yaş grubundaki demografik kesimler nakit kullanım seviyelerinin sabit kalmasını beklerken, 25 yaş altı her beş bireyden yaklaşık biri, önümüzdeki yıl fiziksel paraya olan bağımlılığını daha da azaltacağını öngörmektedir. COVID-19 salgını dijital ödeme yöntemlerinin benimsenmesini hızlandırmıştır, ancak nakit, özellikle küçük işlemler ve kırsal alanlarda İspanyol kültüründe derinden yerleşmiş durumdadır.

İşletmeler için bu eğilimleri anlamak hayati önem taşımaktadır:

- **Nakit hala önemli:** Dijital ödemeler büyürken, nakit özellikle kırsal alanlarda ve yaşlı demografik gruplar arasında baskın ödeme yöntemi olmaya devam etmektedir.
- **Dijital benimseme nesilden nesile aktarılıyor:** Daha genç tüketiciler mobil ve dijital ödemelere doğru kaymayı yönlendirmekte; bu da işletmelerin modern ödeme çözümleri sunmasını zorunlu hale getirmektedir.
- **Bizum'un başarısı:** Bizum'un yaygın olarak benimsenmesi, tüketici tercihlerini karşılamak için yerel ödeme çözümlerini entegre etmenin önemini vurgulamaktadır.
- **Kırsal zorluklar:** Kırsal alanlarda faaliyet gösteren işletmeler, dijital ödeme altyapısına sınırlı erişimi göz önünde bulundurmalı ve nakit dostu çözümlere öncelik vermelidir.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi Uygulaması

Ülkeye girişte; Avrupa Birliği (AB) ve Schengen Bölgesi vatandaşları için geçerli bir pasaport veya ulusal kimlik kartının ibrazı yeterlidir.

AB dışı ülke vatandaşları için gerekli belgeler, kural olarak yasal olarak geçerli bir pasaportu ve menşe ülkeye bağlı olarak, bir İspanya Büyükelçiliği veya Konsoloslugu'ndan alınmış geçici giriş veya ikamet vizesini kapsamaktadır. Vize muafiyeti bulunan ülke vatandaşları için ise, herhangi bir ücretli iş faaliyetinde bulunmamaları kaydıyla, 90 güne kadar geçici giriş hakkı mevcuttur.

Sınır düzenlemeleri ve giriş sistemlerinin sürekli güncellenmesi nedeniyle, giriş şartlarının yolcunun uyuğuna bağlı olarak önemli ölçüde farklılık gösterebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu konuya ilişkin güncel ve doğrudan bilgi edinmek ve olası gelişmelerden haberdar olmak için ilgili İspanyol makamlarına danışılması tavsiye edilmektedir.

İspanya'nın Türkiye'deki temsilciliklerine aşağıdaki bağlantılardan erişim mümkündür:

<https://www.exteriores.gob.es/Embajadas/ankara/es/Paginas/index.aspx>

<https://www.exteriores.gob.es/Consulados/estambul/es/Paginas/index.aspx>

Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

İspanya'daki çalışma takvimi, ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde belirlenen resmi tatiller ekseninde yapılandırılmıştır. Mevzuat gereği, yılda en fazla 14 resmi tatil günü bulunmaktadır: Bu günlerin 12'si ulusal ve bölgesel hükümetler tarafından tayin edilirken (bunların 8'i zorunlu ulusal tatildir), kalan 2 gün ise her yerel belediye tarafından seçilmektedir.

2026 yılı için ülke genelinde kutlanan başlıca ulusal resmî tatiller şunlardır:

- **1 Ocak (Perşembe):** Yılbaşı
- **6 Ocak (Salı):** Epifani / Üç Kral Bayramı
- **3 Nisan (Cuma):** Kutsal Cuma
- **1 Mayıs (Cuma):** İşçi Bayramı
- **15 Ağustos (Cumartesi):** Meryem Ana'nın Göğes Yükselişi
- **12 Ekim (Pazartesi):** İspanya Ulusal Günü
- **8 Aralık (Salı):** Meryem Ana'nın Günahsızlığı Yortusu
- **25 Aralık (Cuma):** Noel

Not: 2026 yılında, 1 Kasım (Tüm Azizler Günü) ve 6 Aralık (Anayasa Günü) Pazar gününe denk gelmektedir. Bu doğrultuda, birçok Özerk Yönetimin bu tatilleri takip eden Pazartesi gününe kaydırması beklenmektedir.

Ulusal tarihlere ek olarak, her Özerk Yönetim kendi bölgesel tatillerini belirlemektedir (örneğin, 28 Şubat *Endülüs Günü* veya 2 Mayıs *Madrid Özerk Topluluğu Günü*). Bölgeler ayrıca, Kutsal Perşembe (2 Nisan 2026) ile Paskalya Pazartesi (6 Nisan 2026) arasında hangi günü resmî tatil olarak kabul edeceklerine dair seçim yapma hakkına sahiptir.

İspanya'daki resmî tatillerin bölgesel ve yerel tarihleri de kapsayan güncel ve tam listesine şu adresten ulaşılabilir: (<https://www.calendarioslaborales.com/>)

Ofis ve Kamu Yönetimi Çalışma Saatleri

Kamu yönetimi ofisleri, dahili operasyonlar saat 17:00 veya 18:00'e kadar devam etmesine rağmen, halka yönelik yüz yüze hizmetleri genellikle **09:00 ile 14:00** saatleri arasında sunmaktadır. Özel sektörde ise standart kurumsal çalışma saatleri, tipik olarak bir saatlik öğle yemeği molası dahil olmak üzere **09:00 ile 18:00** arasındadır.

İspanyol çalışma kültürünün ayırt edici bir özelliği, "Jornada Intensiva" (Yoğunlaştırılmış Mesai) uygulamasıdır. Başta cuma günleri ile yaz ayları (temmuz ve ağustos) olmak üzere, pek çok şirket **08:00 ile 15:00** saatleri arasında kesintisiz vardiya düzenini uygulamaktadır. Bu uygulama, sıcak mevsimlerde iş-özel hayat dengesini iyileştirmek amacıyla hem kamu hem de özel sektörde yaygın olarak tatbik edilmektedir.

Perakende ve Ticari Çalışma Saatleri

Perakende satış saatleri, işletmenin büyüklüğüne ve konumuna bağlı olarak önemli ölçüde farklılık göstermektedir:

- **Küçük İşletmeler ve Yerel Pazarlar:** Geleneksel olarak **10:00-14:00** ila **17:00-20:30/21:00** saatleri arasında faaliyet göstermektedirler. Bu işletmeler genellikle cumartesi öğleden sonraları ve pazar günleri kapalıdır.
- **Büyük Perakendeciler ve Alışveriş Merkezleri:** Çok katlı mağazalar, süpermarketler ve alışveriş merkezleri; pazartesiden cumartesiye, **09:00 veya 10:00** ile **21:30 veya 22:00** saatleri arasında kesintisiz düzende (horario ininterrumpido) faaliyet göstermektedir.
- **Pazar Günleri:** İspanya'nın büyük bölümünde pazar günü mağaza açılışları, yıl bazında belirlenmiş sınırlı sayıda yetkili günle kısıtlanmıştır. Ancak, **Madrid Özerk Topluluğu**'nda ve "Turistik Yoğunluğun Yüksek Olduğu Alanlar" olarak tanımlanan bölgelerde, büyük perakendecilerin her Pazar ve resmi tatil gününde faaliyet göstermesine izin verilmektedir.
- **Bakkallar:** Kentsel alanlardaki küçük bakkallar, genellikle çalışma saatlerini gece geç vakitlere kadar ve hafta sonu boyunca sürdürerek genişletilmiş mesai düzeni uygulamaktadır.

Yerel Saat

İspanya anakarası ve Balear Adaları, UTC+1 olan Orta Avrupa Saati'ni (CET) kullanmaktadır. Kanarya Adaları ise anakaranın bir saat gerisinde kalarak Batı Avrupa Saati'ni (WET, UTC+0) uygulamaktadır.

Tüm diğer Avrupa Birliği üye devletlerinde olduğu gibi İspanya'da da gün ışığından azami ölçüde yararlanmak amacıyla Yaz Saati Uygulaması (DST) tatbik edilmektedir.

Bu geçiş süreci sabit ve kalıcı bir kuralı takip etmekte olup, bu sayede her yıl özel tarihleri kontrol etme gerekliliğini ortadan kaldırmaktadır:

- **Bahar/Yaz Saati GeçiŖi:** Bu geçiŖ her zaman mart ayının son pazar günü gerekleŖmektedir. Saat 02:00’de saatler bir saat ileri alınarak 03:00’e ayarlanır. Bu yedi aylık dönem boyunca İspanya anakarası UTC+2 (Kanarya Adaları ise UTC+1) zaman dilimine geer.
- **Sonbahar/KıŖ Saati GeçiŖi:** Bu geçiŖ her zaman ekim ayının son pazar günü gerekleŖmektedir. Saat 03:00’te saatler bir saat geri alınarak 02:00’ye ayarlanır. Bu beŖ aylık dönem boyunca İspanya anakarası UTC+1 (Kanarya Adaları ise UTC+0) zaman dilimine geri döner.

Türkiye ile Saat Farkı

Türkiye'nin yıl boyunca UTC+3 zaman diliminde sabit kalması nedeniyle, iki ülke arasındaki saat farkı mevsime bağlı olarak deėiŖkenlik göstermektedir:

- **KıŖ dönemi** boyunca (ekim sonundan mart sonuna kadar), İspanya anakarası Türkiye'nin 2 saat gerisindedir.
- **Yaz dönemi** boyunca (mart sonundan ekim sonuna kadar), saat farkı azalmakta ve İspanya anakarası Türkiye'nin 1 saat gerisinde kalmaktadır.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

İspanyol hukuk sistemi, yabancı yatırımcılar için geniş bir kurumsal yapı yelpazesi sunmaktadır. Uygun yasal yapının seçimi, planlanan ticari faaliyetlere, sermaye gereksinimlerine ve tercih edilen yönetim yapısına bağlıdır. İspanya'da varlık gösteren Türk şirketlerinin ve uluslararası firmaların büyük bir çoğunluğu, aşağıdaki temel formlardan birini tercih etmektedir:

Limitet Şirket (Sociedad Limitada - S.L. veya S.R.L.)

Yapısal esnekliği ve daha düşük sermaye gereksinimleri nedeniyle hem KOBİ'ler hem de yabancı çok uluslu şirketler tarafından tercih edilen, İspanya'daki en popüler ticari yapıdır.

- **Sorumluluk:** Ortakların (socios) sorumluluğu, sermaye katkılarıyla kesin olarak sınırlıdır. Ortaklar, şirketin kurumsal borçlarından dolayı şahsen sorumlu tutulamazlar.
- **Sermaye Gereksinimleri: Kuruluş ve Büyüme Yasası (18/2022 Sayılı Kanun)** kapsamında, bir S.L. minimum 1 avro sermaye ile kurulabilmektedir. Ancak, şirket sermayesi 3.000 avroya ulaşana kadar, yıllık karın %20'si yasal yedek akçe olarak ayrılmalıdır.
Not: Pratik ticari operasyonlar ve bankacılık nezdindeki kredibilite açısından, en az 3.000 € tutarında bir başlangıç sermayesi piyasa standardı olmaya devam etmektedir.
- **Hissedarlık Yapısı:** Tek bir ortakla (Tek Ortaklı Şirket veya S.L.U.) veya birden fazla ortakla kurulabilir. Sermaye, diğer ortakların onayı olmaksızın üçüncü kişilere serbestçe devredilemeyen "paylara" (participaciones sociales) bölünmüştür. Bu durum, şirketin "kapalı" kurumsal niteliğini korumasını sağlar.
- **Yönetim:** Esnek bir yapı mevcuttur (Tek Yönetici, Müteselsil Sorumluluk veya Yönetim Kurulu). Yöneticilerin İspanya vatandaşı olma zorunluluğu yoktur; ancak bir İspanyol Vergi Kimlik Numarası (NIE) almaları şarttır.
- **Vergilendirme:** Standart Kurumlar Vergisi'ne (*Impuesto de Sociedades*) tabidir.

Anonim Şirket (Sociedad Anónima - S.A.)

Büyük ölçekli kuruluşlar için tercih edilen ve borsada işlem görmeyi planlayan veya düzenlemeye tabi sektörlerde (bankacılık, sigorta vb.) faaliyet gösterecek şirketler için kurulması zorunlu bir yapıdır.

- **Sorumluluk:** S.L. yapısında olduğu gibi, hissedarların (*accionistas*) sorumluluğu kesin olarak yatırılan sermaye ile sınırlıdır.
- **Sermaye Gereksinimleri:** Asgari esas sermaye 60.000 avrodur. Kuruluş aşamasında, her bir hissenin nominal değerinin en az %25'inin ödenmiş olması şarttır. Nakit dışı sermaye katkıları (makine, gayrimenkul vb.), bağımsız bir uzman tarafından hazırlanan değerlendirme raporu gerektirmektedir.
- **Hissedarlık Yapısı:** Sermaye, genellikle serbestçe devredilebilen "hisselere" (*acciones*) bölünmüştür; bu özellik, S.A.'yı dış yatırım çekmek üzere tasarlanmış "açık" bir kurumsal yapı haline getirir.
- **Vergilendirme:** Kurumlar Vergisi'ne tabidir.

Şube (Sucursal)

İspanya'da ayrı bir tüzel kişilik oluşturmadan kalıcı bir iş yeri kurmak isteyen yabancı şirketler için yaygın bir yöntemdir.

- **Hukuki Statü:** Şube, yabancı ana şirketinden **bağımsız bir tüzel kişiliğe sahip değildir**. Sonuç olarak ana şirket, İspanyol şubesinin üstlendiği tüm borç ve yükümlülüklerden **sınırsız olarak sorumludur**.
- **Sermaye:** Yasal olarak belirlenmiş bir asgari sermaye şartı olmamakla birlikte, faaliyetlerini sürdürebilecek yeterli fonlara sahip olması gerekmektedir.
- **Yönetim:** Şube, İspanya'da ikamet eden ve ana şirket adına hareket etmek üzere geniş yetkilere sahip, resmi olarak atanmış bir yasal temsilci tarafından yönetilir.
- **Vergilendirme:** İspanya'da elde edilen gelirler üzerinden "Yerleşik Olmayanlar Kurumlar Vergisi"ne (*Impuesto sobre la Renta de no Residentes - IRNR*) tabidir.

Temsilcilik Ofisi (Oficina de Representación)

Yabancı yatırımcılar için münhasıran pazar giriş hazırlıkları ve pazar araştırması faaliyetleri için tasarlanmış en basit araçtır.

- **Hukuki Statü ve Sınırlamalar:** Bağımsız bir tüzel kişiliği yoktur. En önemlisi, bir temsilcilik ofisinin her türlü ticari, ekonomik veya gelir getirici faaliyette bulunması kesinlikle yasaktır. Fonksiyonları, koordinasyon, pazar araştırması ve tanıtım ile sınırlandırılmıştır.
- **Vergilendirme:** Gelir üretmediği için genellikle kurumlar vergisine tabi değildir; ancak personel çalıştırıyorsa sosyal güvenlik ve gelir vergisi kesintisi yükümlülüklerine uymak zorundadır.

Uyumluluk Notu: Nihai Hak Sahibi (UBO)

Seçilen yapı ne olursa olsun, İspanya'daki tüm kuruluşlar, AB Kara Para Aklama Direktiflerine uygun olarak, **Nihai Hak Sahibini** (sermayenin %25'inden fazlasına doğrudan veya dolaylı olarak sahip olan herhangi bir kişi) Merkezi Hak Sahipleri Siciline (Registro de Titularidades Reales) kaydetmeli ve tescil ettirmelidir.

Ticari Temsilci

Ticari bir temsilci atamak, yabancı şirketlerin fiziksel bir kuruluşa ihtiyaç duymadan İspanyol pazarını test etmeleri için uygun maliyetli bir stratejidir.

- **İlişkinin Niteliği:** Yabancı müvekkil adına ticari işlemleri tanıtmak veya sonuçlandırmak için aracı olarak hareket eden, kendi mesleki faaliyetini bağımsız olarak ve yabancı şirketin çalışanı olmaksızın yürüten bağımsız bir profesyonel veya işletmedir.
- **Yasal Çerçeve:** 27 Mayıs tarihli, 12/1992 sayılı Temsilcilik Sözleşmesi Kanunu'na (*Ley 12/1992, de 27 de mayo, sobre Contrato de Agencia*) tabidir.
- **Vergi Uyarısı (Daimi İş Yeri):** Yabancı şirketler, bir temsilcinin, yabancı müvekkil **adına ve onun yerine** sürekli olarak müzakere yapıp ve sözleşme imzalaması durumunda, İspanyol Vergi Dairesi'nin (AEAT) bu durumu bir "Daimi İş Yeri" olarak değerlendirebileceğini ve bunun yerel kurumlar vergisi yükümlülüklerini tetikleyebileceğini bilmelidir. Bu risk, temsilcinin yalnızca veya ağırlıklı olarak tek bir müvekkil için çalıştığı (bağımlı temsilci) durumlarda, birden fazla müvekkil adına hareket ettiği (bağımsız temsilci) durumlara kıyasla önemli ölçüde daha yüksektir.
- **Sözleşmenin Feshi ve İyi Niyet Tazminatı:** Sözleşmenin feshi üzerine, acentenin çabaları müvekkilin müşteri tabanını önemli ölçüde artırmışsa ve müvekkil bundan faydalanmaya devam ediyorsa, acente iyi niyet tazminatına (*indemnización por clientela*) hak kazanabilir. Bu hak otomatik değildir ve acentenin haklı bir sebep olmaksızın sözleşmeyi feshetmesi durumunda kaybedilebilir.
- **Ticari Temsilci Bulma:** Sıkı gizlilik ve mesleki düzenlemeler nedeniyle, İspanya'da ticari temsilcilere ait açık bir kamu veri tabanı bulunmamaktadır. Temsilci ile çalışmak isteyen şirketlerin resmi mesleki kanalları kullanmaları önerilir. Başlıca kurum, yabancı şirketlerin iş fırsatlarını yayınlamaları ve kayıtlı yerel temsilcilerle bağlantı kurmaları için özel bir portal sunan İspanya Ticari Temsilciler Genel Konseyi'dir (El Consejo General de Agentes Comerciales de España-CGAC). CGAC, uluslararası temsilci aramalarını kolaylaştırmak için IUCAB B2B platformuyla iş birliği yapmaktadır (<https://comercialagents.es/en/>).

Şirket Kurma Prosedürü

İspanya'da standart bir ticari kuruluşun (S.L. veya S.A.) tescili, normal prosedürle genellikle **4 ila 8 hafta** sürer. Ancak sistem oldukça modernize edilmiştir. Elektronik hızlı işlem sistemi (CIRCE) kullanılarak, basit yapılar 10-15 gün içinde tescil edilebilmektedir. (<https://paelectronico.es/es-es/Paginas/Home.aspx>).

Standart kuruluş süreci şu aşamalardan oluşmaktadır:

1. Aşama: Hazırlık İşlemleri

- **Yabancı Kimlik Numaraları (NIE/NIF):** Sürecin yerine getirilmesi zorunlu ilk aşamasıdır. Yabancı gerçek kişilerin (direktörler/hissedarlar) bir **NIE** (Yabancı Kimlik Numarası) alması, yabancı tüzel kişilerin ise İspanyol **NIF** (Vergi Kimlik Numarası) edinmesi gerekmektedir. Söz konusu numaralar, İspanyol Konsoloslukları veya Vergi Dairesi (AEAT) aracılığıyla işleme alınabilmektedir.
- **Şirket Unvanı Tasdik Belgesi:** Önerilen şirket unvanının özgün olduğunu teyit etmek amacıyla **Merkezi Ticaret Sicilinden** (*Registro Mercantil Central*) temin edilen belgedir.

- **Başlangıç Sermayesinin Yatırılması:**

- **S.L.:** Asgari sermaye tutarı 1 avrodur (ancak piyasa standardı 3.000 avrodur). Kritik bir husus olarak, yürürlüğe giren yeni "Crea y Crece" (Kur ve Büyüt) Kanunu kapsamında kurucular, kuruluş senedinde sermaye tutarına ilişkin **ortak sorumluluk** beyanında bulunarak fiziksel bir banka mevduat sertifikası ibraz etme şartını devre dışı bırakabilirler. Bu düzenleme, kuruluş sürecini önemli ölçüde hızlandırmaktadır.
- **S.A.:** Asgari sermaye tutarı 60.000 avrodur. Kuruluş aşamasında, bu tutarın en az %25'inin bir banka sertifikası aracılığıyla ödenmiş olması zorunludur.

2. Aşama: Noter Onayı ve Sicil Tescili

- **Geçici NIF (Vergi Kimlik Numarası):** Şirketin "**kuruluş aşamasında**" olduğunu tanımlamak amacıyla Vergi Dairesi'nden talep edilen numaradır.
- **Resmi Kuruluş Senedi: İspanyol Noteri** huzurunda (şahsen veya yetkilendirilmiş dijital noter portalı aracılığıyla) imza altına alınan belgedir. Söz konusu senet, Şirket Esas Sözleşmesi'ni (*Estatutos*), direktörlerin atanmasını ve beyanı zorunlu olan **Nihai Faydalanıcı (UBO)** bildirimini içermektedir.
- **Ticaret Sicili Tescili:** Noter huzurunda tanzim edilen senedin, ilgili yerel Ticaret Sicili'ne (*Registro Mercantil*) sunulması gerekmektedir. Tescil işleminin tamamlanmasıyla birlikte şirket, tam tüzel kişilik kazanır.

3. Aşama: Vergi, Çalışma Mevzuatı ve Uyumluluk Aktivasyonu

- **Kesin NIF ve Vergi Sicili Tescili:** Nihai Vergi Kimlik Numarasının (NIF) alınması ile Ekonomik Faaliyetler Vergisi (IAE) ve KDV (IVA) mükellefiyetlerinin tesis edilmesi sürecidir.
- **Sosyal Güvenlik:** Şirketin, işveren sıfatıyla bir **İşveren Sigorta Sicil Numarası** (*Código de Cuenta de Cotización*) alması zorunludur. Ayrıca direktörlerin, durumlarına uygun sosyal güvenlik rejimine kayıt yaptırılmaları gerekmektedir (yönetici ortaklar için genellikle kendi hesabına çalışanlar rejimi olan RETA).
- **Belediye Prosedürleri:** Ticari faaliyetlerin büyük bir kısmı günümüzde "**Sorumluluk Beyanı**" (*Declaración Responsable*) kapsamında yürütülmektedir. Bu uygulama, çevreyi kirlenici nitelikte olmayan faaliyetler için uzun süren geleneksel ruhsatlandırma süreçlerinin yerini alarak, işletmelerin ilgili belediyeye bildirimde bulunmalarının hemen akabinde faaliyete geçmelerine olanak tanımaktadır.
- **Yabancı Yatırım Bildirimi:** Yatırım sonrasında, istatistiksel verilerin toplanması ve yasal düzenlemelere uyumun denetlenmesi amacıyla **Yabancı Yatırımlar Siciline** (Ekonomi Bakanlığı) yapılması zorunlu olan beyandır.

Tahmini Kuruluş Maliyetleri ve Belgelendirme Kuralları

- **Noter ve Sicil Harçları:** Söz konusu ücretler resmi tarifelerle düzenlenmektedir. Asgari sermayeli standart bir S.L. (Limited Şirket) için toplam masraflar genellikle 250 avro ile 600 avro arasında değişmektedir.

- **Vergi Yükümlülükleri:** Şirket kuruluş işlemleri, Sermaye Transfer Vergisi'nden (ITP-AJD) **muaf**tır.
- **Uluslararası Belgeler:** Türkiye menşeli tüm kurumsal belgelerin (örneğin; Vekaletnameler, Ana Şirket Faaliyet Belgeleri) **Lahey Apostil** şerhi taşıması ve resmi bir **Yeminli Tercüman** (*Traductor Jurado*) tarafından İspanyolcaya tercüme edilmiş olması zorunludur.

Tahmini Kuruluş Maliyetleri ve Belgelendirme Kuralları

Yabancı yatırımcılar için başlangıçtaki finansal yükümlülüklerin doğru anlaşılması büyük önem arz etmektedir.

Toplam maliyetler, başlangıç sermayesi tutarına ve işlemin karmaşıklığına bağlı olarak değişkenlik gösterse de olağan rejim kapsamında standart bir S.L. (Limited Şirket) kuruluşu için temel gider kalemleri şunlardır:

- **Noter Harçları** (*Aranceles Notariales*): 1426/1989 sayılı Kraliyet Kararnamesi uyarınca hükümet tarafından sıkı bir şekilde düzenlenmektedir. 3.000 avro sermayeli standart bir S.L. için noter ücretleri tipik olarak 100 avro ile 250 avro arasında değişmektedir. Daha yüksek sermaye tutarları veya karmaşık, özel olarak hazırlanmış esas sözleşmeler için harçlar, resmi tarife cetveline göre orantılı olarak artmaktadır.
- **Ticaret Sicili Harçları** (*Honorarios Registrales*): Benzer şekilde resmi tarifelerle düzenlenmektedir. Standart bir S.L. tescili genellikle 100 avro ile 200 avro arasında maliyet doğurmaktadır. Daha yüksek sermaye tutarları için harçlar orantılı olarak artsa da yasal olarak maksimum 2.181 avro ile sınırlandırılmıştır.
- **Hızlı Kayıt Sistemi- CIRCE (İndirimli Harçlar):** Şirketin, hükümet onaylı standart esas sözleşmeler ve 3.100 avroyu aşmayan bir sermaye ile standartlaştırılmış elektronik DUE sistemi kullanılarak kurulması durumunda; noter ve sicil harçları yasayla önemli ölçüde indirilmektedir. Bu kapsamda noter harçları yaklaşık 60 avro, sicil harçları ise yaklaşık 40 avro olup toplam maliyet 100 avro civarındadır.
- **Vergi Yükümlülükleri:** Standart ticari şirketlerin kuruluşu günümüzde Sermaye Transfer Vergisi ve Damga Vergisi'nden (ITP-AJD) **muaf**tır. Bu durum, şirketin kurulum eylemi üzerinden doğrudan herhangi bir vergi alınmadığı anlamına gelmektedir.
- **Belediye Harçları:** İlgili belediyeye Sorumluluk Beyanı (*Declaración Responsable*) sunulması veya işletme açma ruhsatı alınması, bir defaya mahsus bir belediye harcı doğurmaktadır. Bu tutar, belediyeye, iş yerinin büyüklüğüne ve faaliyet türüne bağlı olarak değişkenlik göstermektedir.
- **Uluslararası Belge Maliyetleri:** Türkiye menşeli her türlü kurumsal belgenin (örneğin; Faaliyet Belgeleri veya Vekaletnameler), **Lahey Apostil** şerhi taşıması ve yetkili bir **Yeminli Tercüman** (*Traductor Jurado*) tarafından resmi olarak İspanyolcaya tercüme edilmesi zorunludur. Söz konusu maliyetler, belgenin uzunluğuna ve tercümanın ücret tarifesine göre değişkenlik göstermektedir.
- **Profesyonel Danışmanlık Ücretleri:** En fazla değişkenlik gösteren maliyet kalemidir. Özel esas sözleşmelerin taslaklarını hazırlamak, vergi kayıtlarını yönetmek ve temsilci olarak hareket etmek üzere yerel bir hukuk danışmanı veya uzman bir aracı kurum (*Gestoría*) ile çalışılması önemle tavsiye edilir. Profesyonel hizmet ücretleri, gerekli olan

hukuki ve mali yapılandırmanın kapsamına bağılı olarak, tipik olarak 800 avro ile 2.500+ avro arasında değişmektedir.

Şube Ofisleri (Sucursales) İin Özel Prosedürler

- **İsim Tescil Belgesi:** Şubeler, ana şirketin adını kullanırlar (ismin sonuna "Sucursal en España" / İspanya Şubesi ibaresi eklenir).
- **Ana Şirket Kararı:** Ana şirketin Yönetim Kurulu tarafından alınmış, şube açmaya karar veren ve bir yerel temsilci atayan kararın noter tasdikli, apostilli ve yeminli tercümesi yapılmış olması zorunludur.
- **Tescil:** Şube, yerel Ticaret Siciline kaydedilmelidir. Yasalarca herhangi bir asgari sermaye şartı aranmasa da şubeye faaliyetlerini sürdürebilmesi için yeterli bir fonun tahsis edilmesi gerekmektedir.

Temsilcilik Büroları (*Oficinas de Representación*) İin Özel Prosedürler

- **Basitleştirilmiş Yapı:** Resmi bir kuruluş senedi düzenlenmesi veya Ticaret Siciline tescil edilmesi gerekmemektedir.
- **Prosedür:** İşlemler, ana şirketin apostil şerhli ve tercüme edilmiş yönetim kurulu kararı üzerinden resmiyete dökülür.
- **Vergi ve Çalışma Mevzuatı:** Ana şirketin vergi kesintilerini (örneğin ofis kirası) yönetebilmesi veya personel istihdamı durumunda sosyal güvenlik primlerini ödeyebilmesi için bir NIF numarası edinmesi gerekmektedir.

Feragatname ve Stratejik Tavsiyeler: Yukarıda ana hatlarıyla belirtilen prosedürler, İspanya'daki şirket kuruluş sürecine dair ön bir anlayış sağlamak amacıyla hazırlanmış genel bir özet niteliğindedir. T.C Madrid Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, spesifik mevzuat farklılıklarını, tam idari formları ve güncel sosyal güvenlik kotalarını kapsayan, Doğrudan Yabancı Yatırım üzerine daha kapsamlı bir kılavuz yayınlamaktadır. (<https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/avrupa/ispanya/raporlar>)

İdari gereklilikler, yatırımın özel niteliğine ve seçilen kurumsal yapıya bağılı olarak önemli ölçüde değişkenlik gösterebildiğinden; potansiyel yatırımcıların İspanya'da uzman hukuk ve vergi danışmanlarıyla çalışmaları kuvvetle tavsiye edilir. Yerel bir profesyonel, en avantajlı hukuki yapı konusunda kişiye özel rehberlik sunabilir ve İspanyol ticaret hukukuna tam uyumu sağlayabilir.

Sosyal Güvenlik Uygulamaları

İspanya'da genel kural olarak İspanya'da çalışanlar, işverenlerin çalışanları, serbest meslek sahipleri, üretim kooperatiflerinin üyeleri, hizmetçiler, askeri personel, memurların hepsi İspanyol Sosyal Sigorta Kurumu'na kayıtlı olup ilgili sosyal sigorta paylarını yatırmakla sorumludur (İspanya'nın sosyal güvenlik anlaşması imzaladığı ülkelerden geçici olarak İspanya'ya gelmiş ve burada görevlendirilmiş çalışanlar bu zorunluluğa tabi değildir).

İspanyol Sosyal Güvenlik Programı birçok sayıda program içermektedir:

- Genel sosyal güvenlik programı
- Genel sosyal güvenlik programında özel muameleye hak kazanan bazı durumlar vardır: sanatçılar, demiryolu işçileri, satış temsilcileri, tarım işçileri, vb.
- Özel sosyal güvenlik programları: Denizciler, serbest meslek sahipleri, memurlar, askeri personel, maden işçileri ve öğrenciler

Genel kural olarak işverenler ve çalışanları yukarıda ilk olarak belirttiğimiz genel sosyal güvenlik programına tabi olacaktır. Çalışanların veya işverenlerin genel sosyal güvenlik sistemine tabi olduğu durumlarda, sosyal güvenlik ödemelerinin bir kısmı işveren tarafından bir kısmı da çalışan payından ödenmektedir. Personele ait sosyal güvenlik paylarını belirlemek amacıyla bir dizi profesyonel ve mesleki kategori sınıfları yaratılmıştır. Her kategorinin, genellikle yıllık bazda gözden geçirilen bir maksimum ve minimum katkı tabanı bulunmaktadır.

İspanya'da, işverenlerin işyeri kazaları ve mesleki hastalık risklerini karşılamak için ilave Sosyal Güvenlik katkıları yapmaları gerekir. Bu oranlar, işin türüne ve söz konusu risk düzeyine bağlı olarak değişir. Bu katkılar, her mesleki faaliyetin doğasında bulunan risklerle ilişkili maliyetleri ele almak için özel olarak tasarlanmıştır.

Bilgi için: (<https://www.seg-social.es/wps/portal/wss/internet/Inicio>)

Sigorta

Sigorta sektörü, İspanyol ekonomisinde önemli bir rol oynamaktadır ve hem bireylere hem de işletmelere temel finansal koruma sağlamaktadır. Öngörülemeyen risklere karşı koruma sağlamanın yanında yatırım ve risk yönetimi stratejilerini kolaylaştırarak ekonomik istikrarı da desteklemektedir. Sigorta sektörü, GSYİH'ye ve istihdama önemli katkılarıyla İspanya'nın mali yapısının temel taşı konumunda bulunmaktadır.

İspanyol Sigorta ve Reasürans Kurumları Birliği (UNESPA), sektörün başlıca kuruluşudur. Yaklaşık %98'lik yerel pazar payına sahip 200'e yakın şirketi temsil etmektedir. 2025 yılında İspanyol sigorta sektörü, tarihi rekor seviyede gelir elde ederek olağanüstü bir dinamizm sergilemiştir. ICEA (*Investigación Cooperativa de Entidades Aseguradoras*) tarafından derlenen ve 2026 yılı başında UNESPA tarafından yayımlanan resmi verilere göre; toplam prim geliri, 2024 yılına kıyasla **%13,7**'lik kayda değer bir artış göstererek **85,87 milyar avro** ile daha önce görülmemiş bir seviyeye ulaşmıştır.

Bu güçlü performans, tüm temel faaliyet kollarında kaydedilen önemli büyüme oranları ile desteklenmiştir:

- **Hayat Sigortası:** 2024 yılındaki uyum sürecinin ardından, hayat sigortası segmenti muazzam bir toparlanma sergileyerek **%23,1** oranında büyümüş ve **35,91 milyar avro** prim hacmine ulaşmıştır. Bu yükseliş, sigortanın son derece cazip bir uzun vadeli tasarruf ve yatırım aracı olarak yeniden önem kazandığını vurgulamaktadır.
- **Hayat Dışı Sigortalar:** Hayat dışı segmenti, prim üretiminin **%7,8** artarak **49,96 milyar avroya** ulaşmasıyla güçlü yükseliş ivmesini korumuştur. Bu yapısal büyümenin temel itici güçleri arasında kasko ve trafik sigortaları (14,28 milyar avro), sağlık sigortası

(13,44 milyar avro) ile konut, ticari ve endüstriyel varlıkları kapsayan geniş kapsamlı (multi-risk) poliçeler yer almaktadır.

Sektörün Öncü Oyuncuları: İspanya sigorta pazarı oldukça rekabetçi bir yapıya sahip olup, önde gelen birçok yerel ve uluslararası kuruluşun liderliğindedir. CaixaBank'ın sigorta iştiraki olan **VidaCaixa**, özellikle hayat sigortası ve tasarruf segmentlerindeki hakimiyetiyle pazarın genel lideri olarak sürekli öne çıkmaktadır. VidaCaixa'yı, İspanya ve Latin Amerika genelinde devasa bir operasyon ağına sahip, küresel ölçekte köklü bir sigorta sağlayıcısı olan **Mapfre** yakından takip etmektedir.

Grupo Mutua Madrileña, özellikle hayat dışı sigortalar ve kasko segmentlerinde güçlü bir konuma sahipken, **Allianz** ve **Zurich** gibi küresel devler pazarda stratejik bir varlık sürdürmektedir. Sektörün performansını şekillendiren diğer başlıca aktörler arasında **Grupo Catalana Occidente (GCO)**, **Generali**, **AXA** ve **Santalucía** yer almaktadır. Ayrıca, **Santander Seguros** ve **BBVA Seguros** gibi banka sigortacılığı kuruluşları ile **Helvetia** gibi geleneksel sigortacılar sektörün sürdürülebilir sermayelendirmesine, büyümesine ve istikrarına sağladıkları kritik katkılarla yaygın bir kabul görmektedir.

Bankacılık Mevzuatı

Ana kredi kurumları, yani bankalar, tasarruf bankaları ve kredi kooperatifleri, işlerinin hacmi ve ekonominin tüm kesimlerindeki varlıkları nedeniyle İspanya'daki finans sektöründe özellikle önemli bir rol oynamaktadır.

İspanya Merkez Bankası resmi sicilinin 2026 yılı verilerine göre yerel finans sistemi 43 kayıtlı banka, 2 tasarruf sandığı ve 60 kredi kooperatifinden oluşmaktadır. Uluslararası varlık da benzer şekilde güçlüdür. Sistemde AB merkezli kredi kuruluşlarına ait 78 şube, AB dışı kuruluşlara ait 3 şube ve yabancı kurumlara ait 29 temsilcilik ofisi faaliyet göstermektedir. Ayrıca, yaklaşık 700 yabancı kuruluş, İspanya'da fiziksel bir varlık sürdürmeksizin sınır ötesi finansal hizmet sunma yetkisine sahiptir.

İspanyol bankacılık sektörünün en dikkat çekici özelliklerinden biri, üç büyük bankacılık grubu etrafında yüksek derecede yoğunlaşmasıdır: Santander, BBVA ve CaixaBank. Bu kurumlar piyasaya hakimdir, mevduat, kredi ve yatırım fonlarında önemli paylara sahiptir ve bu durum da finansal manzara üzerindeki güçlü etkilerini yansıtır. Bu önde gelen oyunculara ilaveten, Sabadell, Unicaja ve Bankinter gibi diğer önemli bankalar da sektörde kilit bir rol oynayarak çeşitliliğine ve rekabet gücüne katkıda bulunur. Bu kurumlar birlikte, dinamik bir ekonomik ortamda dayanıklılığı ve uyum yeteneği ile tanınan İspanyol bankacılık sistemini şekillendirir.

Kamu kesiminin bankacılık sistemi içindeki ağırlığı çok azdır. Bu alandaki ana aktör, Resmi Kredi Enstitüsü'dür (ICO). ICO, Ekonomi ve İş Destek Sekreterliği aracılığıyla Ekonomik, Ticaret ve Girişimcilik Bakanlığı'na bağlı bir kredi kuruluşudur. Devletin finans kurumu olarak hareket eder ve ciddi ekonomik krizlerden veya doğal afetlerden etkilenenlere Hükümetin açık talimatları uyarınca finansman sağlar. Ayrıca resmi ihracat ve kalkınma finansman araçlarını yönetir.

İspanya'daki özel bankaların tabi olduğu temel düzenlemeler şunlardır:

- 26 Haziran 2014 tarihli ve 10/2014 sayılı, kredi kuruluşlarının düzenlenmesi, denetimi ve ödeme gücü hakkında Kanun.
- Kredi kuruluşlarının düzenlenmesi, denetimi ve ödeme gücü hakkında 26 Haziran 2014 tarihli ve 10/2014 sayılı Kanun'un uygulanmasına ilişkin 13 Şubat 2015 tarihli ve 84/2015 sayılı Kraliyet Kararnamesi.
- Kredi kurumları ve yatırım firmaları için gereklilikler hakkında 648/2012 sayılı Yönetmeliği tadil eden Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 575/2013 sayılı Yönetmeliği.

Uluslararası yatırımcılar ve operatörler için İspanya Merkez Bankası'nın resmi web sitesi (<https://www.bde.es/bde/en/secciones/normativas/>), finansal kuruluşlara uygulanan düzenleyici çerçeveye dair (AB mevzuatı, ulusal ve bölgesel düzenlemeler ile kurumsal genelgeleri kapsayan) kapsamlı bir bilgi deposu sunmaktadır. Bu düzenlemelerin önemli bir kısmı söz konusu bağlantıda İngilizce olarak da yer almaktadır.

Vizeler

Vizeler, İkamet ve Çalışma İzinleri

İspanya, Schengen Bölgesi vize rejimini uygulamaktadır. Giriş gereklilikleri ve yetkilendirme prosedürleri, kişinin uyruğuna ve kalış amacına bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

Kısa Süreli Vizeler (Turizm ve İş Ziyaretleri)

- **Türk Vatandaşları:** Umuma Mahsus Pasaport hamilleri, İspanya'ya giriş yapmak için vize prosedürlerine tabidir. Bununla birlikte; Diplomatik, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri, herhangi bir 180 günlük dönem içinde 90 günü aşmayan konaklamalar için vize gerekliliğinden muaftır.
- **Diğer Ülke Vatandaşları:** Vize gereklilikleri, başvuru sahibinin vatandaşlığına bağlı olarak değişmektedir. Güncel bilgiler için Dışışleri Bakanlığı'nın resmî web sitesine danışılması veya İspanya'nın Türkiye'deki yetkili makamları olan Ankara'daki İspanya Büyükelçiliği veya İstanbul'daki İspanya Başkonsolosluğu ile iletişime geçilmesi önemle tavsiye edilir.

AB Üyesi Devletlerin Vatandaşları (Topluluk Rejimi)

AB üyesi devletlerin, Avrupa Ekonomik Alanı (AEA) ülkeleri ve İsviçre vatandaşları, İspanya'da çalışmak veya serbest meslek sahibi olmak için çalışma iznine ihtiyaç duymazlar ve İspanyol vatandaşlarıyla aynı çalışma haklarından yararlanırlar. Bu kişiler ülkeye geçerli bir ulusal kimlik kartı veya pasaport ile giriş yapabilseler de 90 günden fazla ikamet etmeyi planlayanların Yabancılar Merkezi Siciline kayıt yaptırarak bir Kayıt Sertifikası ve bir Yabancı Kimlik Numarası (NIE) almaları zorunludur.

AB Dışı Devletlerin Vatandaşları (Genel Göç Rejimi)

Topluluk rejimi kapsamında yer almayan yabancıların, İspanya'ya gelmeden önce genel kural olarak, özel bir ikamet ve çalışma izni almaları ve akabinde bu izne tekabül eden vizeyi temin etmeleri zorunludur.

- **İşveren Sorumluluğu:** AB dışı personel istihdam etmek isteyen işverenlerin, Entegrasyon, Sosyal Güvenlik ve Göç Bakanlığı'ndan ön onay almaları zorunludur.
- **Uzun Süreli İkamet:** İspanya'da beş yıl boyunca yasal ve kesintisiz olarak ikamet eden yabancılar, uzun süreli ikamet izni almaya hak kazanırlar. Bu izin verildikten sonra, fiziksel Yabancı Kimlik Kartının (TIE) her beş yılda bir yenilenmesi gerekmektedir.

Hızlı Kurumsal Göçmenlik (14/2013 Sayılı Kanun)

İspanya, kurumsal operasyonlar, uluslararası hareketlilik ve stratejik yetenekler için Büyük Şirketler ve Stratejik Gruplar Birimi (UGE-CE) tarafından yönetilen, kolaylaştırılmış ve hızlı bir göç süreci sunmaktadır.

Bu yasal çerçeve, standart bürokratik gecikmeleri devre dışı bırakarak aşağıdaki kategoriler için ikamet ve çalışma izinleri sağlamaktadır:

- **Şirket İçi Transferler (ICT):** Aynı şirketler grubu bünyesinde İspanya'ya nakledilen uzman personel, üst düzey yöneticiler veya müdürleri kapsamaktadır.
- **Yüksek Nitelikli Profesyoneller (HQP):** Üst düzey beceri, uzmanlık deneyimi veya yükseköğrenim derecesi gerektiren stratejik pozisyonlar için öngörülmüştür.
- **Uluslararası Uzaktan Çalışanlar (Dijital Göçebeler):** İspanya dışındaki şirketler tarafından istihdam edilen uzaktan çalışanlar ve serbest zamanlı (freelance) profesyoneller için oluşturulmuş özel bir vize türüdür.
- **Girişimciler:** İspanya için genel ekonomik çıkar sağlayan, yüksek derecede yenilikçi iş projelerini hayata geçiren yabancılar için öngörülmüştür.
- **Araştırmacılar:** Bilimsel ve teknik Ar-Ge personeli için öngörülmüştür.

Yetkili Makamlar ve Resmi Kaynaklar

İzin türleri, başvuru prosedürleri ve gereksinimler hakkında detaylı bilgi için aşağıdaki resmi portallara başvurunuz:

Ankara İspanya Büyükelçiliği:

<https://www.exteriores.gob.es/Embajadas/ankara/tr/Paginas/index.aspx>

İstanbul İspanya Başkonsolosluğu:

<https://www.exteriores.gob.es/Consulados/estambul/tr/Paginas/index.aspx>

Entegrasyon, Sosyal Güvenlik ve Göç Bakanlığı: (Genel Bilgi)

<https://www.inclusion.gob.es/en/web/migraciones/home>

Entegrasyon, Sosyal Güvenlik ve Göç Bakanlığı: Hızlı Karar Mekanizması (Girişimciler Yasası İkamet Programı):

<https://www.inclusion.gob.es/en/web/unidadgrandesempresas/solicitudes>

Kaynak: T.C. Madrid Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği